

Project- en participatieplan Zonnepark Noordbroek

Een initiatief van familie Ten Have, coöperatie Duurzaam Menterwolde U.A. en duurzaam energiebedrijf Pure Energie

19 juni 2023

Inhoud

Inleiding	3
Kerngegevens van Zonnepark Noordbroek.....	4
Initiatiefnemers	5
Rolverdeling tussen initiatiefnemers	7
Wat draagt Zonnepark Noordbroek bij aan Midden-Groningen?.....	8
Participatie en communicatie	10
Lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds	27
Behoud van het open landschap	29
Volledig passend binnen beleid van Midden-Groningen	34
Bijlagen	37

Inleiding

Concreet plan met veel ruimte voor participatie

Familie Ten Have, coöperatie Duurzaam Menterwolde U.A en duurzaam energiebedrijf Pure Energie hebben een concreet plan voor een zonnepark nabij Noordbroek, in de gemeente Midden-Groningen. Dit project- en participatieplan geeft informatie over het initiatief, hoe de initiatiefnemers dit in overleg met de omgeving realiseren en hoe er in het plan veel aandacht is voor de versterking van het landschap en de biodiversiteit. Verder schetst dit plan hoe de omgeving financieel participeert in het zonnepark.

Plan ten behoeve van vooroverleg

Dit plan dienen de initiatiefnemers in bij de gemeente Midden-Groningen in het kader van een verzoek om een planologische principe-uitspraak (principeverzoek, verzoek om vooroverleg), conform de beschreven procedure voor zonneparken van meer dan vijf hectare in het Beleid zonneparken in Midden-Groningen (vastgesteld op 28 november 2019). Volgens de initiatiefnemers voldoet Zonnepark Noordbroek geheel aan de kaders van dit beleid.

De formele indiener van dit plan is de project-B.V.: Pure Energie ZP Noordbroek B.V. Als Zonnepark Noordbroek verder kan met de procedure en een omgevingsvergunning kan aanvragen, wordt dit de B.V. die de omgevingsvergunning voor het zonnepark aanvraagt en wordt dit de exploitatie-B.V. Middels een samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen Duurzaam Menterwolde en Pure Energie is geborgd dat Duurzaam Menterwolde 50 procent van de aandelen van deze project-B.V. in eigendom krijgt en daarmee voor 50 procent eigenaar wordt van het zonnepark. In het plan wordt verder voor de leesbaarheid en herkenbaarheid gesproken over Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde en Pure Energie als initiatiefnemers, maar formeel is dus Pure Energie ZP Noordbroek B.V. de indiener van dit verzoek, vergunningaanvrager, vergunninghouder en exploitant.

Klaar voor proces op weg naar aanvraag omgevingsvergunning

Om het zonnepark te kunnen realiseren, is een omgevingsvergunning nodig. De initiatiefnemers staan klaar om het proces te starten op weg naar de aanvraag van de omgevingsvergunning. De omgeving (omwonenden, maatschappelijke organisaties, bedrijven) van het zonnepark is nauw betrokken bij de totstandkoming van dit plan. Deze betrokkenheid van de omgeving loopt door in het proces tot de aanvraag omgevingsvergunning, de ruimtelijke procedure en tot in de realisatie en exploitatie van het zonnepark.

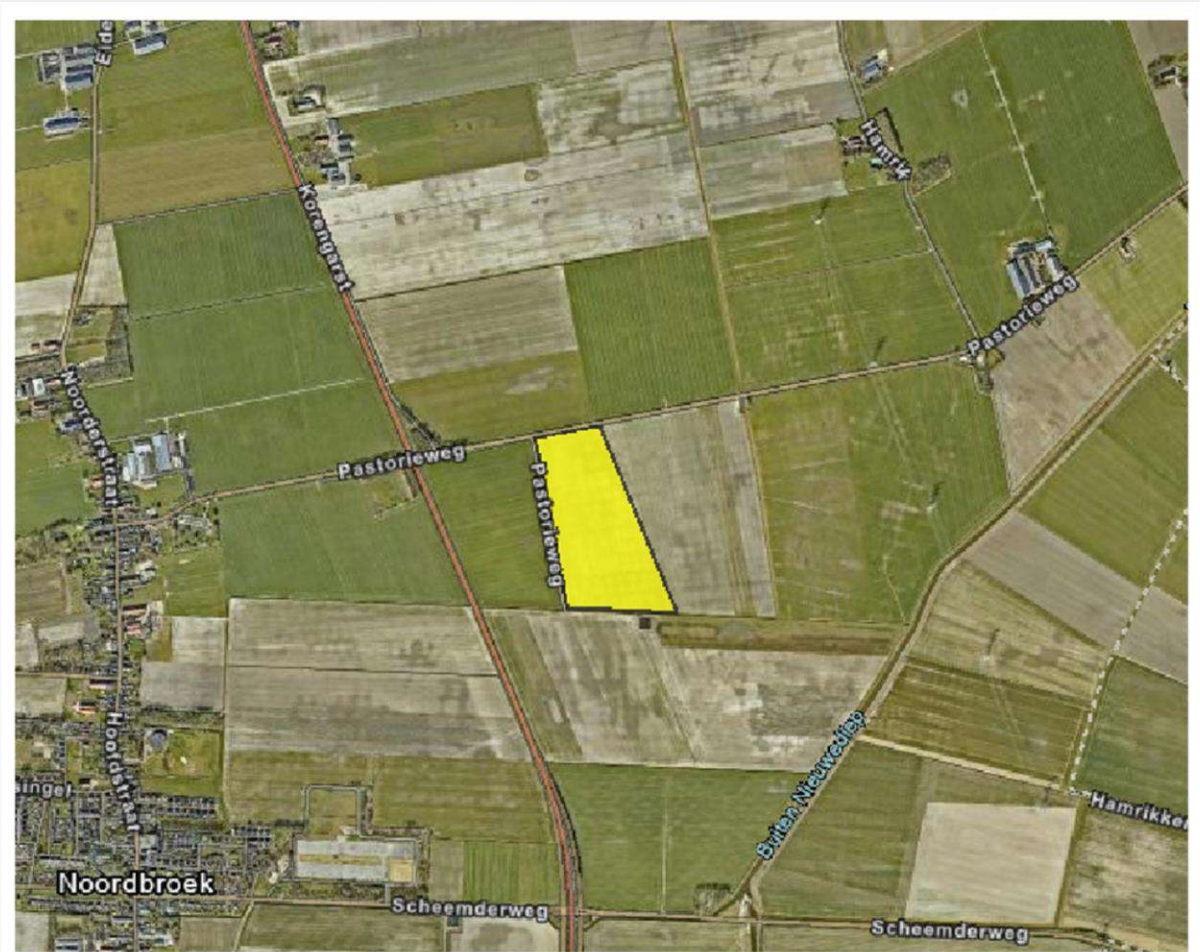
Betrokkenheid vergroot binding tussen omgeving en zonnepark

De initiatiefnemers vinden het belangrijk dat de omgeving nauw is betrokken bij het zonnepark, zowel in het proces als financieel. Een zonnepark is namelijk een verandering in de woon- en leefomgeving van omwonenden, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De initiatiefnemers beseffen dat de omgeving deze verandering beter kan accepteren als er betrokkenheid is bij de planvorming en er financiële meerwaarde is voor de omgeving. Dat vergroot de verbinding met het zonnepark waardoor minder mensen het als een gebiedsvreemde ontwikkeling ervaren.

Kerngegevens van Zonnepark Noordbroek

Locatie

Het plangebied van Zonnepark Noordbroek bestaat uit enkele aaneengesloten agrarische percelen aan de Pastorieweg, ten oosten van het dorp Noordbroek in de gemeente Midden-Groningen. Het projectgebied is kadastraal bekend als gemeente Noordbroek sectie I, nummers 1194, 1196 en 1198 (allen gedeeltelijk).

Het plangebied van Zonnepark Noordbroek is aangegeven met het gele vlak.

Omvang

Het plan omvat een zonnepark van circa 11 hectare groot met daarbij circa 3,7 hectare voor landschappelijke inpassing en ecologische versterking. Dit komt overeen met de gedragscode Zon op Land van branchevereniging Holland Solar waarin wordt gesteld dat minimaal 25 procent van het plangebied niet bedekt mag worden met zonnepanelen. Het totale plangebied is dus circa 14,7 hectare groot.

Productie

De verwachte productie van Zonnepark Noordbroek is circa 17.000.000 kilowattuur (kWh) per jaar. Het totale elektriciteitsgebruik in de gemeente Midden-Groningen was in 2021 circa 587.000.000 kWh. Als het zonnepark 17.000.000 kWh per jaar opwekt, wordt daarmee circa drie procent van het totale elektriciteitsverbruik in de gemeente Midden-Groningen duurzaam opgewekt.

Initiatiefnemers

50 procent lokaal eigenaarschap door samenwerking

Er is een formele samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen lokale coöperatie Duurzaam Menterwolde U.A. en Pure Energie. De overeenkomst is als bijlage toegevoegd aan dit project- en participatieplan. Het resultaat van deze overeenkomsten is dat Duurzaam Menterwolde en Pure Energie beide 50 procent van het zonnepark in eigendom krijgen. Daardoor is er sprake van 50 procent lokaal coöperatief eigendom in Zonnepark Noordbroek. Via Duurzaam Menterwolde komt daarmee de helft van de inkomsten van het zonnepark beschikbaar voor de lokale gemeenschap. Hieronder stellen de initiatiefnemers zich nader voor. Verderop in dit plan wordt meer toegelicht over het lokaal eigenaarschap en de gelden die beschikbaar komen voor de lokale gemeenschap.

Familie Ten Have

Het plan voor het zonnepark is oorspronkelijk een idee van familie Ten Have. Familie Ten Have heeft een akkerbouwbedrijf en de zorgboerderij Fenna Heerd in Noordbroek. Net als hun omgeving hebben zij direct te maken met de gevolgen van de aardgaswinning en staan zij achter het besluit van het kabinet om de gaswinning in Groningen af te bouwen en uiteindelijk te stoppen. Om dit daadwerkelijk te kunnen realiseren, zijn zij van mening dat zij ook in hun eigen omgeving moeten kijken naar alternatieve bronnen van energie, zoals zonne-

energie. Dit doen zij al met zonnepanelen op de eigen daken, maar zij hebben nu ook het plan opgevat om zonnepanelen te plaatsen op een van hun percelen langs de Pastorieweg. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat het zonnepark moet bijdragen aan de natuur en meerwaarde heeft voor hun eigen dorp Noordbroek.

Daarnaast heeft de familie Ten Have geen opvolging in hun akkerbouwbedrijf. Door de komst van het zonnepark hopen zij een generatie te kunnen overbruggen, zodat hun kleinkinderen straks de keuze hebben om het boerenbedrijf voort te zetten. Daarom is het voor de familie Ten Have belangrijk dat het zonnepark een tijdelijke activiteit is, want het doel is de grond weer beschikbaar te krijgen voor landbouw. Dit is dan ook een belangrijk onderdeel van het plan.

www.fennaheerd.nl

Duurzaam Menterwolde U.A.

Duurzaam Menterwolde U.A. is een lokale energiecoöperatie in de gemeente Midden-Groningen, die zich met eigen projecten inzet voor de verduurzaming van de energievoorziening en voor het terugdringen van de uitstoot van CO₂ (broeikasgas) in de regio. Ook gaan zij samenwerkingsverbanden aan met andere initiatiefnemers voor de ontwikkeling en uitvoering van duurzame projecten, waarbij zij nadrukkelijk streven naar minimaal 50 procent lokaal eigendom.

Duurzaam Menterwolde is ervan overtuigd dat de lokale energietransitie alleen kan slagen als inwoners zijn betrokken bij lokale, duurzame projecten. De inkomsten die Duurzaam Menterwolde heeft uit de verschillende energieprojecten van de coöperatie worden zoveel mogelijk weer ingezet in de lokale gemeenschap om bij te dragen aan verduurzaming en leefbaarheid. Waaraan de gelden worden besteed, bespreekt Duurzaam Menterwolde met de lokale

gemeenschap. Zo kunnen inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven hiervoor voorstellen doen bij de coöperatie.

www.duurzaammenterwolde.nl

Pure Energie

Pure Energie is een duurzaam energiebedrijf, gevestigd in Enschede. Al ruim 25 jaar werkt het bedrijf aan de verduurzaming van Nederland door eigen windmolens en zonneparken te realiseren. Iedereen, zowel particulier als bedrijf, kan de groene stroom uit deze windmolens en zonneparken afnemen door klant te worden van Pure Energie. Zo heeft Pure Energie kennis van alle facetten: van locatieonderzoek, planologische procedure en omgevingsproces tot bouw en beheer van de windmolens en zonneparken en het leveren van de groene stroom. Verder levert Pure Energie zonnepanelen aan bedrijven en particulieren.

Pure Energie levert klanten alleen de stroom die het zelf opwekt met de eigen windmolens en zonneparken die alleen in Nederland staan. Daarom is Pure Energie al jaren achter elkaar uitgeroepen tot groenste energieleverancier van Nederland in een onderzoek van de Consumentenbond, WISE, Greenpeace en Natuur & Milieu.

Conform het streven uit het landelijke Klimaatakkoord met betrekking tot lokaal eigendom werkt Pure Energie in de ontwikkeling van nieuwe wind- en zonneparken vrijwel altijd samen met een lokale energiecoöperatie of andere entiteit waarin de omgeving is vertegenwoordigd. Op deze wijze kan de omgeving mede-eigenaar worden van het wind- of zonnepark. Bij Zonnepark Noordbroek is dat concreet ingevuld door de gelijkwaardige samenwerking met Duurzaam Menterwolde.

Pure Energie gelooft in de samenwerking met de omgeving van nieuwe wind- en zonneparken, zodat de omgeving hierbij betrokken is. Daardoor ontstaan zorgvuldigere plannen, omdat de omgeving en Pure Energie elkaars kwaliteiten en kennis combineren.

<https://pure-energie.nl/zon-en-wind/>

Rolverdeling tussen initiatiefnemers

Samen investeren en samen eigenaar

In de samenwerkingsovereenkomst tussen Duurzaam Menterwolde en Pure Energie staat welke rolverdeling is afgesproken, wat iedere partij toevoegt aan het project en wat de rechten en plichten van de initiatiefnemers zijn in de ontwikkeling van het zonnepark.

Duurzaam Menterwolde en Pure Energie investeren gezamenlijk en worden samen eigenaar van het zonnepark. Van de benodigde investeringen die nodig zijn voorafgaand aan de realisatie wordt 50 procent opgebracht door Duurzaam Menterwolde en 50 procent door Pure Energie. Zo is gewaarborgd dat de helft van het zonnepark in eigendom is van de lokale energiecoöperatie. Dit is een samenwerking die in het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen als optie wordt genoemd om lokaal eigenaarschap mogelijk te maken. Hierdoor komt 50 procent van het zonnepark in lokaal eigenaarschap – conform het streven in het Klimaatakkoord¹ en het gemeentelijk beleid.

Benutten van elkaars kennis en expertise

Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde en Pure Energie schatten elkaars kennis en expertise op waarde in en werken zodanig samen dat deze verschillende kwaliteiten worden samengebracht om te komen tot een zo zorgvuldig mogelijk plan.

Familie Ten Have en Duurzaam Menterwolde hebben de lokale kennis, kennen omwonenden, kennen lokale maatschappelijke organisaties, weten wat er speelt in de omgeving en beseffen wat pijnpunten en kansen zijn in de omgeving. Duurzaam Menterwolde is als ledenorganisatie de brug tussen omgeving en zonnepark: via de coöperatie kan de omgeving rechtstreeks betrokken zijn.

Pure Energie brengt expertise in die benodigd is bij het ontwikkelen van een dergelijk groot energieproject. Denk aan technische en financiële kennis, en ervaring met ruimtelijke procedures. Die kennis draagt eraan bij dat de risico's tot en met realisatie verantwoord blijven en er een plan ontstaat dat naast rekening houdend met de omgeving, ook financieel, technisch en juridisch zorgvuldig is. Zo zorgt de samenwerking tussen Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde en Pure Energie voor een gedegen project waarin zoveel mogelijk belangen meewegen.

Verhouding tussen grondeigenaar en exploitanten van het zonnepark

De familie Ten Have is de grondeigenaar van het perceel waarop het zonnepark is beoogd. Door middel van een opstalovereenkomst tussen de familie Ten Have en de andere initiatiefnemers is geborgd dat Duurzaam Menterwolde en Pure Energie mogen beschikken over de gronden ten behoeve van dit zonnepark. Duurzaam Menterwolde en Pure Energie nemen het voortouw in het ontwikkelen van het plan, het aanvragen en verkrijgen van de omgevingsvergunning, de investeringen, het realiseren en exploiteren van het zonnepark. De familie Ten Have is wel uit intrinsieke motivatie nauw bij de planvorming en realisatie betrokken. De grond blijft in eigendom van de familie Ten Have.

¹ <https://www.klimaatakkoord.nl/>

Wat draagt Zonnepark Noordbroek bij aan Midden-Groningen?

Zonnepark Noordbroek draagt op verschillende manieren bij aan Midden-Groningen.

1. Forse bijdrage aan gemeentelijke doelstelling duurzame energie

De gemeente Midden-Groningen wil de overstap naar duurzame energiebronnen maken. Grootschalige zonne-energie is een van de bronnen die de gemeente daarvoor wil inzetten. In de gemeentelijke Duurzaamheidsvisie is de stip op de horizon 2030. Het jaar 2030 valt samen

met landelijke en regionale doelstellingen en afspraken. Zo wordt in 2030 de winning van het Groningse aardgas volledig stopgezet, moet volgens de klimaatwet in Nederland 49 procent minder CO₂ uitgestoten worden, mag er geen elektriciteit meer worden opgewekt met kolencentrales en moet 70 procent van alle elektriciteit in Nederland uit hernieuwbare bronnen komen.

In 2030 wil de gemeente de CO₂-uitstoot in de gemeente met 55 procent hebben teruggebracht.

Om dat doel te bereiken, wil Midden-Groningen onder andere de duurzame energieproductie vergroten met als streven 25 procent duurzame energie geproduceerd binnen de gemeente in 2030.

Veel duurzame elektriciteit

Circa 17.000.000 kWh per jaar.

Circa 3 procent van huidige elektriciteitsgebruik in de gehele gemeente Midden-Groningen.

Zonnepark Noordbroek draagt substantieel bij aan deze doelstelling van Midden-Groningen.

Uitgaande van het huidige plan wekt Zonnepark Noordbroek naar verwachting circa 17.000.000 kWh per jaar op. In de gehele gemeente Midden-Groningen werd in 2021 ruim 587.000.000 kWh gebruikt. Met een opbrengst van circa 17.000.000 kWh kan Zonnepark Noordbroek circa 3 procent van het totale huidige elektriciteitsverbruik in de gemeente Midden-Groningen opwekken.

2. Versterking van sociale samenhang

Een zonnepark is zeer geschikt voor financiële participatie van de omgeving en via Duurzaam Menterwolde is daar in Zonnepark Noordbroek veel ruimte voor. Duurzaam Menterwolde wordt voor 50 procent mede-eigenaar- en -exploitant van het zonnepark. Dit betekent dat ook de helft van de inkomsten van het zonnepark via Duurzaam Menterwolde direct beschikbaar is voor de lokale samenleving. Duurzaam Menterwolde wil deze inkomsten inzetten om de duurzaamheid en leefbaarheid in met name Noordbroek en omgeving te vergroten. Waaraan deze gelden worden besteed, bespreekt Duurzaam Menterwolde met de lokale gemeenschap en de lokale gemeenschap kan hier voorstellen voor indienen bij Duurzaam Menterwolde.

Naast het lokaal eigendom komt er een omgevingsfonds dat wordt gevoed met een deel van de opbrengsten van het volledige zonnepark. Waaraan dit wordt besteed, ligt nog open. De initiatiefnemers hebben als insteek dat de omgeving grotendeels zelf kan bepalen hoe het omgevingsfonds wordt beheerd en waaraan het wordt besteed. Het kan bijvoorbeeld gebruikt worden als bijdrage voor de aanleg van glasvezel, het verduurzamen van het dorpshuis of het organiseren van sociale activiteiten. We voeren hierover graag het gesprek met de omgeving; inwoners, maar ook zeker maatschappelijke organisaties.

3. Samenwerking

Samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheid is belangrijk om de transitie naar een duurzame energievoorziening te laten slagen. Dat is nodig bij het vaststellen

van beleid, maar ook zeker om concrete projecten zoals een zonnepark te kunnen realiseren. Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde en Pure Energie nodigen daarom vanaf het eerste begin van de planontwikkeling iedereen in de omgeving uit om hierbij betrokken te zijn, om het initiatief samen te realiseren.

Op deze manier kan het zonnepark ook een leerproces zijn voor Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde, Pure Energie, de omgeving en de gemeente Midden-Groningen. Hoe pakken we grootschalige energieprojecten aan? Wat werkt wel

en wat niet? Hoe worden alle relevante stakeholders bij het initiatief betrokken? Bij wie of wat ligt welke verantwoordelijkheid?

Participatie en communicatie

Inleiding

Familie Ten Have, Duurzaam Menterwolde en Pure Energie hechten er grote waarde aan dat de omgeving betrokken is bij Zonnepark Noordbroek, zowel in de ontwikkeling, bouw als exploitatie van het project. In dit hoofdstuk beschrijven de initiatiefnemers wie en op welke wijze tot nu toe zijn betrokken bij het initiatief en hoe de omgeving in het verdere verloop (vergunningsprocedure, bouw en exploitatie) betrokken blijft. Dit is conform het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen waarin de gemeente als voorwaarde stelt dat er een participatieplan wordt ingediend waaruit blijkt hoe omwonenden en andere belanghebbenden zijn betrokken. De initiatiefnemers hebben veel inspanningen geleverd om de omgeving erbij te betrekken, met concrete resultaten.

Stakeholdersanalyse

Voordat de planontwikkeling van Zonnepark Noordbroek begon, analyseerden de initiatiefnemers eerst welke stakeholders in de omgeving aanwezig of actief zijn, schatten zij in in welke mate de stakeholders belanghebbend zijn en schatten in of de stakeholders betrokken moeten of willen zijn bij dit zonnepark. Daaruit ontstond de volgende stakeholdersanalyse:

- Omwonenden
Omwonenden binnen twee kilometer van het zonnepark (alle adressen)
- Georganiseerde bewonersgroepen
Dorpsadviesraad Noordbroek
Groninger Dorpen
Servicepunt Lokale energie voorwaarts
Dorpenalliantie Oost-Groningen
Stichting 'Stop zonnecollectoren'
Tegenwind N33
Windcollectief N33
Vereniging Dorpsbelangen 'Siddeburen Vooruit'
Vereniging Dorpsbelangen Schildwolde
Vereniging Dorpsbelangen Hellingum
Vereniging Dorpsbelangen Froombosch
Dorpsvereniging Slochteren
Buurt- en dorpsvereniging De Schrijvershoek
Dorpsraad Zuidbroek
- Individuele ondernemers en ondernemersverenigingen
LTO Noord
Biologische boerderijwinkel Arkema
Thuishuis Oh Gut Oh Grut!
Boerderijcafé Mausel
Van Adrichem
Nederlands Strijkijzer-museum
De Fruitgaard
The land of Now
Firma P.S.M. van der Geest
Bunnik Landb. & Onroerend Goed Exploit. B.V.
Woldgras
Ondernemerskring Midden-Groningen
Vereniging Ondernemers Belangen Midden Groningen

Ondernemersvereniging Siddeburen-Schildmeergebied
Ondernemersvereniging Noordbroek
Ondernemersvereniging Schildwolde
Ondernemersvereniging Slochteren

- Lokale verenigingen en stichtingen
Uit de analyse blijkt dat binnen de directe invloedssfeer van het zonnepark geen sportverenigingen, evenementenorganisatoren of andere stichtingen of verenigingen zijn gevestigd.
- Sociaal maatschappelijke instellingen
Woningcorporatie Stichting Avondzon en Woningstichting Groninger Huis hebben woningen in de kern Noordbroek, maar deze liggen niet binnen de directe invloedssfeer van het zonnepark.
- Onderwijsinstellingen
In het dorp Noordbroek is gevestigd de Inspecteur Amerikaschool, maar deze school ligt niet binnen de directe invloedssfeer van het zonnepark.
- Archeologische instellingen
Historische kring Menterwolde
Stichting behoud karakteristieke dorpsgezichten Menterwolde
Bie t Schildt
Geologisch en archeologisch Streekmuseum Slochteren e.o.
- Natuur - en milieuorganisaties
Groningse Natuur- en Milieufederatie (vertegenwoordigt vijftig organisaties die zich inzetten voor natuur, landschap, milieu en klimaatbeleid in de provincie Groningen)
Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels
Avifauna Groningen
Bond Heemschut Groningen
IVN Groningen
KNNV afdeling Oost-Groningen
Landschapsbeheer Groningen
Milieudefensie Groningen
Natuurmonumenten regio Noord
Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV) afdeling Groningen
Op Goede Grond
Stichting Het Groninger Landschap
Stichting Landschap Oldambt
- Provinciale en lokale media
Dagblad van het Noorden
RTV Noord
Groningerkrant.nl
Middengroninger.nl
De Regiokrant
De Koerier
Menterwolde.info
Veldpost

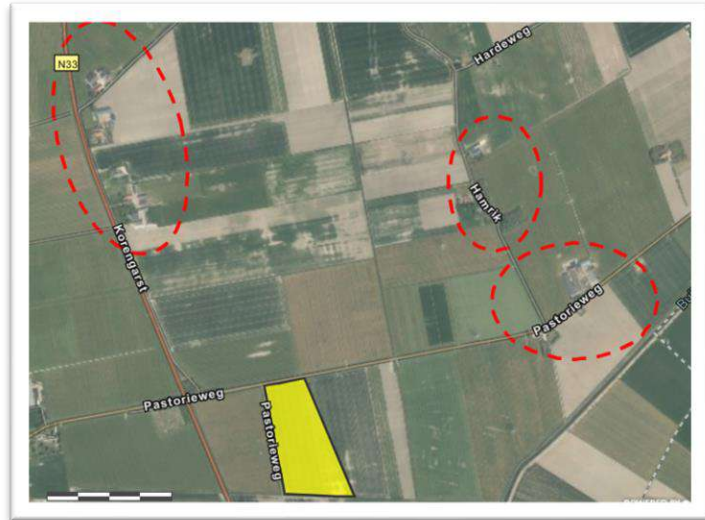
- Netwerkbeheerder
Enexis
- Waterbedrijf, waterschap en Rijkswaterstaat
Waterbedrijf Groningen
Waterschap Hunze en Aa's
Rijkswaterstaat
- Gemeente Midden-Groningen
Verantwoordelijk wethouder
College van B&W
Gemeenteraad
Ambtelijke organisatie
- Buurgemeenten:
Gemeente Eemsdelta (voorheen de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum)
Gemeente Groningen
Gemeente Oldambt
Gemeente Veendam
- Regionale samenwerkingsverbanden
Nationaal Programma Groningen
RES Groningen
- Provincie Groningen
Verantwoordelijke gedeputeerde
Gedeputeerde Staten
Provinciale Staten
- Rijksoverheid
Ministerie Economische Zaken & Klimaat
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

Per categorie stakeholders is ingeschat in hoeverre zij belanghebbend zijn en dus betrokken willen of moeten zijn bij de planvorming van Zonnepark Noordbroek. Dat staat hieronder weergegeven:

- Omwonenden
Omwonenden zijn een zeer belangrijke doelgroep als het gaat om communicatie en participatie. Hoewel een zonnepark weinig tot geen hindereffecten zoals geluid veroorzaakt, verandert hun leefomgeving wel door de komst van het zonnepark. Het is daarom belangrijk dat omwonenden in elk geval vanaf het allereerste begin goed worden geïnformeerd, zodat ze weten wat het plan is, hoe het zich ontwikkelt en wat er wordt gerealiseerd. Maar het beste is dat omwonenden vanaf het begin actief meedenken over het plan en hierop invloed hebben. Daarom zijn alle adressen binnen twee kilometer van het zonnepark in kaart gebracht en zijn en worden zij uitgenodigd om hierbij betrokken te zijn. Dit gaat in totaal om 782 adressen. Binnen deze groep omwonenden is met name aandacht voor omwonenden die – ondanks de relatief grote afstanden tussen hun woningen en het zonnepark - als direct omwonenden worden gezien. Zij worden immers het directst geconfronteerd met het zonnepark. Het voornaamste issue voor omwonenden zal zijn in welke mate zij eventueel hinder ervaren van het zonnepark en wat daartegen kan worden gedaan. Ook financiële participatie is een belangrijk issue voor omwonenden.

De dertien adressen die als direct omwonenden worden beschouwd, zijn de volgende (op onderstaande plattegrond aangegeven binnen de drie rode cirkels met het gele vlak dat het plangebied aanduidt):

- Pastorieweg 6
- Pastorieweg 10
- Pastorieweg 3A
- Pastorieweg 14
- Hamrik 8
- Hamrik 3
- Hamrik 4
- Hamrik 6
- Korengarst 2
- Korengarst 4
- Korengarst 6
- Korengarst 8
- Korengarst 12

- Bewonersgroepen
Bewonersgroepen hebben een belangrijke positie, als (min of meer) formele vertegenwoordiging van een grote groep omwonenden. Zij vinden dezelfde issues belangrijk als individuele omwonenden, aangevuld met extra belang hechten aan behoud of versterking van de lokale gemeenschap. Met name de Dorpsadviesraad Noordbroek is een belangrijke groepering om te betrekken bij de ontwikkeling van het zonnepark.
- Individuele ondernemers en ondernemersverenigingen
Agrarische en andere ondernemers binnen twee kilometer van het plangebied worden behandeld als omwonenden binnen dit gebied en rechtstreeks aangeschreven. De issues voor deze ondernemers zijn dezelfde als omwonenden, aangevuld met het issue dat zij wensen dat het zonnepark hun bedrijfsvoering niet negatief beïnvloedt. Voor ondernemers buiten deze zone zijn met name waarschijnlijk financiële participatie – wat kan er met de inkomsten van het zonnepark worden gedaan om het dorp, de omgeving en of lokale economie te versterken? – en eventuele afname van groene elektriciteit uit het zonnepark aantrekkelijk zijn. Dit zijn issues die in een later stadium – als het zonnepark richting realisatie gaat – goed met ondernemers al dan niet in verenigingsverband kunnen worden besproken.
- Sociaal maatschappelijke instellingen
Voor de twee woningcorporaties gelden dezelfde issues als voor ondernemers op grotere afstand van het zonnepark. Mogelijk hebben de woningcorporaties ideeën voor besteding van de gelden van het zonnepark in de lokale gemeenschap. Verder vinden zij het belangrijk dat de belangen van hun huurders niet worden geschaad, maar die kans is erg klein doordat de corporaties geen woningen bezitten in de directe invloedssfeer van het zonnepark.
- Archeologische instellingen
In de planvorming wordt al rekening gehouden met de archeologie (zie het landschappelijk inrichtingsplan), net als bijvoorbeeld met de historische verkaveling in het gebied. In de ontwikkelfase speelt dit verder naar verwachting geen grote rol. In de bouwfase kan het belang voor deze instellingen mogelijk toenemen, bijvoorbeeld als er (onverwachte) archeologische vondsten in de bodem worden gedaan.

- Natuur - en milieuorganisaties

Er zijn meerdere organisaties op het gebied van natuur, landschap en landbouw actief in de gemeente Midden-Groningen of op provinciaal niveau. Zij hebben binding met het plangebied, natuur of landschap in de regio in het algemeen, duurzame energie in het algemeen of grondgebonden zonneparken in het bijzonder. Betrokkenheid van dergelijke organisaties bij de planvorming is daarom wenselijk. Door in een vroeg stadium te horen wat hun wensen, vragen of suggesties zijn, kan daar in het plan mogelijk rekening mee worden

gehouden. Ook kan hun kennis (van het gebied zelf, van landschapselementen of natuur) bijdragen aan een beter en zorgvuldiger plan. De voornaamste issues voor deze organisaties zijn het effect van het zonnepark op het landschap, de natuur en de landbouw en hoe eventueel negatieve effecten te beperken zijn en hoe het zonnepark juist positieve effecten kan hebben. Met name Grauwe Kiekendief –

Kenniscentrum Akkervogels is voor dit zonnepark een relevante stakeholder. Deze organisatie is al actief in het plangebied en op omliggende percelen en kan daardoor het plan voor het zonnepark in goede samenhang met de omgeving zien. Deze organisatie bezit veel kennis om het zonnepark voor met name akkervogels een gunstige ontwikkeling te laten zijn. Akkervogels zijn soorten die steun nodig hebben en waarvoor dit plangebied en zonnepark bij uitstek geschikt zijn om die steun door middel van gerichte landschappelijke inpassing te bieden.

- Provinciale en lokale media

Media zijn geïnteresseerd in grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zoals dit zonnepark. Ook hebben media behoefte aan informatie en willen makkelijk contact kunnen leggen met de initiatiefnemers. Daarom is het belangrijk media (zowel regionale als lokale media) vanaf het begin te informeren over het plan, vervolgens te zorgen dat zij geïnformeerd blijven en dat zij weten bij wie zij terecht kunnen voor vragen. De issues waar media zich op concentreren, zijn de inhoud van het plan en de mening van de omgeving daarover.

- Netwerkbeheerder

De netbeheerder wil vooral weten waar grootschalige duurzame energieprojecten worden gerealiseerd, zodat de netbeheerder daar rekening mee kan houden bij het doen van investeringen in het net. Tijdig informeren over de planontwikkeling is voldoende voor de netbeheerder. Na vergunningverlening wordt het contact met de netbeheerder intensiever om te zorgen dat het zonnepark een netaansluiting krijgt.

- Waterbedrijf, waterschap en Rijkswaterstaat

Voor het waterbedrijf en Rijkswaterstaat gelden niet direct issues in de ontwikkelfase, gezien de ligging van het plangebied. Voor Rijkswaterstaat kan lichtschittering op de N33 een issue zijn. Een reflectieonderzoek kan uitwijzen of dit een issue is en zo ja, hoe dat is op te lossen. De ervaring leert dat lichtschittering in beginsel reeds beperkt is en dat landschappelijke inpassing over het algemeen de eventueel resterende lichtschittering blokkeert. Het reguliere vooroverleg met waterbedrijf en Rijkswaterstaat als onderdeel van een vergunningsprocedure lijkt op dit moment voldoende betrokkenheid voor deze organisaties. Dat geldt ook voor het waterschap, mits in het plan het idee ontstaat om met de watergangen in het plangebied aan de slag te gaan. Denk aan het verbreden van watergangen of de oevers flauwer en natuurvriendelijker inrichten. Indien dat aan de orde is, nemen de initiatiefnemers vroegtijdig – voorafgaand aan de vergunningaanvraag – contact

op met het waterschap over de (on)mogelijkheden en eventuele voorwaarden hiervoor.

- Gemeente Midden-Groningen

Zonder overheden wordt er geen zonnepark gerealiseerd. Met name de gemeente Midden-Groningen is hierin belangrijk, omdat het zonnepark een initiatief in deze gemeente is. Het is belangrijk om vanaf een vroeg stadium in de planontwikkeling goed contact te hebben met de verantwoordelijk wethouder en de gemeenteraad, om te weten wat zij belangrijk vinden in een dergelijk plan of als voorwaarden stellen. Het contact met de wethouder verloopt in eerste instantie met name ambtelijk, met de gemeenteraad gaat dat via de individuele fracties. Voor de gemeente Midden-Groningen zijn meerdere issues belangrijk: financiële en procesparticipatie, zorgvuldige ruimtelijke ordening en bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Nadere voorwaarden die de gemeente stelt voor zonneparken staan gedetailleerd in het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen.

- Buurgemeenten

Voor het overgrote deel van de buurgemeenten van Midden-Groningen zal het zonnepark geen issue zijn. Mogelijk dat ze het uit interesse willen volgen. Alleen voor buurgemeente Oldambt kan het mogelijk een issue worden als realisatie dichterbij komt. Denk aan inwoners en ondernemers die mogelijk effecten ondervinden van het bouwverkeer. De initiatiefnemers lossen dit op door omwonenden en andere adressen binnen de invloedssfeer direct aan te benaderen als iets dergelijks aan de orde kan zijn. Hierbij maakt het niet uit in welke gemeente dat adres zich bevindt, de initiatiefnemers kijken daarbij niet naar de gemeentegrenzen. Mocht de inschatting zijn dat het zonnepark dermate effect op of uitstraling heeft richting buurgemeente Oldambt, dan wordt de gemeente Oldambt hiervoor zo spoedig mogelijk benaderd.

- Regionale samenwerkingsverbanden

Hiervoor gelden geen issues met betrekking tot het zonnepark. Voor de RES Groningen kan realisatie van het zonnepark interessant zijn, omdat dit bijdraagt aan de doelstelling voor duurzame energie van de RES Groningen.

- Provincie Groningen

De provincie Groningen wordt betrokken op het moment dat er een concreet verzoek tot medewerking door de initiatiefnemers is ingediend bij de gemeente Midden-Groningen. Het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen schrijft voor dat er dan wordt overlegd met de provincie over dit initiatief. In het stadium daarvoor lijkt nader overleg met de provincie niet nodig. Er zijn voor zover bekend geen issues die een rol spelen bij dit zonnepark waarover de provincie bijvoorbeeld het bevoegd gezag is.

- Rijksoverheid

Hiervoor gelden geen issues met betrekking tot het zonnepark. Voor de Rijksoverheid kan realisatie van het zonnepark interessant zijn, omdat dit bijdraagt aan de doelstelling voor duurzame energie van de Rijksoverheid.

Communicatiemiddelen

Na deze stakeholdersanalyse hebben de initiatiefnemers bepaald welke communicatiemiddelen zij inzetten om de stakeholders zo goed mogelijk te bereiken. Dat zijn de volgende:

- Projectwebsite www.zonneparknoordbroek.nl
Nieuws, informatie over het initiatief, de initiatiefnemers, zonneparken en effecten van zonneparken op de omgeving in het algemeen
- E-mailadres info@zonneparknoordbroek.nl
- Digitale nieuwsbrieven
Per mail, aanmelden via website (stand per juni 2023: 95 abonnees)
- Brieven die huis aan huis worden verspreid
- Mails aan maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijven
- Persberichten
- Openbare informatiebijeenkomsten
- Visualisaties

Toelichting op logboek

In november 2019 begonnen de initiatiefnemers met het informeren en betrekken van de omgeving bij het idee voor een zonnepark. Tot medio 2023 was de inzet van initiatiefnemers een zonnepark van 38 hectare. Voor dat plan hebben de initiatiefnemers de omgeving betrokken, zoals uit het logboek blijkt. Recent is het plangebied verkleind naar circa 14,7 hectare. Toch plaatsen de initiatiefnemers hier dit logboek, omdat het aantoont dat zij de omgeving nauw betrekken. Dat doen en blijven zij ook doen nu het plan is aangepast naar circa 14,7 hectare. Daarom is dit logboek en vooral het vele contact met de omgeving dat hieruit blijkt, immer actueel en relevant voor dit principeverzoek.

Logboek communicatie en participatie

Na de stakeholdersanalyse en het voorbereiden van communicatiemiddelen, hebben de initiatiefnemers de geïdentificeerde relevante stakeholders geïnformeerd over het initiatief en hen uitgenodigd betrokken te zijn bij de verdere ontwikkeling van het plan. Op het moment dat de initiatiefnemers de stakeholders benaderden, was er nog geen concreet plan. Het initiatief was in een zeer pril stadium, het volledige ontwikkeltraject moest nog worden doorlopen. Daardoor hebben stakeholders een zo groot mogelijke kans op invloed op het plan. Aan de hand van een logboek communicatie en participatie beschrijven de initiatiefnemers hieronder hoe zij sinds november 2019 de omgeving hebben betrokken bij de ontwikkeling. Een korte toelichting op dit logboek is wel van belang voor de noodzakelijke context, zie daarvoor het oranje kader hiernaast.

• November 2019: familie Ten Have bezoekt direct omwonenden

De familie Ten Have bezoekt zelf direct omwonenden in de omgeving van het plangebied om hen als burens te informeren over het idee voor het zonnepark, de stand van zaken en hoe de omgeving kan betrokken kan zijn bij de verdere ontwikkeling. De reacties van de omwonenden zijn over het algemeen neutraal, ze nemen de informatie hoofdzakelijk ter kennisgeving aan. Een enkeling geeft aan het belangrijk te vinden dat het zonnepark zoveel mogelijk aan het zicht wordt onttrokken, een andere omwonende heeft in het algemeen moeite met zonneparken op landbouwgrond vanwege de eigen agrarische achtergrond.

- 20 november 2019: eerste brief verstuurd naar 782 adressen in de omgeving**
 In de brief wordt informatie gegeven over het zonnepark, de initiatiefnemers en bevat een uitnodiging voor een informatieavond. De brief is te vinden op:
www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/
 - 4 december 2019: eerste informatieavond**
 In MFC de Noordsuythoeve in Noordbroek wordt een informatieavond gehouden over Zonnepark Noordbroek. Hierbij zijn circa 60 mensen – voornamelijk inwoners van Noordbroek en omgeving – aanwezig. De initiatiefnemers stellen zichzelf voor, geven nadere informatie over de kerngegevens van het zonnepark, waarom de initiatiefnemers dit zonnepark willen realiseren en gaan in op de mogelijkheden voor landschappelijke inpassing, financiële participatie en procesparticipatie. Daarnaast is er ruimte voor vragen en opmerkingen uit de zaal. De presentatie die is gegeven op de informatieavond en een verslag van deze bijeenkomst staan op: www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/
 - 12 december 2019: nieuwsbrief 1 verstuurd**
 Hierin wordt teruggeblikt op de informatieavond en wordt genoemd wat een belangrijke vervolgstap is: de poging een werkgroep in te richten. De nieuwsbrief is hier te lezen:
<https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/de-eerste-nieuwsbrief-is-uit/>
-
- 2020: planontwikkeling ligt enige tijd stil**
 Door een combinatie van de coronapandemie en verdrietige persoonlijke omstandigheden bij de familie Ten Have ligt de planontwikkeling enige tijd stil.
 - 15 januari 2021: brief en folder naar 782 adressen in de omgeving**
 Per brief aan dezelfde 782 adressen als in november 2019 wordt toegelicht dat de planontwikkeling enige tijd stillag, dat er een samenwerking is tussen Duurzaam Menterwolde en Pure Energie en wordt de omgeving opgeroepen deel te nemen aan de werkgroep. Bij de brief is een folder gevoegd die informatie geeft over het initiatief, de initiatiefnemers, financiële en procesparticipatie. De brief en de folder zijn hier te lezen:
www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie
 - 4 februari 2021: eerste bijeenkomst werkgroep**
 Er is een eerste bijeenkomst van de werkgroep. Deze is digitaal vanwege de coronapandemie. Aan het overleg nemen deel twee inwoners van Noordbroek, drie bestuursleden van coöperatie BreNeCo, een bestuurslid van de Dorpsadviesraad Noordbroek en een projectleider van NMF Groningen, naast uiteraard de initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek. Er wordt gesproken over de stand van zaken, hoe de werkgroep functioneert, er wordt een eerste bespreking gehouden over landschappelijke inpassing en ecologische versterking en afspraken voor het vervolg gemaakt. Een verslag van deze bijeenkomst is hier te vinden: www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie

- **18 maart 2021: tweede bijeenkomst werkgroep**

Ook de tweede bijeenkomst van de werkgroep verloopt digitaal vanwege het coronavirus. Deze bijeenkomst is minder uitvoerig dan de eerste. De bestuursleden van BrNeCo geven aan te stoppen met deelname aan deze werkgroep, omdat zij nauw betrokken zijn Zonnepark Evenreiten. Ook was een aantal deelnemers van de eerste bijeenkomst niet aanwezig. Toch is gesproken over de landschappelijke inpassing. Belangrijke opmerkingen die zijn gemaakt door de aanwezigen en die waar mogelijk een plek krijgen in het plan:

- Het beheerplan moet in een vroegtijdig stadium goed uitgewerkt worden.
- Er wordt gevraagd of er recreatieve mogelijkheden zijn. Bijvoorbeeld in de vorm van een wandelpunt of rustpunt.
- Er wordt gevraagd of er bomen komen in/rond het zonnepark (antwoord: nee, vanwege het belang van behoud van openheid van het landschap).
- Struiken met bessen voor vogels zijn erg belangrijk.
- Er wordt gevraagd wat de samenwerking met Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels inhoudt. Daarop wordt geantwoord dat het contact hiermee in de opstartfase zit en dat de initiatiefnemers dit nu verder oppakken.

Aan het eind van de bijeenkomst wordt geconcludeerd dat de initiatiefnemers nu veel input hebben vanuit de omgeving om het plan te maken. Als het plan concreter is, wordt de werkgroep weer uitgenodigd om dit te bespreken.

Over financiële participatie en het omgevingsfonds gaat het vanwege de beperkte bezetting deze bijeenkomst niet. Duurzaam Menterwolde pakt dit nu op, concretiseren dit verder en betrekken hier de omgeving vervolgens bij.

- **4 juli 2021: schriftelijke reactie Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels op uitgangspuntennotitie**

Er is een uitgangspuntennotitie opgesteld voor de landschappelijke inpassing en ecologische versterking voor Zonnepark Noordbroek. Deze wordt gedeeld met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels en de organisatie reageert hier inhoudelijk schriftelijk op. Deze reactie is als bijlage bij dit plan gevoegd. Er worden afspraken gemaakt voor een inhoudelijk vervolgoverleg over de landschappelijke inpassing en ecologische versterking.

- **2 juli 2021: brief aan 782 adressen verstuurd**

In een brief aan dezelfde 782 adressen als in november 2019 en januari 2021 wordt de omgeving uitgenodigd voor een informatieavond. Daarbij wordt ook kort toelichting gegeven op de stand van zaken en de inhoud van het initiatief. De brief is hier te vinden:

www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie

- **8 juli 2021: nieuwsbrief 2 verstuurd**

Een nieuwsbrief van gelijke strekking als de brief van 2 juli 2021 wordt verstuurd. Deze brief is hier te vinden: www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/informatiebijeenkomst-zonnepark-noordbroek/

- **12 juli 2021: informatieavond**

In MFC de Noordsuythoeve in Noordbroek wordt een informatieavond gehouden over Zonnepark Noordbroek. Hierbij zijn circa 25 á 30 mensen – voornamelijk inwoners van Noordbroek en omgeving – aanwezig. De initiatiefnemers stellen zichzelf voor en geven nadere informatie over het zonnepark, maar staan vooral stil bij de financiële participatie via Duurzaam Menterwolde, hoe de lokale gemeenschap hierbij betrokken kan zijn, het omgevingsfonds en de uitgangspunten voor de landschappelijke inpassing en ecologische

versterking. Daarnaast is er ruimte voor vragen en opmerkingen uit de zaal. De presentatie die is gegeven op de informatieavond en een verslag van deze bijeenkomst staan op:

www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/

- **23 juli 2021: nieuwsbrief 3 verstuurd**

In de nieuwsbrief wordt teruggeblikt op de informatieavond, de geactualiseerde gegevens van het zonnepark worden gedeeld, er wordt opgeroepen suggesties aan te dragen voor de landschappelijke inpassing en er wordt aangegeven welke vervolgstappen worden gezet. De nieuwsbrief is hier te vinden: www.zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/landschappelijke-inpassing-benieuwd-naar-uw-suggesties/

- **12 augustus 2021: gesprek voorzitter DAR en rondgang langs direct omwonenden**

De Dorpsadviesraad heeft sinds enige tijd een nieuwe voorzitter. Deze wordt door Duurzaam

Menterwolde en Pure Energie bijgepraat over de stand van zaken en ontwikkelingen (al was hij reeds goed op de hoogte).

Daarna volgt een rondgang van de initiatiefnemers langs de dertien adressen die zijn geïdentificeerd als direct omwonenden. Het doel is nader kennismaken, de

omwonenden bijpraten over de stand van zaken en inhoud van het plan (met name financiële participatie en uitgangspunten voor landschappelijke inpassing) en horen welke vragen, opmerkingen of eventueel zorgen deze omwonenden hebben met betrekking tot het zonnepark. Bij twee van de dertien adressen was niemand thuis (één van deze twee bezocht wel de informatieavond op 12 juli 2021). Bij de overige elf adressen is gesproken met bewoners.

Belangrijke constatering uit deze gesprekken met direct omwonenden zijn:

1. Alle omwonenden waren ervan op de hoogte dat de initiatiefnemers werken aan Zonnepark Noordbroek, maar de exacte inhoud van het plan op dat moment was hen niet (goed) bekend. Dat spitste zich voornamelijk toe op twee thema's die omwonenden belangrijk vinden: wat is het effect van het zonnepark op het landschap en wat heeft de omgeving er (financieel) aan? Hoe de initiatiefnemers werken aan landschappelijke inpassing, lokaal eigenaarschap en het omgevingsfonds, was grotendeels onbekend. Hieruit bleek dat onbekend ook onbemind maakt. De primaire reactie van de meeste omwonenden op het kale feit dat er een initiatief voor een zonnepark is, was negatief vanwege voornoemde punten. Maar nadat de initiatiefnemers toelichtten wat er wordt gedaan op het gebied van communicatie, inwoners betrekken, landschappelijke inpassing, natuurontwikkeling, lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds, veranderde de houding van veel omwonenden. De omwonenden is dezelfde informatie gedeeld als tijdens de informatieavond op 12 juli 2021.

Na deze toelichting veranderde de houding van omwonenden. Dat was soms subtiel merkbaar en soms overduidelijk door uitspraken van omwonenden. Enkele omwonenden werden bijvoorbeeld minder kritisch over het zonnepark en gaven aan in elk geval geen actie er tegen te voeren of iets dergelijks. Enkele andere omwonenden noemden het plan bijvoorbeeld vooruitstrevend of prima te accepteren als het op deze manier wordt gerealiseerd. Een omwonende die zelf veertien hectare grond natuurvriendelijk heeft ingericht, was te spreken over de landschappelijke inpassing en ecologische versterking. “Dat maakt het plan zachter”, aldus deze omwonende. Enkele omwonenden hadden nog suggesties voor de landschappelijke inpassing en ecologische versterking, deze zijn genoteerd door de initiatiefnemers. Een enkele omwonende had ook een idee voor een voorziening in Noordbroek waar wat hem betreft de gelden vanuit het zonnepark aan mogen worden besteed. Ook dit is genoteerd. Een enkele omwonende bleef kritisch op het zonnepark, hoofdzakelijk omdat hij principieel tegen zon op land is.

Een enkele omwonende had moeite met het zonnepark, omdat het deze bewoner zelf niet lukte zonnepanelen op eigen dak te realiseren. Dat frustreert, omdat deze bewoner in principe vindt dat eerst de daken in de omgeving moeten worden benut. Dat pakken de initiatiefnemers van het zonnepark als gevolg van dit gesprek op, om te kijken of zij deze bewoner kunnen helpen met zonnepanelen op eigen dak.

2. Omwonenden waardeerden het dat de initiatiefnemers op deze manier contact zochten met de omwonenden. Zo gaf een omwonende aan dat ze dit passend vindt bij hoe de familie Ten Have omgaat met burens. Er zijn goede gesprekken gevoerd en de initiatiefnemers is goed duidelijk geworden wat er leeft bij omwonenden. Bij het adres Pastorieweg 6 zijn op deze dag foto's gemaakt zodat vanaf dat adres een visualisatie kan worden gemaakt. Deze omwonenden wonen het dichtstbij (circa 1.100 meter afstand van het zonnepark) en hechten vooral belang aan hun huidige uitzicht. Dat spraken de bewoners uit tijdens de informatieavond op 12 juli, toen is direct afgesproken deze visualisatie te maken en op 12 augustus zijn dus de foto's hiervoor gemaakt. Deze inspanning van de initiatiefnemers werd gewaardeerd door de omwonenden. De visualisatie zelf is op 7 september 2021 aan de omwonenden toegestuurd. De visualisatie vanaf dit adres – inclusief landschappelijke inpassing - staat hieronder en is gemaakt op basis van het oorspronkelijke plan voor 38 hectare.

Visualisatie van het zonnepark vanaf Pastorieweg 6:

3. Uit de gesprekken blijkt dat veel direct omwonenden de ontwikkeling van het zonnepark op zichzelf en vooral de manier waarop (landschappelijke inpassing, lokaal eigenaarschap, omgevingsfonds) waarschijnlijk niet eens het voornaamste punt vinden. Ze betrekken met name andere ontwikkelingen in de omgeving erbij. Zeker de windmolens ten noorden en zuiden van hun directe leefomgeving maken veel indruk en

de manier waarop die tot stand zijn gekomen, heeft wrevel gewekt bij omwonenden. Dat maakt veel omwonenden in beginsel wantrouwig tegenover grootschalige ontwikkelingen. Ook wordt verwezen naar de hoogspanningsmasten en de bouw van een stikstofinstallatie verderop. Deze objecten zijn aanwezig in het landschap en veel omwonenden wezen daar op. Daarom vinden omwonenden landschappelijke inpassing en voordelen voor de lokale gemeenschap belangrijk, omdat ze soms al het gevoel hebben in een wingewest te wonen. Dat gegeven en niet het volledige plan kennen, verklaart voor een groot deel de in beginsel kritische reacties op het zonnepark. Maar de toelichting op de werkwijze en uitgangspunten voor het zonnepark zorgden er dus voor dat meerdere omwonenden het zonnepark daardoor beter of geheel kunnen accepteren – ondanks de andere ruimtelijke ontwikkelingen waar zij niet gelukkig mee zijn. Dat is voor de initiatiefnemers belangrijke informatie en daar houden zij nadrukkelijk rekening mee in de gehele verdere ontwikkeling en realisatie van Zonnepark Noordbroek.

4. Omwonenden blijven graag op de hoogte van het zonnepark. Een deel ontving de nieuwsbrief al, een deel nog niet. Het eindresultaat van deze rondgang is dat vijf direct omwonenden zich alsnog hebben aangemeld voor de nieuwsbrief.
 5. Veel omwonenden haalden in beginsel Zonnepark Noordbroek en Zonnepark Evenreiten door elkaar. De ontwikkeling van Zonnepark Evenreiten is door andere initiatiefnemers later gestart dan Zonnepark Noordbroek en is beoogd op percelen tussen Zonnepark Noordbroek en de N33. Het bezoek heeft goed duidelijk kunnen maken dat dit verschillende projecten zijn met andere initiatiefnemers en dat deze twee projecten onafhankelijk van elkaar hun eigen ontwikkeltraject en uitgangspunten hebben (onder andere voor financiële participatie).
 6. Ten tijde van het gesprek met omwonenden is er bij Zonnepark Evenreiten sprake van een koppeling tussen het zonnepark en een nieuwe weg. Veel van de direct omwonenden vragen hiernaar en denken dat dit ook bij Zonnepark Noordbroek aan de orde is. De initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek hebben daarop toegelicht dat hun standpunt is dat een nieuwe weg in beginsel niet hun taak is en zij daarom niet kiezen voor een dergelijke koppeling. Wat andere initiatiefnemers willen doen, is hun keuze, aldus de initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek. De ruime meerderheid van de omwonenden reageerde hierop dat ze de koppeling tussen een zonnepark en een weg niet goed kunnen volgen, daar twijfels over hebben en een weg een taak van gemeente/provincie vinden.
- **2 september 2021: gesprek met Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels**
Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels en Pure Energie voeren overleg over het zonnepark. Het vertrekpunt is de uitgangspuntenkaart voor de landschappelijke inpassing. De details van wat is besproken, staan in het door alle aanwezigen geaccordeerde gespreksverslag dat als bijlage is toegevoegd. De kern is dat het Kenniscentrum adviseert de landschappelijke inpassing meer te concentreren op geschikt leefgebied voor akkervogels, omdat dit het beste past bij het plangebied en omgeving. Daarvoor doet het Kenniscentrum concrete suggesties. Afsproken is dat de initiatiefnemers bekijken in hoeverre deze suggesties kunnen worden verwerkt in het plan. Die nieuwe versie van het plan wordt vervolgens weer besproken met het Kenniscentrum.
 - **16 september 2021: nieuwsbrief 4 verstuurd**
Deze nieuwsbrief is geïnspireerd op het bezoek aan de direct omwonenden in augustus 2021. Er zijn visualisaties gemaakt van het zonnepark en aan de hand daarvan wordt inzichtelijk gemaakt welk effect het zonnepark heeft op de openheid van het landschap – een punt dat

meerdere direct omwonenden naar voren brachten. Verder wordt de stand van zaken rond de planvorming kort toegelicht. De nieuwsbrief is hier te vinden:

<https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/visualisaties-van-zonnepark-noordbroek/>

- **18 oktober 2021: gesprek met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels**

De nieuwe versie van de uitgangspuntenkaart wordt besproken met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. Het Kenniscentrum vindt het belangrijk dat er ruimte is voor akkervogels. Initiatiefnemers willen hieraan tegemoet komen, maar moeten de businesscase en daarmee de haalbaarheid van het zonnepark in de gaten houden: hoe meer ruimte voor akkervogels, hoe minder zonnepanelen en hoe meer druk op de businesscase. Belangrijk besprekspunt in het gesprek is de vraag of de akkervogels meer gebaat zijn bij een groter aaneengesloten stuk zonder zonnepanelen (idee van initiatiefnemers) of bij grotere ruimtes tussen de rijen zonnepanelen. Het Kenniscentrum geeft aan dat dit waarschijnlijk het laatste is en doet een suggestie voor de te hanteren tussenruimtes. Initiatiefnemers zeggen toe dit nader te onderzoeken op haalbaarheid en hierop terug te komen bij het Kenniscentrum. Ook wil het Kenniscentrum graag onderzoeken of en hoe de akkervogels deze tussenruimtes benutten. Afsproken wordt dat initiatiefnemers bij de provincie vragen of hier ondersteuning in kan komen. De details van wat in dit gesprek is besproken, staan in het door alle aanwezigen geaccordeerde gespreksverslag dat als bijlage is toegevoegd.

- **4 november 2021: gesprek met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels**

Naar aanleiding van het gesprek op 18 oktober 2021 met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels komen initiatiefnemers met een nieuw voorstel. In de zuidoostelijke hoek wordt een 1,6 hectare grote fauna-akker gerealiseerd en er worden in een deel van het zonnepark grotere ruimtes tussen de rijen zonnepanelen gehanteerd. Deze tussenruimtes zijn wel beperkter dan het Kenniscentrum op 18 oktober 2021 voorstelde, maar initiatiefnemers kunnen aan die wens niet volledig voldoen doordat dit een te groot negatief effect op de businesscase heeft. Er is begrip voor elkaars standpunten. Afsproken wordt dat het voorstel van de initiatiefnemers concreet wordt gemaakt op een schets van het zonnepark en dat deze dan wordt gedeeld en besproken. Het Kenniscentrum deelt verder een aantal richtlijnen en uitgangspunten voor het beheer van de natuurlijke elementen die initiatiefnemers kunnen verwerken in het beheerplan. De details van wat in dit gesprek is besproken, staan in het door alle aanwezigen geaccordeerde gespreksverslag dat als bijlage is toegevoegd.

- **16 – 24 november 2021: Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels stemt in met schetsontwerp Uitgangspuntenkaart**

De schets van het zonnepark zoals besproken op 4 november 2021 is gedeeld met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. Het Kenniscentrum had uiteraard het liefst gezien dat de tussenruimtes worden gehanteerd zoals het Kenniscentrum op 18 oktober 2021 voorstelde, maar begrijpt tegelijkertijd dat er grenzen zitten aan wat kan. Het Kenniscentrum kan met die kanttekening instemmen met het plan, maar doet wel het voorstel om de grotere tussenruimtes tussen de rijen te realiseren aan de zuidkant van het zonnepark. Dan sluiten deze grotere ruimtes aan op de fauna-akker in de zuidoostelijke hoek. Initiatiefnemers passen het plan daarop aan.

De uitkomst is dat 25 procent van het plangebied bestaat uit bredere tussenrijen. Vanaf de zuidrand van het plangebied is over een lengte van 136 meter de tussenruimte vijf meter en vervolgens over een lengte van 104 meter een tussenruimte van 3,5 meter. In de mail van 24 november geeft Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels aan in te kunnen stemmen met dit ontwerp. De details van bovenstaande staan in de mailwisseling die tussen 20

oktober tot en met 24 november is gevoerd en die als bijlage is toegevoegd.

- **Vanaf 3 december 2021: landschappelijk inrichtingsplan wordt gedeeld met omgeving**

Nu het landschappelijk inrichtingsplan gereed is, wordt dit gedeeld met zoveel mogelijk stakeholders in de omgeving. Hiervoor ondernemen de initiatiefnemers vanaf 3 december 2021 de volgende acties:

1. Het landschappelijk inrichtingsplan wordt in zijn geheel op de website geplaatst en samengevat, zie <https://zonneparknoordbroek.nl/het-idee/natuurontwikkeling/>.
2. De werkgroep wordt op 3 december per e-mail uitgenodigd voor een bijeenkomst op 14 december 2021. De mail is als bijlage aan dit plan toegevoegd.
3. Nieuwsbrief 5 wordt op 16 december verstuurd. Deze nieuwsbrief bevat een uitnodiging voor een informatieavond en een samenvatting van het landschappelijk inrichtingsplan. De nieuwsbrief is hier te vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/concreet-plan/>.
4. Op 16 december wordt een brief verstuurd aan de dertien adressen die worden beschouwd als direct omwonenden met een uitnodiging voor de informatieavond en een samenvatting van het landschappelijk inrichtingsplan. Bij deze brief is ook de plattegrond uit het landschappelijk inrichtingsplan gevoegd. Deze brief is hier te vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/>.
5. Op 16 december wordt een brief verstuurd naar de overige ruim 700 adressen op grotere afstand van het zonnepark die eerder in de planontwikkeling zijn aangeschreven met een uitnodiging voor de informatieavond en een samenvatting van het landschappelijk inrichtingsplan. Deze brief is hier te vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/>.
6. De Dorpsadviesraad Noordbroek en Natuur- en Milieufederatie Groningen krijgen op 16 december een mail met een uitnodiging voor de informatieavond en een samenvatting van het landschappelijk inrichtingsplan. Deze mails zijn als bijlage bijgevoegd.
7. Er wordt op 16 december een persbericht gestuurd met een uitnodiging aan iedere belangstellende voor de informatieavond en een samenvatting van het landschappelijk inrichtingsplan. Het persbericht gaat naar alle media die staan genoemd in de stakeholdersanalyse. Het persbericht is als bijlage toegevoegd.

- **14 december 2021: bijeenkomst met werkgroep**

Op 14 december 2021 is een bijeenkomst met de werkgroep over het landschappelijk inrichtingsplan en andere aspecten van het huidige plan. De werkgroep stelt enkele vragen en benoemt aandachtspunten voor de verdere uitwerking van het plan, maar kan zich verder vinden in het huidige plan. Meer details over deze bijeenkomst staan in het verslag van de bijeenkomst en de presentatie die door initiatiefnemers is gegeven. Deze zijn hier te vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/>.

- **6 januari 2022: digitale informatieavond**

Op 6 januari 2022 wordt de digitale informatieavond gehouden over hoofdzakelijk het landschappelijk inrichtingsplan, maar ook andere aspecten van het huidige plan zoals 50 procent lokaal eigendom via Duurzaam Menterwolde en het omgevingsfonds. Over de inhoud van het landschappelijk inrichtingsplan komen eigenlijk geen kritische vragen of opmerkingen. Punten die wat meer aandacht vragen van enkele aanwezigen, zijn of er wel of geen afstemming met Zonnepark Evenreiten nodig is, hoe Zonnepark Noordbroek zich verhoudt tot het beleid van de gemeente Midden-Groningen en het lokaal eigendom via Duurzaam Menterwolde. Meer details over deze informatieavond staan in het verslag van de bijeenkomst en de presentatie die door de initiatiefnemers is gegeven. Deze zijn hier te

vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/informatie/>.

- **14 januari 2022: nieuwsbrief 6 verstuurd**

Op 14 januari 2022 wordt nieuwsbrief 6 verstuurd. Hierin wordt kort teruggeblikt op de informatieavond, wordt verwezen naar de presentatie en het verslag van de informatieavond die op de website staan en geven de initiatiefnemers aan welke vervolgstappen zij nu willen zetten. De nieuwsbrief is hier te vinden: <https://zonneparknoordbroek.nl/stand-van-zaken/nieuws/presentatie-en-verslag-informatieavond-op-website/>.

- **24 februari 2022: nieuwsbrief 7 verstuurd**

Op 24 januari 2022 wordt nieuwsbrief 7 verstuurd. Hierin staat dat de initiatiefnemers een formeel verzoek om vooroverleg hebben ingediend bij de gemeente Midden-Groningen. De nieuwsbrief is hier te vinden: [Verzoek om vooroverleg ingediend bij gemeente \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Verzoek-om-vooroverleg-ingediend-bij-gemeente-zonneparknoordbroek.nl)

- **12 juni 2022: nieuwsbrief 8 verstuurd**

Op 12 juni 2022 wordt nieuwsbrief 8 verstuurd. Hierin lichten de initiatiefnemers met name toe dat in reactie op het principeverzoek de gemeente Midden-Groningen geen medewerking verleent aan het plan voor dit 38 hectare grote zonnepark. De nieuwsbrief is hier te vinden: [Bijdrage uit fonds en stand van zaken \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Bijdrage-uit-fonds-en-stand-van-zaken-zonneparknoordbroek.nl)

- **14 september 2022: nieuwsbrief 9 verstuurd**

Op 14 september 2022 wordt nieuwsbrief 9 verstuurd. Hierin lichten de initiatiefnemers met name toe dat zij zich blijven inzetten om het zonnepark toch te kunnen realiseren. De nieuwsbrief is hier te vinden: [We blijven ons inzetten voor Zonnepark Noordbroek](https://zonneparknoordbroek.nl/We-blijven-ons-inzetten-voor-Zonnepark-Noordbroek).

- **9 januari 2023: nieuwsbrief 10 verstuurd**

Op 14 september 2022 wordt nieuwsbrief 10 verstuurd. Dit is met name een uitnodiging aan de omgeving voor een bijeenkomst op 2 februari 2023 om te bespreken waar opbrengsten uit het zonnepark – als het wordt gerealiseerd – in de omgeving aan kunnen worden besteed. De nieuwsbrief is hier te vinden: [Met u zoeken naar doel voor opbrengsten uit zonnepark \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Met-u-zoeken-naar-doel-voor-opbrengsten-uit-zonnepark-zonneparknoordbroek.nl).

- **2 februari 2023: bijeenkomst over besteding opbrengsten zonnepark**

Op 2 februari 2023 is de bijeenkomst waar omwonenden en anderen kunnen aangeven waar volgens hen de opbrengsten van het zonnepark aan moeten worden besteed, als het zonnepark er komt. De presentatie gegeven door de initiatiefnemers en een verslag van deze bijeenkomst staan op de website, zie: [Informatie \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Informatie-zonneparknoordbroek.nl).

- **23 februari 2023: nieuwsbrief 11 verstuurd**

Op 23 februari 2023 wordt nieuwsbrief 11 verstuurd. Hierin wordt teruggeblikt op de bijeenkomst van 2 februari, met een verwijzing naar de presentatie en het verslag. De nieuwsbrief is hier te vinden: [Twee ideeën voor opbrengsten zonnepark \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Twee-ideeën-voor-opbrengsten-zonnepark-zonneparknoordbroek.nl).

- **3 mei 2023: nieuwsbrief 12 verstuurd**

Op 3 mei 2023 wordt nieuwsbrief 12 verstuurd. Hierin gaat het over het standpunt van de gemeente over Zonnepark Noordbroek, de herziening van het beleid van de gemeente die is aangekondigd en de feedback van initiatiefnemers aan de gemeente over deze herziening van het beleid. De nieuwsbrief is hier te vinden: [Geen medewerking van gemeente en suggesties voor beleid \(zonneparknoordbroek.nl\)](https://zonneparknoordbroek.nl/Geen-medewerking-van-gemeente-en-suggesties-voor-beleid-zonneparknoordbroek.nl).

Participatieplan (planontwikkeling, vergunningverlening, bouw, exploitatie)

De ontwikkeling en planvorming voor Zonnepark Noordbroek is in een beginstadium. De fases die nog moeten worden doorlopen, zijn het opstellen en uitwerken van een landschappelijk en technisch plan, vergunningverlening, bouw en exploitatie van het zonnepark. Hieronder beschrijven de initiatiefnemers hoe de omgeving hierbij betrokken blijft.

De hoofdlijn is dat de werkwijze uit het ontwikkelproces dat tot nu toe is doorlopen in de verschillende fasen onverkort wordt doorgezet. De initiatiefnemers informeren de omgeving zo goed als mogelijk en betrekken de omgeving bij de uitwerking en realisatie van het zonnepark. De eerder genoemde communicatiemiddelen worden hier voor ingezet.

De stakeholdersanalyse blijft hierin belangrijk, als leidraad wie de belanghebbenden zijn. Deze stakeholdersanalyse is een levend document. Als tijdens de verdere uitwerking en realisatie blijkt dat er nog andere belanghebbenden zijn, worden zij toegevoegd aan de stakeholdersanalyse en betrokken bij Zonnepark Noordbroek.

Opstellen en uitwerken plan voor zonnepark

Initiatiefnemers maken met behulp van input van stakeholders een landschappelijk inpassingsplan voor het zonnepark. Hierbij wordt een landschapsarchitect en een ecooloog betrokken. De werkwijze ten aanzien van het betrekken van stakeholders komt overeen met de werkwijze zoals die onder 'Logboek communicatie en participatie' is weergegeven. Doordat de initiatiefnemers al veel contact hebben met stakeholders (omwonenden en organisaties) kan dit proces goed worden opgepakt door de initiatiefnemers en stakeholders. Er is al een basis voor contact en overleg. Aan de hand van een landschappelijk inpassingsplan zal een technisch ontwerp voor het zonnepark worden opgesteld. De initiatiefnemers informeren de omgeving tijdens deze fase over de stappen die worden gezet en welke besluiten worden genomen.

Vergunningverlening

In deze fase ligt de regie met name bij het bevoegd gezag: de gemeente Midden-Groningen. Er moet een vooraf vastgelegde wettelijke ruimtelijke procedure worden gevolgd. De invloed van de omgeving hierop is relatief beperkt. Wel is er ruimte voor het indienen van eventuele zienswijzen en beroepen. De initiatiefnemers informeren de omgeving tijdens deze fase over de stappen die worden gezet en welke besluiten worden genomen. Met name de nieuwsbrief en website zetten de initiatiefnemers hiervoor in, eventueel aangevuld met brieven naar omwonenden en een persbericht. De communicatie van de initiatiefnemers volgt die van de gemeente, omdat de gemeente nu de regie heeft.

Financiering

Na vergunningverlening breekt de fase van financiering aan. Duurzaam Menterwolde en Pure Energie brengen elk 50 procent van het benodigde eigen vermogen in dat nodig is om het zonnepark te kunnen realiseren.

Op deze financiering heeft de omgeving niet direct invloed, maar het is wel een goed moment voor Duurzaam Menterwolde om het gesprek met de lokale gemeenschap aan te gaan over de besteding van de gelden die de coöperatie in de exploitatiefase uit het zonnepark ontvangt. Ook kunnen de initiatiefnemers met de lokale gemeenschap over beheer en besteding van het omgevingsfonds.

Bouw

Ruim voorafgaand aan de bouw wordt belanghebbenden gevraagd waar volgens hen rekening mee moet worden gehouden in deze fase. Zijn er aandachtspunten die kunnen worden verwerkt in de bouwfase? Een voorbeeld: mogelijk zijn er routes waarlangs veel schoolkinderen fietsen. Als deze routes in potentie ook worden gebruikt voor het bouwverkeer, is het goed met de omgeving te bespreken hoe daar het beste rekening mee kan worden gehouden.

Als de routes van het bouwverkeer bekend zijn, wordt ingeschat met welke belanghebbenden langs

deze routes contact moet worden gezocht voor nadere afstemming. Dit geldt met name voor omwonenden en bedrijven langs de route die deze tijdelijke piek in bouwverkeer goed kunnen merken.

In aanloop naar en tijdens de bouw houden de initiatiefnemers de omgeving goed op de hoogte van de plannen, voortgang en planning. Dat gebeurt in tekst en beeld, met name via de nieuwsbrief en website, aangevuld met brieven aan omwonenden en persberichten. Een informatieavond voorafgaand aan de bouw wordt gehouden.

Ook wordt gezorgd dat de omgeving tijdens de bouw eenvoudig contact kan opnemen in het geval van vragen, suggesties of klachten. Het e-mailadres info@zonneparknoordbroek.nl wordt hiervoor ingezet en het mobiele nummer van een aangewezen contactpersoon voor de omgeving (naar alle waarschijnlijkheid wordt dit het telefoonnummer van de huidige omgevingsmanager van Pure Energie dat in de afgelopen jaren reeds is gecommuniceerd met de omgeving). Zo hoeven alle betrokkenen uit de omgeving maar één persoon te benaderen. Deze contactgegevens worden tijdig en veelvuldig gecommuniceerd.

De inzet van lokale of regionale bedrijven is een mogelijkheid, mits deze bedrijven hun diensten of producten op voldoende kwaliteit kunnen aanbieden en tegen een marktconforme prijs.

Exploitatie

In de exploitatiefase blijven de initiatiefnemers communiceren over de ontwikkelingen in en rond het zonnepark. Dat gaat bijvoorbeeld over de hoeveelheid elektriciteit die is geproduceerd en de ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke elementen. Zo kunnen lokale natuurorganisaties betrokken worden bij het monitoren van de natuurontwikkeling en daaraan gekoppeld advies geven over het beheer.

De lokale gemeenschap kan via Duurzaam Menterwolde bepalen wat er gebeurt met de opbrengsten van het coöperatieve deel van het zonnepark. Welke projecten of voorzieningen worden hiermee ondersteund? De initiatiefnemers passen deze werkwijze ook graag toe op het omgevingsfonds.

Lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds

Inleiding

Een zonnepark zoals Zonnepark Noordbroek draagt primair bij aan de productie van duurzame energie. Dat is noodzakelijk om de door mensen veroorzaakte klimaatverandering af te remmen. Maar een zonnepark is naast noodzaak ook een kans, met name voor de lokale gemeenschap. Het zonnepark levert middelen op die lokaal kunnen worden ingezet om bijvoorbeeld leefbaarheid en duurzaamheid in de lokale gemeenschap een impuls te geven. De initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek verzilveren deze kans voor de lokale gemeenschap op twee manieren: lokaal eigenaarschap en een omgevingsfonds.

50 procent lokaal eigenaarschap

De helft van het zonnepark komt in handen van lokale coöperatie Duurzaam Menterwolde U.A. . De samenwerkingsovereenkomst tussen Duurzaam Menterwolde en Pure Energie zorgt ervoor dat de rechten en plichten voor deze twee partijen helder zijn en dat dit lokaal eigenaarschap van Duurzaam Menterwolde van 50 procent in Zonnepark Noordbroek wordt gegarandeerd. De overeenkomst is als bijlage bij dit plan gevoegd.

Winst vloeit terug in lokale gemeenschap

De winst die Duurzaam Menterwolde maakt via het zonnepark, investeert de coöperatie weer in Noordbroek en omgeving. Inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen voorstellen doen waar dit geld voor wordt ingezet met als hoofddoelen dat het bijdraagt aan leefbaarheid en duurzaamheid. Zo beslist de lokale gemeenschap waar de winst uit lokaal opgewekte duurzame energie weer in de lokale gemeenschap terugvloeit.

Aanzienlijke bedragen voor lokale gemeenschap

Een zonnepark kan veel betekenen in de lokale gemeenschap. De exacte businesscase van het zonnepark is pas echt duidelijk op het moment dat de financiering rond is. Dat is kort voorafgaand aan de bouw van het zonnepark. Maar op basis van de huidige gegevens en realistische aannames gebaseerd op marktomstandigheden en vergelijkbare projecten, is wel een inschatting te maken. Indicatief kan Duurzaam Menterwolde per jaar circa 75.000 euro per jaar laten terugvloeien naar de lokale gemeenschap gedurende de gehele exploitatieperiode van het zonnepark. Als het zonnepark de beoogde 30 jaar wordt geëxploiteerd, betekent dit dat er in totaal ruim 2,2 miljoen euro beschikbaar is voor die periode voor de lokale gemeenschap. *Voorgaande berekening is uitgevoerd op basis van het oorspronkelijke plan van het zonnepark (38 hectare). We gaan nu uit van een kleinere omvang van het zonnepark, zie Kerngegevens van Zonnepark Noordbroek, dus zal de te verwachten opbrengst ten behoeve van de lokale gemeenschap lager zijn.*

Omgevingsfonds

Het omgevingsfonds is aanvullend op het lokaal eigenaarschap en vormt in feite een op zichzelf staand onderdeel van het plan van het zonnepark. Het omgevingsfonds houdt in dat de exploitanten van het zonnepark – zowel Duurzaam Menterwolde als Pure Energie – een deel van de opbrengst ter beschikking stellen aan de lokale gemeenschap. De bijdrage vanuit het zonnepark aan dit fonds is 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar (conform de richtlijn in het landelijke Klimaatakkoord). Deze bijdrage aan het fonds wordt voor een periode van vijftien jaar gedaan.

De afdracht aan het omgevingsfonds is voor vijftien jaar, gelijk aan de SDE++-termijn. In deze vijftien jaar kent het zonnepark als gevolg van de SDE++ een stabiele bron van inkomsten per kWh. Daardoor kunnen Duurzaam Menterwolde en Pure Energie deze toezegging doen. Na het aflopen van de SDE++ zijn de inkomsten van het zonnepark afhankelijk van de wisselende marktprijzen van de elektriciteit. Daardoor kan er geen toezegging worden gedaan dat deze bijdrage uit het omgevingsfonds kan worden gedaan na het aflopen van de SDE++. Wat wel intact blijft na deze vijftien jaar, is de

besteding van 50 procent van de opbrengsten van het zonnepark in de lokale gemeenschap via Duurzaam Menterwolde – mits het zonnepark na het aflopen van de SDE++ rendabel genoeg daarvoor blijft, wat in potentie per jaar als gevolg van fluctuerende marktprijzen kan verschillen.

Indicatie: 8.500 euro per jaar

De precieze hoogte van de jaarlijkse bijdrage aan het fonds is dus afhankelijk van de hoeveelheid elektriciteit die in het voorgaande jaar is opgewekt door het zonnepark. Maar om een indicatie te geven: de verwachting is dat dit zonnepark circa 17.000 MWh per jaar kan opwekken. Als het zonnepark in een jaar 17.000 MWh opwekt, gaat er dat jaar dus 8.500 euro naar het omgevingsfonds. Over een looptijd van 15 jaar kan dat dus 127.500 euro in totaal zijn.

Mandaat over omgevingsfonds bij lokale gemeenschap

In het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen noemt de gemeente een bijdrage aan een gebieds- of duurzaamheidsfonds een voorwaarde. De initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek voldoen dus aan deze voorwaarde. De gemeente stelt zelf dit fonds te zullen beheren, maar daarover willen de initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek graag in gesprek met de gemeente. Het standpunt van de initiatiefnemers is dat het beter is de lokale gemeenschap grotendeels zelf te laten bepalen hoe het omgevingsfonds wordt beheerd en waaraan het wordt besteed.

De reden hiervoor is met name dat gesprekken met direct omwonenden en andere stakeholders duidelijk maken dat zij het belangrijk vinden dat de lusten ook zo lokaal mogelijk worden benut. Lokale zeggenschap over dit fonds hoort daar volgens stakeholders bij. Een zorg die wordt geuit door stakeholders is dat beheer door de gemeente erin kan resulteren dat het fonds (deels) wordt ingezet voor kernen elders in de gemeente die geen lasten ervaren van het zonnepark. Stakeholders in Noordbroek en omgeving kunnen dat onrechtvaardig vinden.

Er zijn ervaringen elders in het land dat de lokale gemeenschap een dergelijk fonds goed zelf kan beheren en besteden. De initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek hebben daar voorbeelden van. Zo kan de Dorpsadviesraad Noordbroek volgens de initiatiefnemers hierin een goede rol spelen, als beheerder van het fonds. Uiteraard moeten daar afspraken over worden gemaakt zodat het fonds goed wordt beheerd, maar ook daarvan zijn praktijkvoorbeelden beschikbaar zoals een overeenkomst met een dorpsraad waarin afspraken over het beheer van het fonds worden vastgelegd tussen dorpsraad, initiatiefnemers en gemeente. Hulp van de gemeente bij goed beheer van het fonds is zeker welkom, maar de initiatiefnemers pleiten ervoor dat het mandaat over het omgevingsfonds uiteindelijk bij de lokale gemeenschap ligt.

Behoud van het open landschap

Inleiding

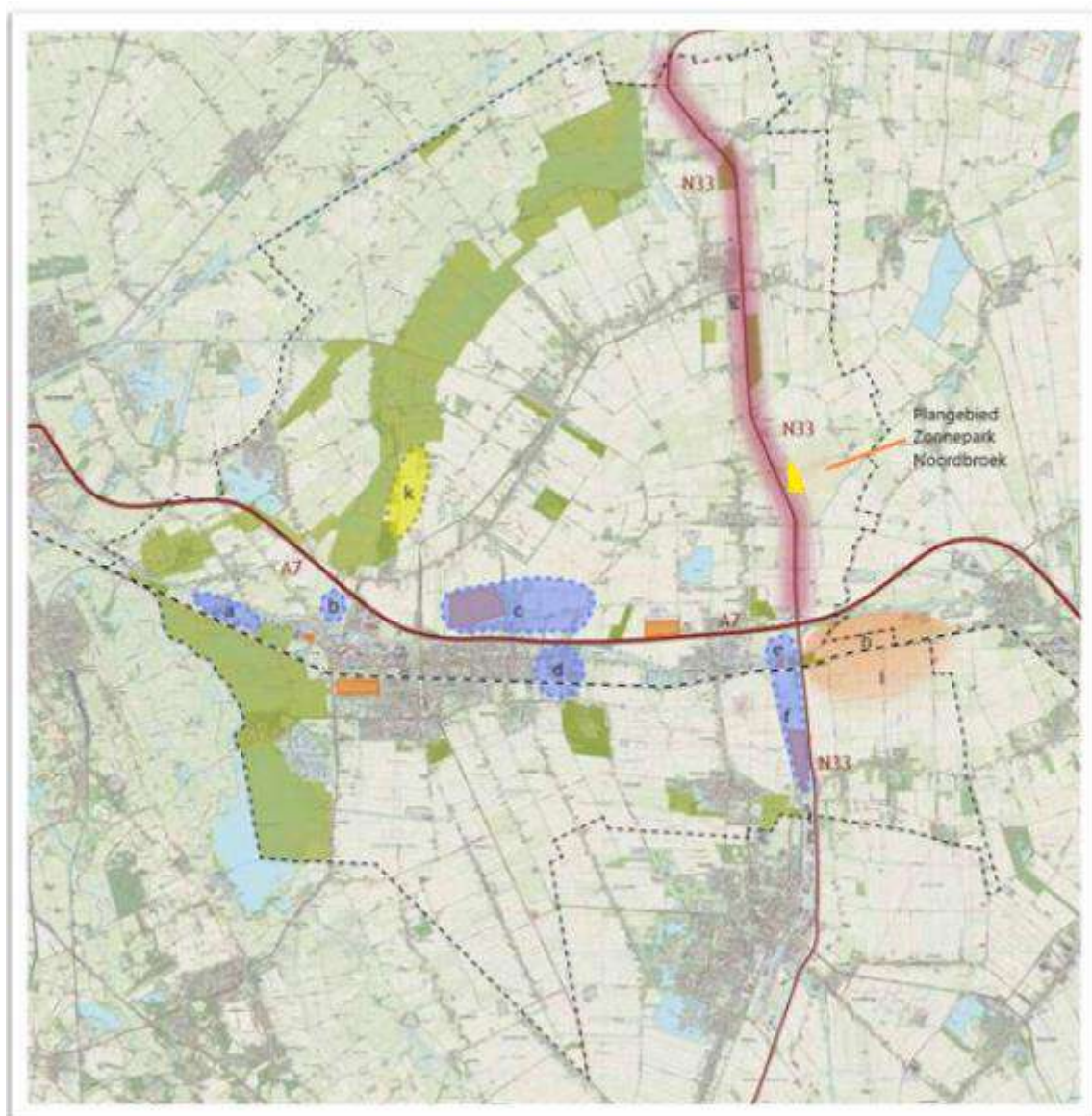
In dit hoofdstuk gaan de initiatiefnemers dieper in op de locatiekeuze voor Zonnepark Noordbroek en hoe de locatie volgens de initiatiefnemers naadloos aansluit op het doel van het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen van de gemeente.

Zonnepark Noordbroek en aangewezen kansrijke locaties

In het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen wijst de gemeente gebieden aan waar kansrijke locaties voor zonneparken zijn. In deze zones is de gemeente in beginsel bereid om mee te werken aan initiatieven voor zonneparken. Het plangebied van Zonnepark Noordbroek ligt in een dergelijke zoekzone. Hieronder betogen de initiatiefnemers hoe het zonnepark bijdraagt aan het doel dat de gemeente wil bereiken met het beleid voor zonneparken. Dit hoofdstuk gaat met name over het behoud van de openheid van het landschap, een belangrijk doel van het beleid.

Locatie kansrijke locaties en Zonnepark Noordbroek

Onderstaande plattegrond komt uit het Beleid Zonnepark in Midden-Groningen. De rode baan langs de N33 is de kansrijke locatie die betrekking heeft op Zonnepark Noordbroek. De initiatiefnemers hebben het gele vlak dat het plangebied van Zonnepark Noordbroek aanduidt hieraan toegevoegd.

Zonnepark Noordbroek behoudt openheid van landschap

Behoud van de openheid van het landschap is een belangrijk doel van de gemeente Midden-Groningen. Zo staat in het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen (cursieve tekst):

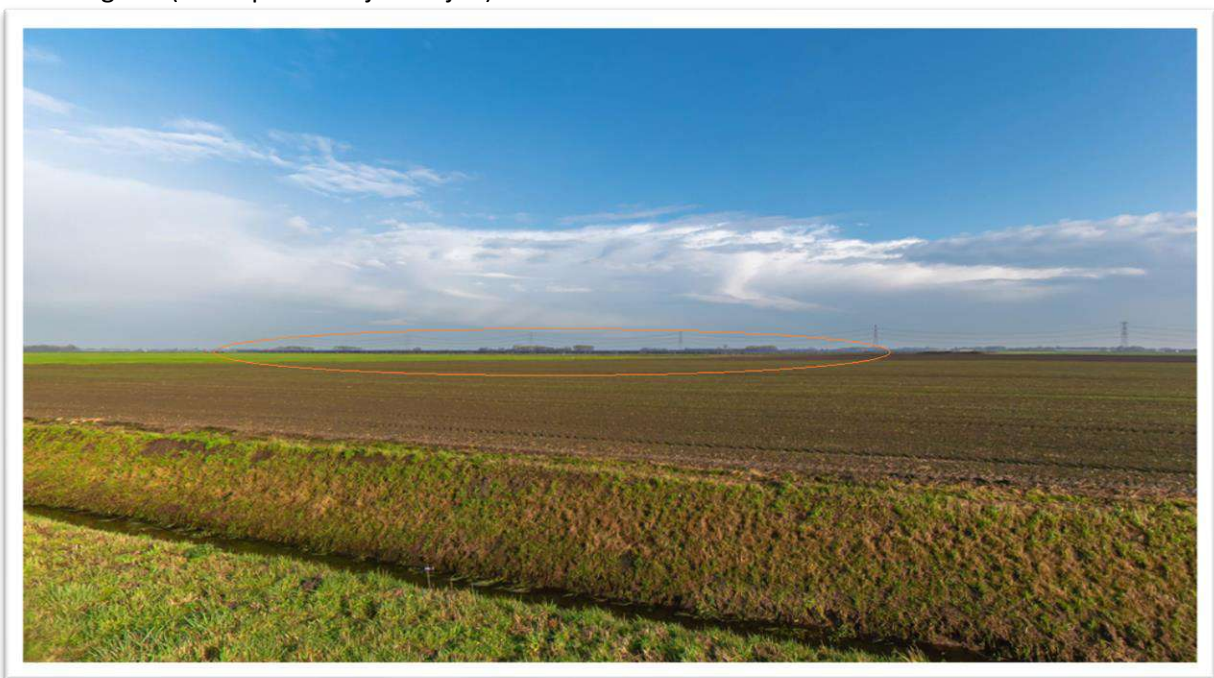
Midden-Groningen is een overwegend groene gemeente met veel landbouw- en natuurgebieden. De grootschalige, open en groene ruimtes zijn ons visitekaartje. We willen dan ook voldoende locaties openhouden om de aanwezige doorzichten te behouden.

In het beleid staat bij de afwegingen van de gemeente ten aanzien van zonneparken langs infrastructurele lijnen – zoals de N33 - verder het volgende (cursieve tekst):

Het landschap langs de N33 midden (van Zuidbroek tot Appingedam) is overwegend open. We willen de weg ondergeschikt houden aan dit open landschap. Grote zonneparken zijn daarom in een groot deel van het gebied niet wenselijk in verband met de aanwezige zichtlijnen over het landschap. Lage zonneparken, waar men vanuit de auto overheen kan kijken, zijn denkbaar bij op- en afritten of in clusters in afstemming met de dorpen.

Juist de locatie van Zonnepark Noordbroek draagt eraan bij dat deze gewaardeerde openheid behouden blijft. Zo is openheid van het landschap vanaf de N33 juist mogelijk doordat Zonnepark Noordbroek op enige afstand van de N33 is beoogd. De kansrijke zone begint vlak tegen de N33 aan, maar een zonnepark op die locatie betekent dat automobilisten tegen zonnepanelen van naar verwachting minstens circa twee meter hoog kijken. De afstand tussen de N33 en Zonnepark Noordbroek van minstens 200 meter zorgt ervoor dat automobilisten over Zonnepark Noordbroek heen kijken en dus bestaande zichtlijnen blijven behouden. Dit wordt versterkt door de iets lagere ligging van het plangebied van Zonnepark Noordbroek ten opzichte van omliggende wegen waardoor er sneller over de zonnepanelen wordt gekeken.

Onderstaande visualisatie ter hoogte van de zuidwestelijke punt van het zonnepark vanaf de N33 bevestigt dit (zonnepark oranje omlijnd):

Ook op andere locaties rondom het plangebied blijft het landschap open en blijven zichtlijnen behouden, zoals blijkt uit de volgende drie visualisaties:

Vanaf Korengarst (parallel aan N33) ten noordwesten van het plangebied (zonnepark oranje omlijnd)

Vanaf het Hamrik nabij kruispunt met Pastorieweg (zonnepark oranje omlijnd)

Vanaf Scheemderweg, pal ten zuiden van het plangebied (zonnepark oranje omlijnd)

Ook vanaf omliggende woningen blijft het landschap open, juist door de keuze voor deze locatie van het zonnepark.

Zelfs vanaf een hoger punt in de omgeving blijft de openheid van het landschap met de komst van het zonnepark behouden. Hieronder staan drie beelden vanaf het viaduct over N33 in de Pastorieweg. Eerst staat er de foto van het huidige plangebied, dan een visualisatie van het zonnepark in die foto en tot slot een uitsnede van deze visualisatie. Deze uitsnede toont het deel van het zonnepark dat grenst aan de Pastorieweg. Te zien is dat de afstand tussen de weg en de panelen groot is en dat de lage landschappelijke inpassing het zicht op de panelen wegneemt. Daardoor blijft de openheid van het landschap behouden.

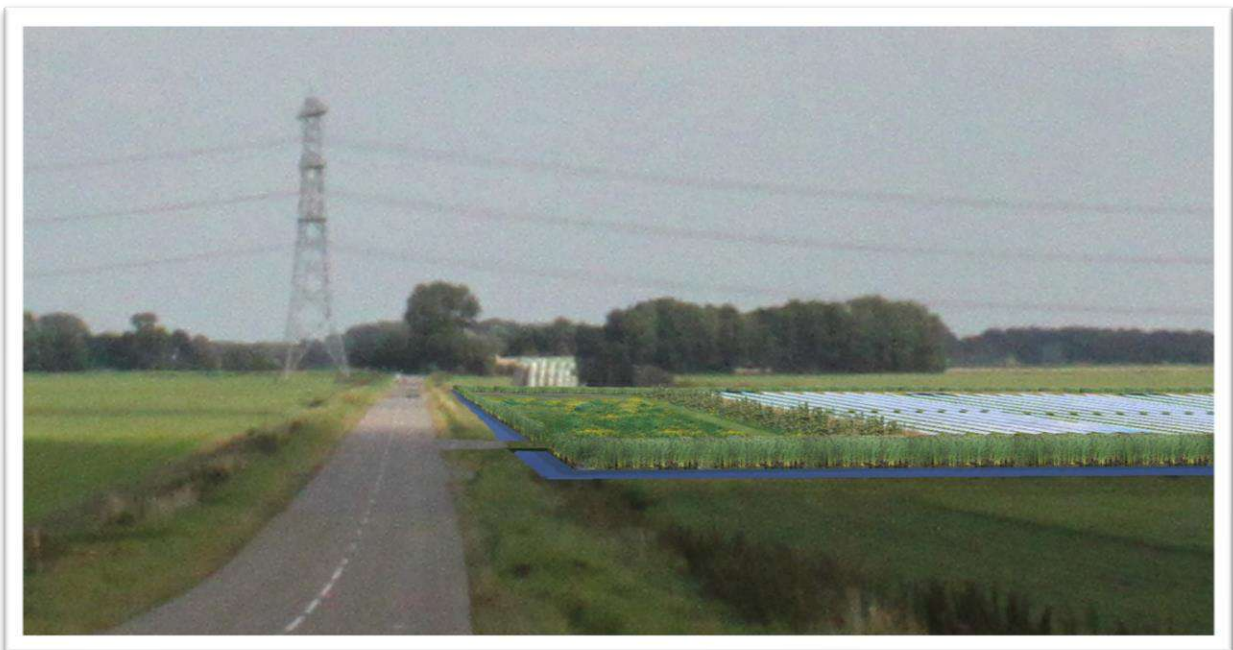
Foto van het plangebied vanaf het viaduct over de N33 in de Pastorieweg:

Visualisatie van zonnepark vanaf viaduct over de N33 in de Pastorieweg (zonnepark oranje omlijnd):

Uitsnede van visualisatie vanaf het viaduct over de N33 in de Pastorieweg op het deel van het zonnepark dat grenst aan de Pastorieweg. De landschappelijke inpassing in onderstaande visualisatie is een concept:

Volledig passend binnen beleid van Midden-Groningen

Inleiding

In het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen stelt de gemeente – naast behoud van openheid van het landschap - voorwaarden aan zonneparken in het buitengebied. Aan de hand van enkele belangrijke voorwaarden uit dit beleid maken de initiatiefnemers hieronder duidelijk hoe Zonnepark Noordbroek hier in zijn geheel aan voldoet. Hierdoor is volgens de initiatiefnemers medewerking van de gemeente aan het zonnepark goed mogelijk, omdat het bijdraagt aan het doel dat de gemeente in het beleid heeft geformuleerd: *een zorgvuldige afweging met aandacht voor een goede maatschappelijke en landschappelijke inpassing.*

De maatschappelijke inpassing is in de voorgaande hoofdstukken uitvoerig toegelicht.

Zonnepark Noordbroek draagt bij aan natuurontwikkeling

In het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen maakt de gemeente de volgende afweging:

Midden-Groningen is een overwegend groene gemeente met veel landbouw- en natuurgebieden. De grootschalige, open en groene ruimtes zijn ons visitekaartje. We willen de grootschalige openheid van het landschap behouden. Grootschalige zonneparken passen niet in het buitengebied. We willen een uitzondering maken voor een zonnepark, waarin natuur en energieopwekking zijn gecombineerd.

Naast het behoud van openheid van het landschap (zie vorige hoofdstuk) wordt in het plan voor Zonnepark Noordbroek veel gedaan op het gebied van natuurontwikkeling. Zo wil Zonnepark Noordbroek bijdragen aan het bereiken van het doel van de gemeente: zorgvuldige zonneparken die een impuls geven aan de natuur waardoor de gemeente beargumenteerd kan afwijken van het beginsel dat in principe het buitengebied niet geschikt is voor zonneparken.

Samenvatting landschappelijke inpassing en natuurontwikkeling

De drie uitgangspunten die zullen worden gehanteerd voor het landschappelijk inrichtingsplan, zijn:

- Beperken van zicht op de panelen voor omwonenden.
- Zoveel mogelijk behouden van het open landschap.
- Een deel van het plangebied geschikt maken voor akkervogels.

Bovengenoemde uitgangspunten worden concreet ingevuld door de volgende maatregelen:

- Het plangebied ligt ook iets lager dan de Pastorieweg waaraan het zonnepark is beoogd. De hoogte van de begroeiing die rondom het zonnepark komt, wordt afgestemd op de hoogte van de zonnepanelen.
- Om zicht op de panelen te beperken willen we enige afstand realiseren tussen de Pastorieweg en de eerste rij panelen. We beogen een strook tussen de Pastorieweg en de eerste rij met panelen in te richten met begroeiing. Dit wordt nader uitgewerkt.
- Tussen de meeste rijen zonnepanelen blijft naar verwachting circa 1-2 meter vrije ruimte. In deze tussenruimte groeit een mengsel van kruiden en grassen. Doordat er eveneens ruimte zit tussen de afzonderlijke zonnepanelen, bereiken zonlicht en regenwater ook de bodem onder de panelen waardoor hier tevens kruiden en grassen groeien.

- Door dit plan staan op minimaal 25 procent van het totale plangebied van 14,7 hectare groot geen zonnepanelen.
- Er wordt een beheerplan gemaakt om al deze elementen te beheren. Dit zorgt ervoor dat het eruit komt te zien zoals is bedoeld en dat er geen wildgroei ontstaat.

Een tijdelijk zonnepark met aandacht voor behoud van bodemkwaliteit

Het zonnepark wordt tijdelijk aangelegd. De initiatiefnemers vragen van de gemeente een tijdelijke vergunning voor 30 jaar. Dit wordt een vergunning waarmee tijdelijk wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Het plangebied blijft dus agrarische grond en kan na de exploitatieperiode weer als zodanig worden gebruikt. Dit is ook nadrukkelijk het plan van de familie Ten Have. In het landschappelijk inrichtingsplan wordt hiermee ook rekening gehouden door onder andere te kiezen voor een opstelling met voldoende ruimte tussen de rijen panelen en de panelen onderling. Zonlicht en regenwater blijven zo de bodem bereiken, ook onder de zonnepanelen, waardoor de grond levend blijft en later weer voor landbouw te gebruiken.

De initiatiefnemers zeggen toe het zonnepark na de exploitatieperiode weer op te ruimen. Dit is ook vastgelegd in de volgende afspraken met de grondeigenaren (cursieve tekst):

Na exploitatie van het zonnepark wordt het plangebied in oorspronkelijke staat hersteld. Met de grondeigenaren is afgesproken dat de exploitanten van het zonnepark zorg dragen voor het herstel van het plangebied, zodat agrarische bewerking weer mogelijk is, zoals dat op dit moment ook plaatsvindt. Voor de demontage, opruiming, herstel en nazorgwerkzaamheden wordt tijdens de exploitatie in de OPEX (het totaal van terugkerende exploitatiekosten) een buffer opgebouwd, zodat aan het eind van de exploitatie van het zonnepark de middelen zijn opgebouwd om dit te bekostigen. Met de grondeigenaren zijn de exploitanten onderstaande overeengekomen met betrekking tot een borgstelling voor de verwijdering van de zonneinstallatie(s). Dit ligt vast in de gesloten opstalovereenkomst.

- *Gebruikers zullen in het vijftiende bedrijfsjaar offertes opvragen van de sloopkosten;*
- *Gebruikers zullen in het vijftiende bedrijfsjaar offertes opvragen van de restwaarde van de zonne-installatie(s);*
- *Indien blijkt dat de sloopkosten hoger uitvallen dan de restwaarde, zal voor dat deel dat de sloopkosten hoger zijn dan de restwaarde een reservering worden opgebouwd;*
- *In jaar zestien tot en met twintig zal een reservering worden opgebouwd tot de hoogte van het verschil tussen deze sloopkosten en de restwaarde door jaarlijks 1/5 deel hiervan te storten;*
- *De stortingen zullen door gebruikers worden voldaan op een derdenrekening bij een notaris;*
- *De depotakte zal dusdanig worden opgesteld dat beide partijen een voorwaardelijke vordering hebben. De vordering van gebruikers komt onmiddellijk te vervallen bij haar faillissement, vanaf dat moment zijn grondeigenaren volledig gerechtigd tot gemeld depot;*
- *Indien gebruikers hun verwijderingsverplichting niet nakomen, komt de reservering aan grondeigenaren toe;*
- *Indien gebruikers hun verwijderingsverplichting wel nakomen, komt de reservering aan gebruikers toe;*
- *Indien gebruikers de zonne-installatie(s) vervangt door nieuwe, komt een eventueel opgebouwde reservering aan gebruikers toe. In dat geval zal eenzelfde regeling gelden voor de nieuwe zonne-installatie(s);*
- *Gekweekte rentes komen toe aan degene aan wie de reservering wordt betaald;*

- *Bij vervanging van de zonne-installatie(s) zullen de bedrijfsjaren in dit artikel opnieuw worden vastgesteld middels overleg met Grondeigenaren.*

Gebruikers zorgen dat de materialen van de zonne-installaties conform daarvoor geldende regelgeving en daarmee zorgvuldig worden verwijderd en gerecycled.

Het bestaande landschap respecteren

Zonnepark Noordbroek heeft zeer beperkt effect op het landschap en respecteert het bestaande landschap. Dat blijkt onder andere uit de volgende onderdelen van het plan:

- Bestaande kavelstructuren, sloten en andere structuren in het landschap worden niet aangepast of veranderd.
- Het zonnepark gaat niet ten koste van beschermde dorpsgezichten. Zichtlijnen blijven behouden. Vanaf het plangebied blijft bijvoorbeeld het zicht op het dorp Noordbroek behouden.
- Met de dichtstbijzijnde woning op 1.100 meter afstand en alle andere woningen op (veel) grotere afstand, zijn negatieve effecten op woningen door het zonnepark uitgesloten. Lichtschittering (ook door de landschappelijke inpassing) en geluid zijn niet merkbaar bij woningen in de omgeving en karakteristieke woningen worden op geen enkele manier aangetast door het zonnepark. De woonkwaliteit in het gebied lijdt dus geenszins onder de komst van Zonnepark Noordbroek.
- Het zonnepark past bij de schaal van het landschap, het gaat op in het landschap. Zie daarvoor de visualisaties in het vorige hoofdstuk.
- Er wordt gekozen voor één opstelling met alle panelen identiek aan elkaar in vormgeving en afmeting.

Bijlagen

- Quick scan flora en fauna
- Samenwerkingsovereenkomst Bronnen VanOns - Pure Energie
- Contractoverneming Duurzaam Menterwolde U.A.
- Inhoudelijke reactie Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels 4 juli 2021
- Gespreksverslag Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels 2 september 2021
- Gespreksverslag Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels 18 oktober 2021
- Gespreksverslag Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels 4 november 2021
- Mailwisseling met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels 20 oktober - 24 november 2021
- Uitnodiging van 6 december 2021 aan werkgroep voor bijeenkomst
- Uitnodiging van 16 december 2021 aan DAR en NMF voor informatieavond
- Persbericht van 16 december 2021 over informatieavond en samenvatting van landschappelijk inrichtingsplan

Quicksan flora en fauna

Zonnepark Noordbroek

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

Pure Energie
T.a.v. Zonnepark Noordbroek
Hengelsestraat 585
Postbus 3141
7500 DC Enschede

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 201552
Datum: 11-1-2022
Projectleider: M. Elshof
Opgesteld: M. van der Heide
Gecontroleerd: N. Blok
Status: Definitief
Versie: 2

© 2021 Eelerwoude

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het bevoegd gezag stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen. Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding.....	5
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.1	Huidige situatie.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling.....	9
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	10
3.1	Inleiding.....	10
3.2	Bescherming van soorten.....	10
3.3	Bescherming van gebieden.....	10
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	11
3.5	Natuurnetwerk Nederland.....	12
3.6	Provinciaal beleid leefgebied akkervogels.....	13
4	Methode.....	14
4.1	Inleiding.....	14
4.2	Bureauonderzoek.....	14
4.3	Terreinbezoek.....	14
5	Beschermde soorten.....	16
5.1	Planten.....	16
5.2	Zoogdieren.....	16
5.2.1	Vleermuizen.....	16
5.2.2	Overige zoogdieren.....	20
5.3	Vogels.....	21
5.4	Reptielen.....	23
5.5	Amfibieën.....	23
5.6	Vissen.....	24
5.7	Ongewervelden.....	24
6	Conclusie.....	26
6.1	Beschermde soorten.....	26
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.....	26
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt.....	26
6.1.3	Algemene zorgplicht.....	27
6.2	Bescherming gebieden.....	27
6.3	Bescherming houtopstanden.....	27

6.4	Natuurnetwerk Nederland	27
6.5	Uitvoerbaarheid van de plannen	28
6.6	Geldigheid rapportage	28
	Bijlage 1 Inrichtingstekening en weergave ecologische analyse en uitgangspunten	31
	Bijlage 2 Wettelijk kader natuurwetgeving	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Pure Energie, coöperatieve vereniging Duurzaam Menterwolde en Bronnen VanOns wil in samenwerking met een grondeigenaar langs de Pastorieweg in Noordbroek een grondgebonden zonnepark realiseren.

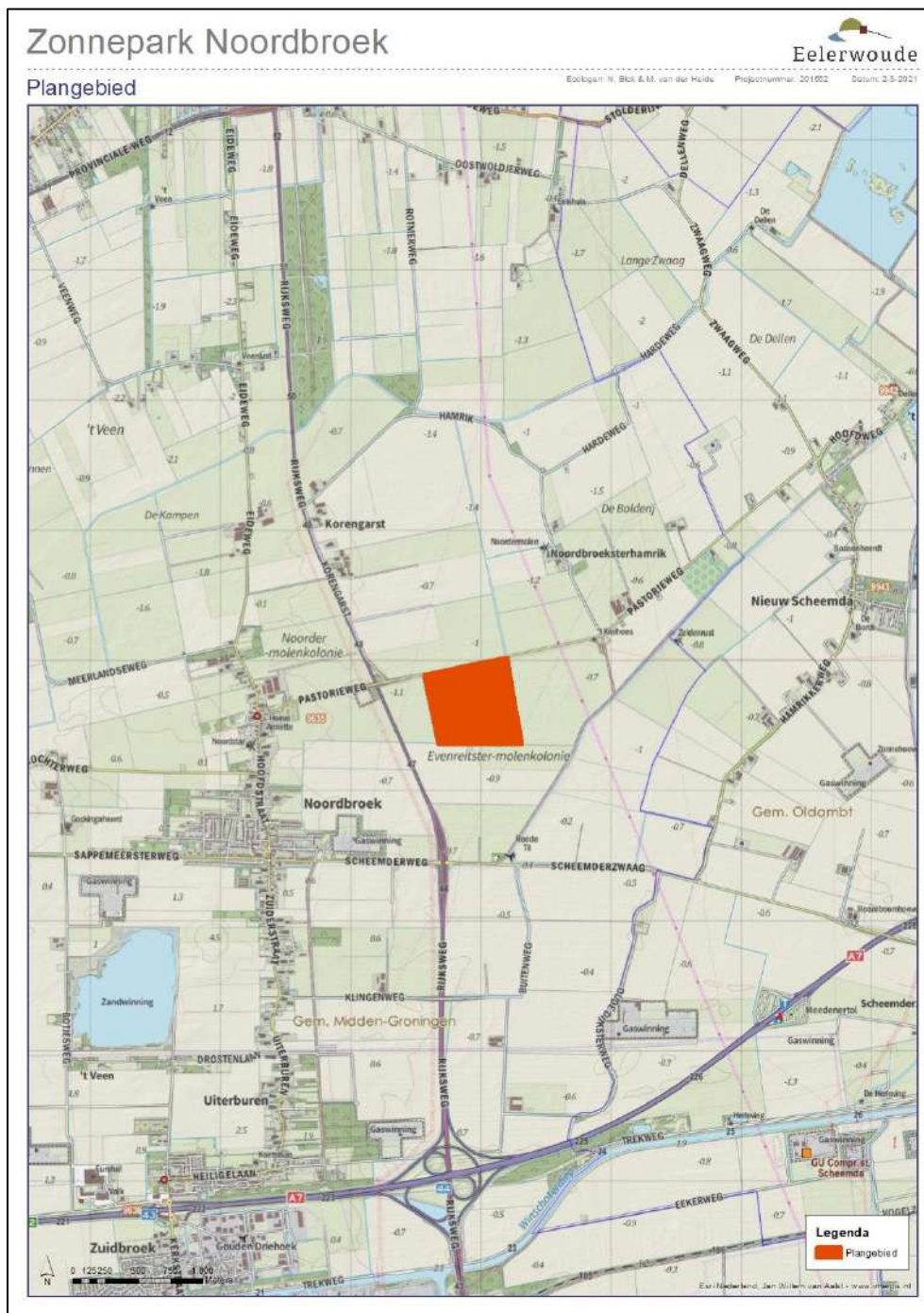
In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft diverse aaneengesloten agrarische percelen (totale oppervlakte circa 38 hectare langs de Pastorieweg in Noordbroek (provincie Groningen, gemeente Midden-Groningen). Het plangebied omvat de Amersfoortse-coördinaten 255920, 580710. Afbeelding 1 geeft de topografische ligging van het plangebied, afbeelding 2 betreft een luchtfoto.

Afbeelding 1. Topografische ligging van het plangebied en de omgeving (Bron: ESRI, 2021).

Zonnepark Noordbroek

Plangebied

Ecologen: N. Bolk & M. van der Heide

Projectnummer: 201552

Datum: 2-3-2021

Afbeelding 2. Luchtfoto van het plangebied en directe omgeving (Bron: ESRI, 2021).

Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig. In de noordoosthoek, grenzend aan het plangebied, is een opslag van balen aanwezig. Aan de zuidzijde, grenzend aan het plangebied is een mestsiro aanwezig. Circa 660 meter ten oosten van het plangebied bevindt zich de dichtstbijzijnde bebouwing. De bebouwde kom van Noordbroek bevindt zich op circa 1,2 km ten westen van het plangebied. Direct ten noorden van het plangebied bevindt zich de Pastorieweg. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied is geen verlichting aanwezig. De directe omgeving van het plangebied bestaat in alle windrichtingen uit open agrarisch landschap. Aan de westzijde, rond het viaduct over de N33, bevindt zich een klein bosperceel. Het grootste perceel was in 2020 in gebruik voor de teelt van bieten. Aan de oostzijde werd voor een deel tarwe verbouwd. Het overige deel van het plangebied bestaat uit een struweelstrook met Cichorei en ruig gras. Het plangebied wordt begrensd door watergangen. De watergangen aan de oost- en zuidzijde zijn circa 5 meter breed, de watergangen aan de noord- en westzijde zijn circa 1,5 meter breed. De waterkolommen zijn overbested en hebben nauwelijks tot geen submerse en oevervegetatie, en beschikken over steile oevers en een recht profiel. Binnen het plangebied is geen opgaande begroeiing als struiken of bomen aanwezig. Het dichtstbijzijnde grotere aaneengesloten natuurgebied betreft het Oldambtmeer, ten oosten van het plangebied. De afbeeldingen van 3 a t/m h geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek (d.d. 22 februari 2021).

Afbeelding 3. a) watergang en Pastorieweg aan noordzijde van het plangebied en b) zicht op het noordelijk deel van het plangebied.

Afbeelding 3. c) watergang aan oostzijde van het plangebied en d) zicht op over het plangebied in westelijke richting.

Afbeelding 3. e) watergang aan zuidzijde van het plangebied en f) zicht op over het plangebied in westelijke richting.

Afbeelding 3. g) watergang aan zuidzijde van het plangebied en h) westelijke plangrens met watergang.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De initiatiefnemers zijn voornemens een zonnepark te realiseren. Het zonnepark krijgt een zuidopstelling, parallel aan de Pastorieweg. De panelen worden op constructies bevestigd, waarbij het hoogste punt van de panelen op 1,8 meter komt. Het plaatsen van een hekwerk rond het zonnepark wordt vermeden. Er is een landschappelijke inrichtingsplan opgesteld, waarin rekening is gehouden met ecologie en bijbehorende knelpunten en kansen. De watergangen blijven behouden en krijgen een natuurvriendelijke oever. De voorgenomen ontwikkeling staat op kaart weergegeven in afbeelding 4 in bijlage 1.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze leidt tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 2 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet Natuurbescherming is een nationale Wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet Natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedenbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 11 km afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied het Zuidlaardermeergebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Een AERIUS-berekening is altijd noodzakelijk om de uitstoot en depositie van stikstof, en de gevolgen daarvan op Natura 2000-gebieden te bepalen. Echter, de gegevens die voor deze berekening noodzakelijk zijn, zijn in deze fase van de ontwikkeling nog niet beschikbaar of nog niet concreet. Zodra deze gegevens beschikbaar zijn dient een AERIUS-berekening te worden gemaakt.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het omhakken of rooien van bomen is gelet op de Wet natuurbescherming niet zomaar toegestaan. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de ‘bebouwde kom Boswet’ liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de ‘bebouwde kom Boswet’ bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de ‘bebouwde kom Verkeerswet’. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;

- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- het vellen van houtopstanden en herbepanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten er meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Provincies hebben hiervoor soms een andere benaming.

Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op het NNN denkbaar zijn, is het noodzakelijk een NNN-toetsing uit te voeren.

Gevolgen plangebied

Het plangebied en de directe omgeving maken geen onderdeel uit van het NNN. Het plangebied ligt op ongeveer 780 meter van begrensd NNN-gebied. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.6 Provinciaal beleid leefgebied akkervogels

In artikel 2.48.2 van de 'Geconsolideerde Omgevingsverordening februari 2019' van de Provincie Groningen is opgenomen dat aangewezen gebieden met de status 'leefgebied akkervogels' conform het bestemmingsplan, getoetst moet worden aan het behoud van deze leefgebieden bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen. Zo dienen mogelijke significante negatieve effecten op het leefgebied van akkervogels voorkomen, dan wel te worden gecompenseerd.

Voor akkervogels hanteert de provincie daarbij de volgende vuistregels:

- er moet tenminste 10% van het project gebied, optimaal worden ingericht voor akkervogels.
- de financiering van de inrichting en het beheer moet juridisch worden geborgd voor 30 jaar (of voor de looptijd van het project).

Deze aandachtspunten dienen middels een omgevingsvergunning te worden geregeld.

Het aanwezige habitat binnen het plangebied is eveneens te kwalificeren als 'leefgebied akkervogels' namelijk 'Open akkerland'. Om aantasting en verstoring op aanwezige akkervogels te voorkomen, zijn maatregelen doorgevoerd in de uitgangspuntenkaart (bijlage 1). De maatregelen hebben als subdoel het verbeteren van het leefgebied voor akkervogels. Met deze maatregelen zijn tevens de bovenstaande beleidsvoorwaarden geborgd. Hierbij is onder andere rekening gehouden met inrichtingsmaatregelen als:

- oriëntatie ten aanzien plaatsing van de zonnepalen.
- vrijhouden van stroken grondgebied voor leefgebied akkervogels.
- inzaaien van stroken met ruigte, akkerbloemen mengsel en natte delen.

Gevolgen plangebied

Het plangebied bestaat uit agrarische landbouwgrond, en heeft een beperkte functie als weinig aantrekkelijke broedlocatie voor akkervogels. Door het aanleggen van een zonnepark, en daarmee de omvorming betekend van de agrarische akker naar grasland, is een tijdelijk effect te verwachten gedurende de werkzaamheden. In de nieuwe situatie wordt o.a. een ruigtestrook, fauna akker en kruidenrijk grasland gerealiseerd, waar de akkervogels van profiteren. De opstelling van de panelen wordt een zuidopstelling, waardoor op termijn de bodemkwaliteit zal verbeteren en er geschikt biotoop ontstaat voor akkervogels. Het plangebied zal na de ontwikkeling daarom verbeteren ten opzichte van de huidige situatie en een groter areaal aan leefgebied bieden voor akkervogels. Er is daarom geen sprake van verstoring waardoor negatieve significante effecten uitgesloten zijn.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is indien beschikbaar gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie;

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna). De NDFF is de meest complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over de verspreiding van alle in Nederland levende planten- en diersoorten. De NDFF is gevuld met gegevens uit databanken van verschillende organisaties die deze gegevens op professionele wijze verzamelen (zoals Sovon Vogelonderzoek Nederland, de Zoogdiervereniging, RAVON en de Vlinderstichting). Ook de gegevens van verschillende gemeenten, waterschappen, provincies en terreinbeherende organisaties zijn hierin toegevoegd. Steeds meer partijen sluiten zich bij de NDFF aan. De databank wordt dagelijks aangevuld met recente waarnemingen die via invoerportalen binnen komen. De NDFF bevat uitsluitend gevalideerde gegevens.
- De landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, is gebruikt om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Ninja Blok uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 22 februari 2021 bij 6 °C, licht bewolkt weer en windkracht 2 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, Sovon Vogelonderzoek Nederland, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar (winter) en het gebruik van het grootste deel van het plangebied (intensieve landbouw) lag dit ook niet in de verwachting, veel planten zijn bovengronds afgestorven. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Het grootste deel van het plangebied wordt gebruikt voor landbouw en ligt het overige deel van het jaar braak. Het resterende deel van het plangebied is in gebruik als struweelstrook met Cichorei en ruig gras. De watergangen zijn overbemest en hebben geen tot weinig submerse en oevervegetatie. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Veel van de beschermde soorten komen met name voor op schrale gronden. De tijdens het veldbezoek aangetroffen soorten zijn algemene soorten van (zeer) voedselrijke gronden.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop ook niet verwacht, waardoor geen sprake is van negatieve effecten op beschermde planten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, en mogelijk ook meervleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

In het plangebied zijn geen gebouwen en bomen aanwezig die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Verblijfplaatsen van gebouw en boom bewonende vleermuizen zijn dan ook uitgesloten. De dichtstbijzijnde potentiële verblijfplaatsen bevinden zich in de bomen rond het viaduct over de N33 (NDFF, 2021).

Foerageergebied en vliegroutes

Vleermuizen foerageren doorgaans rond bomen en beschutte, luwe terreindelen. Tevens wordt er gefoerageerd boven beschutte wateren. Het plangebied is wegens het ontbreken van beschutting en het open karakter slechts in geringe mate geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De omgeving rond het viaduct over de N33 en nabij de woning 660 meter ten oosten van het plangebied zijn meer geschikt als foerageergebied, onder meer door de aanwezigheid van bomen en beschutte, luwe terreindelen. Vleermuizen gebruiken donkere lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, zoals houtsingels, welke als vliegroute kan dienen (zie ook Kader – Foerageergebieden en vliegroutes). Deze zijn binnen het gebied in beperkte mate aanwezig in de vorm van de sloten.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaats

Door het ontbreken van bebouwing en bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten in het plangebied. Eventuele verblijfplaatsen in bomen rond het viaduct over de N33 of de woning ten oosten van het plangebied ondervinden geen verstoring van de voorgenomen plannen.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied heeft mogelijk een beperkte functie als foerageergebied en/of vliegroute voor vleermuizen. Door de landschappelijke inpassing zal de ontwikkeling enkel een positief effect hebben op de geschiktheid van het plangebied voor vleermuizen. Het is daarbij wel van belang dat de verlichting in het plangebied niet toeneemt. Dit kan met enkele simpele maatregelen:

- niet uitstralende armaturen (zie kader-Verlichting);
- plaatsen van afschermdende beplanting;
- tijdelijke verlichting (slechts een deel van de nacht aan);
- werkzaamheden uitsluitend overdag uitvoeren (m.n. in actieve periode van vleermuizen- april t/m november);
- geen (extra) verlichting aanbrengen.

Gelet op de slechts beperkte mate van geschiktheid van het plangebied als foerageergebied en/of vliegroute, en de aanwezigheid van meer geschikt leefgebied in de omgeving, is nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen niet noodzakelijk. De watergangen blijven daarnaast behouden. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers wordt tevens een verbetering van het leefgebied verwacht, doordat een insect aantrekkende werking ontstaat voor de ontwikkeling van oevervegetatie.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk.

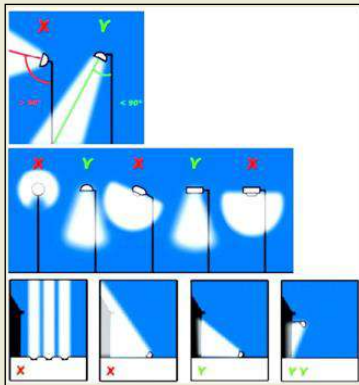
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: vos, ree, haas, konijn en diverse algemene muis- en spitsmuissorten. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal van het plangebied gebruik als migratieroute.

Verblijfplaatsen van kleine marterachtigen zijn rond de oevers van de watergangen en in de struweelstrook niet op voorhand uit te sluiten. Mogelijk dat deze delen onderdeel uitmaken van het leefgebied, zoals foerageergebied, maar dit betreft echter geen essentieel leefgebied gezien de ligging in een groene omgeving.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Verblijfplaatsen van beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals eekhoorn, boom- en steenmarter, bever en das, worden niet in het plangebied verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn geen verblijfplaatsen van deze soorten aangetroffen. Gezien de aanwezige terreintypen en het beheer/functie van het plangebied zijn deze ook niet te verwachten. Het plangebied bestaat grotendeels uit landbouwgrond, met een klein deel dat in gebruik is als struweelstrook met Cichorei en ruig gras. De meeste beschermde soorten hebben hun verblijfplaatsen in bosgebieden, heuvelachtig terrein of langs watergangen met een goed ontwikkelde oevervegetatie. Het plangebied is door het ontbreken van dekking slechts matig geschikt als leefgebied, zoals foerageergebied, voor deze soorten. Mogelijk dat de struweelstrook door de das of steenmarter incidenteel wordt gebruikt om te foerageren. Gezien de aanwezigheid van soortgelijk habitat in de omgeving betreft het plangebied echter geen essentieel leefgebied. Voor andere soorten zonder vrijstelling, zoals Noordse woelmuis en veldspitsmuis, valt het plangebied buiten het bekende verspreidingsgebied (Bron: NDFF Verspreidingsatlas Zoogdieren). In het NDFF staan geen waarnemingen van beschermde zoogdieren (waarvoor geen vrijstelling geldt) binnen of in de directe omgeving van het plangebied (Bron: NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt en tijdelijk verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Groningen een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. In de toekomstige situatie is meer, geschikt leefgebied voor handen.

De watergangen en struweelstrook vormen potentiële verblijfplaatsen en leefgebied voor kleine marterachtigen. De watergangen blijven echter behouden en krijgen natuurvriendelijke oevers. Daarmee worden ze geschikt als leefgebied voor de soorten. Tevens wordt in de zuidoosthoek van het plangebied een natte ruige hoek aangelegd, geschikt voor onder andere kleine marterachtigen. Tot slot worden rond en centraal over het plangebied stroken aangelegd met struweel en kruidenrijke vegetatie. Hiermee ontstaat meer leefgebied voor kleine marterachtigen.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, de soorten met een bescherming als, eekhoorn, boom- en steenmarter, bever en das, geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van de werkzaamheden niet aangetroffen en worden niet verwacht. Mogelijk maakt de struweelstrook incidenteel wel onderdeel uit van het leefgebied van de das en steenmarter. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom uitgesloten. De voorgenomen ecologische maatregelen staan weergegeven in afbeelding 4 in bijlage 1.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van het zelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen.

Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen en het ontbreken van bebouwing en bomen binnen het plangebied ook niet verwacht. Mogelijk dat enkele soorten jaarrond beschermde nesten wel het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied, zoals buizerd, sperwer en kerkuil. In de NDFF staan waarnemingen van onder andere de boomvalk, buizerd, grote gele kwikstaart, ooievaar en wespandief binnen het plangebied en de directe omgeving (Bron: NDFF, 2021). Geen van de waarnemingen betreft een nestplaats. Waarschijnlijk gebruiken de soorten het plangebied om te foerageren.

De provincie wijst daarnaast in de omgevingsverordening speciale gebieden aan als 'Leefgebied weidevogels' en 'Leefgebied akkervogels'. Het plangebied is in de 'Geconsolideerde Omgevingsverordening februari 2019' van de provincie Groningen aangewezen als 'Leefgebied akkervogels'. In de afgelopen 10 jaar zijn onder andere de volgende akker- en weidevogels binnen of in de omgeving van het plangebied waargenomen: blauwe kiekendief, bruine kiekendief, fazant, gele kwikstaart, graspieper, grauwe kiekendief, grote gele kwikstaart, kievit, kwartel, kwartelkoning, ooievaar, patrijs, scholekster, veldleeuwerik, wulp en diverse ganzensoorten (Bron: NDFF, 2021).

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn enkele vogelsoorten te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is. Het gaat om soorten als blauwe reiger, boerenzwaluw en spreeuw. Deze kunnen de sloten binnen en randen van het plangebied gebruiken om te foerageren. Nestplaatsen zijn niet te verwachten.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van akkers en struwelen. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied: blauwborst, rietgors, houtduif, kauw, wilde eend, groenling en kokmeeuw. Binnen het plangebied zijn geen nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels. Nesten van grond broedende soorten zijn niet uit te sluiten voor zowel het landbouwgedeelte als de struweelstrook. Door rooiwerkzaamheden in het najaar zijn deze nesten in het landbouwdeel vernietigd en dus ten tijde van het veldbezoek niet meer waarneembaar. De struweelstrook is niet intensief onderzocht op de aanwezigheid van nesten.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet binnen het plangebied aangetroffen. Mogelijk vormt het plangebied wel onderdeel van het leefgebied voor vogels met jaarrond beschermde nesten. Door de aanleg van stroken met kruidenrijke vegetaties, ecologische oevers en een natte ruigte hoek kan het plangebied geschikter worden als foerageergebied voor soorten als de kwartel, kwartelkoning, gele kwikstaart, geelgors, Kievit en patrijs.

Aangezien het plangebied volgens de 'Geconsolideerde Omgevingsverordening februari 2019' van de provincie Groningen de status 'Leefgebied akkervogels' heeft dient hier specifiek op getoetst te worden. In de huidige situatie is het aanwezige habitat geschikt voor akker- en weidevogels. Door de aanleg van kruidenrijke vegetaties, verruiging en aanplant van enkele inheemse struikvormers en bramen neemt de omvang van geschikt habitat toe. Dit vormt een interessante strook voor akkervogels. Bij de aanleg van de vegetatiestroken wordt nauw samengewerkt met De Grauwe Kiekkendief – Kenniscentrum Akkervogels en optioneel met Landschapsbeheer Groningen. Soorten die baat kunnen hebben bij verruiging en opgaande elementen zijn met name de torenvalk, graspieper, kwartel, patrijs, gele kwikstaart en de grote gele kwikstaart. Het verbreden van de watergang en aanleggen van een ecologische oever langs de westzijde van het terrein maakt het plangebied interessant voor een soort als de slobeend, waterral en porseleinhoen. In het inrichtingsplan (zie voor een weergave afbeelding 4, bijlage 1) wordt inzichtelijk gemaakt waar dergelijk habitat gerealiseerd wordt. Per saldo zal het plangebied in de toekomstige situatie geschikter zijn als leefgebied voor akkervogels.

Aanvullend onderzoek naar vogels met jaarrond beschermde nesten of leefgebied van akkervogels is niet noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag wordt niet noodzakelijk geacht.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Gelet op het beperkte aanbod aan geschikt leefgebied voor deze soorten, gaat het om foerageergebied van slechts enkele van genoemde algemeen voorkomende soorten. In de omgeving zijn voldoende nestmogelijkheden en leefgebied aanwezig. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatief foerageergebied te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Met een juiste inrichting en beheer liggen hier daarnaast kansen voor het versterken van de biodiversiteit en potentie van het plangebied als leefgebied voor deze soorten. Deze inrichting is uitgewerkt in de uitgangspuntenkaart en ecologische analyse en uitgangspunten in afbeeldingen 4 en 5 in bijlage 1.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk in gebruik zijnde nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van in gebruik zijnde nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen in gebruik zijnde nesten van (grond broedende) broedvogels worden

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels.

5.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermd reptielen, zoals ringslang, gladde slang, levendbarende hagedis en hazelworm, zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen, goed ontwikkelde waterlopen en venranden. Daarnaast ligt het plangebied buiten het verspreidingsgebied van in de provincie Groningen beschermde reptielensoorten (Bron: RAVON Verspreidingsatlas Reptielen). Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied (Bron: NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

Op basis van het aanwezige biotoop en verspreidingsgegevens kunnen beschermde reptielen worden uitgesloten. Negatieve effecten op reptielen zijn dan ook niet aanwezig. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen de randen van het plangebied in beperkte mate gebruiken als landbiotoop. De waterelementen in het plangebied zijn matig geschikt als voortplantingsbiotoop. De watergangen zijn sterk overbemest en bevatten weinig submerse vegetatie. In het NDFF staan geen waarnemingen van amfibieën waarvoor een provinciale vrijstelling geldt (Bron: NDFF, 2021).

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermd soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals kamsalamander of rugstreeppad, worden niet verwacht in het plangebied vanwege het aanwezige, ongeschikte habitat voor deze soorten. Daarnaast valt het plangebied buiten het verspreidingsgebied van niet vrijgestelde amfibieënsoorten (Bron: RAVON Verspreidingsatlas Amfibieën) en zijn er ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde amfibieën rondom het plangebied (Bron: NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Groningen een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. Daarnaast blijven de watergangen behouden bij de voorgenomen plannen. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en een natte ruigte hoek ontstaat geschikter voortplantingsbiotoop voor amfibieën.

Geadviseerd wordt om eventuele werkzaamheden aan de oevers uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf augustus, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november (zorgplicht). Het ontgraven van de oevers moet onder begeleiding van een ecologisch deskundige worden uitgevoerd waarbij eventuele individuen worden afgevangen en verplaatst naar omliggende sloten.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, kunnen op basis van de aanwezige biotoop en verspreidingsgegevens worden uitgesloten, waardoor er geen sprake is van negatieve effecten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor amfibieën niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

De binnen het plangebied aanwezige watervoerende elementen vallen buiten het bekende verspreidingsgebied van beschermde, niet vrijgestelde vissoorten (Bron: RAVON/ANEMOON Verspreidingsatlas Vissen). Het plangebied ligt aan de rand van het verspreidingsgebied van de grote modderkruiper. De watergangen aan de oost- en zuidzijde zijn wel geschikt als leefgebied voor de soort. In het NDFF staan geen waarnemingen van beschermde vissoorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt (Bron: NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

De beschermde grote modderkruiper is niet geheel uit te sluiten in de oostelijke en zuidelijke watergangen. Deze watergangen blijven echter behouden, er vinden hier ook geen werkzaamheden plaats. Er worden dan ook geen effecten op beschermde vissen verwacht. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming voor vissen is niet aan de orde.

Geadviseerd wordt om eventuele werkzaamheden aan de watergangen uit te voeren buiten de kwetsbare voortplantings- en winterperiode van vissen (zorgplicht). Het ontgraven van de oevers moet onder begeleiding van een ecologisch deskundige worden uitgevoerd waarbij eventuele individuen worden afgevangen en verplaatst naar omliggende sloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel, vliegend hert en platte schijfhoorn niet verwacht. Dit door het ontbreken van geschikt habitat dat onder andere bestaat uit heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied (Bron: NDFF Verspreidingsatlas).

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden te verwachten. Er is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor

ongewervelden niet aan de orde. Door de aanleg van ruigte vegetaties, een natte ruigte hoek en ecologische oevers wordt het plangebied in de toekomstige situatie mogelijk wel geschikt voor beschermde ongewervelden.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Algemene grondgebonden zoogdieren

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als vos, ree, haas, konijn, kleine marterachtigen en diverse algemene muis- en spitsmuissorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Tevens wordt er in de nieuwe situatie meer en beter leefgebied gerealiseerd.

Algemene amfibieën en vissen

De watergangen en oevers vormen in beperkte mate geschikt leefgebied voor algemene amfibieën- en vissoorten. Geadviseerd wordt om eventuele werkzaamheden aan de oevers en watergangen uit te voeren wanneer de amfibieënlarven zijn volgroeid, vanaf augustus, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november (zorgplicht). Ten aanzien van vissen wordt geadviseerd om eventuele werkzaamheden aan de watergangen uit te voeren buiten de kwetsbare voortplantings- en winterperiode van vissen (zorgplicht). Het ontgraven van de oevers moet tevens onder begeleiding van een ecologisch deskundige worden uitgevoerd waarbij eventuele individuen worden afgevangen en verplaatst naar omliggende sloten.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Vleermuizen

Door het ontbreken van bebouwing en bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten in het plangebied. Eventuele verblijfplaatsen in bomen in het bosgebied ten westen van het plangebied ondervinden geen verstoring van de voorgenomen plannen. Het plangebied heeft mogelijk een beperkte functie als foerageergebied en/of vliegroute voor vleermuizen. De ontwikkeling zal geen invloed hebben op de geschiktheid van het plangebied voor vleermuizen. Het is daarbij wel van belang dat de verlichting in het plangebied niet toeneemt. Dit kan met enkele simpele maatregelen:

- Niet uitstralende armaturen (zie kader- Verlichting);
- Plaatsen van afschermdende beplanting;
- Tijdelijke verlichting (slechts een deel van de nacht aan);
- Werkzaamheden uitsluitend overdag uitvoeren (m.n. in actieve periode van vleermuizen- april t/m november);
- Geen (extra) verlichting aanbrengen.

Broedvogels

Verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet binnen het plangebied aangetroffen. Mogelijk vormt het plangebied wel onderdeel van het leefgebied voor vogels met jaarrond beschermde nesten. Door een juiste inrichting en beheer kan het plangebied geschikter worden als foerageergebied voor soorten als de kwartel, kwartelkoning, gele kwikstaart, geelgors, Kievit en patrijs. Gezien het aanwezige geschikte habitat is het plangebied tevens in potentie geschikt voor akker- en

weidevogels, en liggen hier kansen voor het versterken van de biodiversiteit en potentie van het plangebied als zodanig. Deze kansen staan uitgewerkt in het landschappelijk Inrichtingsplan van december 2021 (zie ook afbeelding 4 en 5 in bijlage 1).

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk in gebruik zijnde nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van in gebruik zijnde nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

6.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

6.2 Bescherming gebieden

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maakt dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Een AERIUS-berekening is altijd noodzakelijk om de uitstoot en depositie van stikstof, en de gevolgen daarvan op Natura 2000-gebieden te bepalen. Echter, de gegevens die voor deze berekening noodzakelijk zijn, zijn in deze fase van de ontwikkeling nog niet beschikbaar of nog niet concreet. De AERIUS-berekening dient in een later stadium van de ontwikkeling te worden uitgevoerd.

6.3 Bescherming houtopstanden

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van het NNN. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Van afname van areaal is geen sprake. Tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

6.5 Uitvoerbaarheid van de plannen

Mits rekening gehouden wordt met de voorgenoemde maatregelen en werkwijze is geen overtreding van de natuurwetten en natuurbeleid aan de orde. Vanuit de eisen van de natuurbescherming is het plan derhalve uitvoerbaar.

6.6 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Beschermingsregime	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek/mitigerende en/of compenserende maatregelen
“Andere soorten”	Vrijgestelde grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
“Andere soorten”	Vrijgestelde amfibieën	Matig geschikt leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
“Andere soorten”	Das, steenmarter	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig, leefgebied blijft behouden	Nee	Zorgplicht
Habitatrichtlijn	Vleermuizen	Geen verblijfplaatsen. Matig geschikt foerageergebied, geen vliegroutes.	Geen, mits	Nee	Maatregelen om lichtverstoring te voorkomen
Vogelrichtlijn	Vogels	Broedlocatie en onderdeel leefgebied	Mogelijke verstoring	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

Literatuurlijst

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Centre & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Geconsolideerde Omgevingsverordening februari 2019 (NL.IMRO.9920.POV geconsolideerd-GV03, 20-2-2019).
- LR. Klaassen., T. Schaub., H.J. Ottens., A. Schotman., J. Snethlage & G. Mol. Literatuurstudie en formulering richtlijnen voor een ecologische inrichting van zonneparken in de provincies Groningen en Noord-Holland (2018).
- Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Natura 2000 gebieden.
- Natuurbeheerplan 2020, Provincie Groningen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. (2002). Atlas van de Nederlandse broedvogels, - Nederlandse fauna 5. Leiden, Nederland: KNNV Uitgeverij & European invertebrate Survey – Nederland.
- F. van der Zee et al.(2019). *Zonneparken natuur en landbouw*. Wageningen Environmental Research. Wageningen 2019.

Soortinformatie:

- www.nederlandsesoorten.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

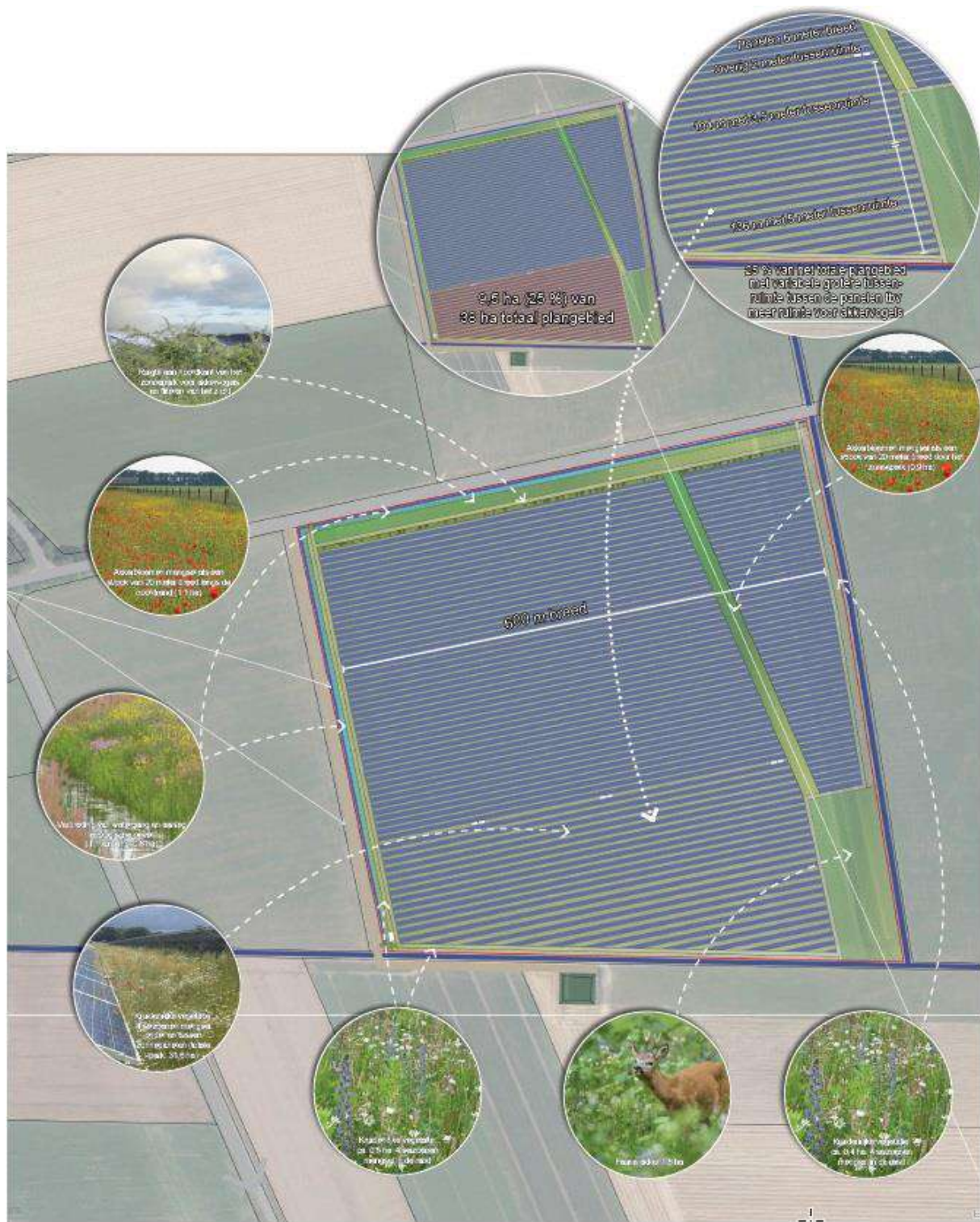
Waarnemingen:

- ndff-ecogrid.nl

Overige geraadpleegde documenten:

- Landschappelijk inrichtingsplan Zonnepark Noordbroek, december 2021;

Bijlage 1 Inrichtingstekening en weergave ecologische analyse en uitgangspunten

Afbeelding 4. Overzichtstekening inrichtingsplan (Bron: Landschappelijk inrichtingsplan Zonnepark Noordbroek, december 2021).

Zonnepark Noordbroek

Ecologische analyse en uitgangspunten

Bestaande situatie

Het plangebied zelf bestaat geheel uit intensief beheerd akkerland, omrand door diepe sloten en drainage onder het akker. Met name enkele vogelsoorten komen in en rondom het plangebied voor en worden beoogd zoveel mogelijk behouden te blijven. Bij dit plan moet daarom specifiek gekeken worden naar het verwezenlijken van kansen om leefgebied voor akkervogels te behouden. Dat geldt ook voor trek- en wintervogels als toendrarietgans en andere ganzen.

Kansen en knelpunten

- Het plangebied is in het Natuurbeheerplan aangewezen als open akkerland (A12).
- Met name het natuurstype 'Open akkerland' is interessant voor diverse akkervogels als grauwe kiekendief, bruine kiekendief, patrijs, Kievit, grote gele kwikstaart, veldleeuwerik en geelgors.
- Er is onderzoek uitgevoerd door Werkgroep Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels, Rijksuniversiteit Groningen en de WUR, in opdracht van de Provincie Groningen, naar de mogelijkheden voor een ecologische inrichting van zonneparken in kerngebieden voor akkervogels. Naar aanleiding daarvan heeft de provincie een notitie opgesteld waarin zij stelt dat minimaal 10% van het oppervlakte van het plangebied optimaal ingericht en beheerd moet worden voor akkervogels.
- Een beperkte hoogte van de panelen draagt bij aan het minimaliseren van de verstoring (safstand). Soorten die baat kunnen hebben bij verruiging en opgaande elementen zijn met name de torenvalk, graspieper en de grote gele kwikstaart maar ook een soort als de hermelijn.
- Bij vernatting tot aan een plas-dras situatie zou het gebied interessant kunnen worden voor een soort als de slob eend, waterral, porseleinhoen en waterspitsmuus.
- Bij nog verdere vernatting tot moerasachtige vegetatie zijn soorten als waterral en porseleinhoen interessant, evenals kleinere zangvogels als de kleine karakiet.
- Op plekken met hogere vegetatie (riet) ontstaan kansen voor rietzanger, kleine karakiet, en op plekken met rietruigte, sprinkhaanzanger. De geschiktheid van het leefgebied neemt voor kleine marters waaronder hermelijn en bunzing toe. Ook voor amfibieën wordt het terrein geschikter. Permanent watervoerende elementen die langzaam de kans krijgen te verlanden zijn potentieel geschikt voor de zeldzame grote modderkruiper.

Beplanting en beheer

- Met de aanleg van een zonnepark en het stoppen met bemesting en gebruik van chemicaliën, kan op termijn een minder voedselrijke vegetatie ontstaan.
- Op het zonnepark (nu grotendeels akker) ontstaat na realisatie een kruidenrijke vegetatie. Spontane ontwikkeling leidt ecologisch gezien tot de grootste meerwaarde. Waar de vegetatieontwikkeling achterblijft kan een kruidenrijk mengsel worden ingezaaid.
- De randen worden ingezaaid met een akkerbloemen mengsel of kruidenrijk mengsel en ingeplant met enkele inheemse struikvormers en bramen. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de werkgroep Grauwe Kiekendief en Landschapsbeheer Groningen.
- Voor het inzaaien en aanplanten van de beplanting wordt lering getrokken uit het al gerealiseerde zonnepark Midden-Groningen.
- Gezien het overeenkomende landschapstype en verspreidingsgebied van soorten in de omgeving van het plangebied, sluit dit hier goed op aan.
- Schuin over het plangebied loopt een drukleiding van het waterschap. Hiervoor moet een strook van minimaal 10 m vrijgehouden worden over het trace van de leiding. Door deze strook 20 m te maken ontstaat er een interessante strook

voor akkervogels die goed te onderhouden is. Deze strook wordt ingezaaid met akkerrand vegetatie.

- De noordkant heeft een brede strook van 15 m met akkerrand vegetatie. De strook vormt de grens met de Pastorieweg. Deze strook moet ook deels vrij gehouden worden doordat er een gasleiding onder ligt.
- De oostkant krijgt een strook van minstens 10 m met een kruidenrijk mengsel. Het zicht vanaf het recreatieve pad langs de Buiten Nieuwediep wordt hierdoor verfraaid. De zuid- en westkant hebben een kruidenrijke strook van 5 m.
- Onder de zuid- oosthoek liggen verschillende leidingen die vrij gehouden moeten worden. Hierdoor ontstaat een ongunstige punt om te gebruiken voor zonnepanelen. Dit biedt kansen voor een ecologisch gebruik en een interessant aanzicht van het park vanaf het recreatieve pad langs de Buiten Nieuwediep. Deze hoek wordt waar mogelijk vernet, waardoor een plasdras vegetatie ontstaat en wordt ingezaaid met een kruidenrijk mengsel en ingeplant met enkele inheemse struikvormers. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de werkgroep Grauwe Kiekendief en Landschapsbeheer Groningen.
- De noordelijke en westelijke sloot worden verbreed naar 5 m en krijgen een natuurlijke oeverrand en wordt ingezaaid met riet/oevervegetatie. Hierdoor is het gebruik van een hek rondom het zonnepark niet nodig. Dit is weer gunstig voor het leefgebied van akkervogels en zorgt voor een prettig beeld op het zonnepark.

Afbeelding 21. Gauwe kiekendief (bron: ecopedia.be)

Afbeelding 22. Grote gele kwikstaart (bron: wikipedia)

Afbeelding 23. Geelgors (bron: kiknieuws.nl)

Afbeelding 24. Kievit (bron: ecopedia.be)

Afbeelding 25. Patrijs (bron: birdphoto.nl)

Bijlage 2 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- Een vrijstelling geldt;
- Er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- Een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat- sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. De afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. De ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

www.eelerwoude.nl

Samenwerkingsovereenkomst Ontwikkeling zonnepark Noordbroek

DE ONDERGETEKENDEN:

1. **Bronnen VanOns B.V.**, statutair gevestigd en kantoorhoudende aan de Zernikelaan 17 97 47AA te Groningen (handelsregister 73740470), ten dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer E.J. Ludwig hierna te noemen 'Bronnen VanOns B.V.'
- en
2. **Pure Energie Zon B.V.**, statutair gevestigd en kantoorhoudende te Enschede aan de Hengelosestraat 585 7521AG te Enschede (handelsregister 08226903), ten dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer A.J.P. Wispels, hierna te noemen: 'Pure Energie';

hierna gezamenlijk te noemen 'partijen'

in aanmerking nemende:

- dat Pure Energie en Bronnen VanOns B.V. gezamenlijk zonnepark Noordbroek zullen ontwikkelen, zie bijlage 2;
- Pure Energie zich richt op het vergroten van haar portefeuille duurzame energie, waaronder zonne-energie, en dit onder andere doet door het zelfstandig of in samenwerking ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van zonneparken;
- Bronnen VanOns zich richt op het vergroten van duurzame energie productie met minimaal 50% lokaal eigendom;
- Bronnen VanOns B.V. maakt middels haar moeder Coöperatie VanOns U.A. reeds participatie van de omgeving mogelijk via Duurzaam Menterwolde U.A..
- dat partijen het wenselijk achten dat elk zonne-energieproject met inspraak en zeggenschap van de lokale burgers en bedrijven ontwikkeld wordt en daarom willen overgaan tot de gezamenlijke uitvoering van de planologische ontwikkeling en de communicatie over dit project;
- dat partijen in elk project beiden streven naar de realisatie van een optimaal aantal panelen op basis van het Manifest Zonneparken in Noord-Nederland en de gedragscode Zon op Land van Holland Solar binnen het beoogde plangebied;
- dat partijen gelijke zeggenschap en 50% eigendom van lokale bewoners en organisaties nastreven in het te realiseren zonnepark.

verklaren hierbij het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1. Beschrijving samenwerking

Partijen hebben de intentie om gezamenlijk zonnepark Noordbroek te ontwikkelen, tot en met realisatie. Partijen gaan daartoe en daarvoor een samenwerkingsverband aan. Partijen zullen na het verkrijgen van de vergunning beide toetreden tot een nog op te richten rechtspersoon. Vanuit deze rechtspersoon zullen beide partijen op basis van gelijkwaardigheid het project verder ontwikkelen. Na het verkrijgen van de vergunningen zullen partijen in gezamenlijk overleg bezien of en in welke rechtspersoon het wenselijk is de samenwerking voor het betreffende project voort te zetten.

Daarnaast spreken de partijen een inspanningsverplichting af conform de geformuleerde taakomschrijving uit bijlage 1 (Samenwerking Bronnen VanOns B.V.). met ontwikkelende partner (en projectcoöperatie).

Artikel 2. Strekking en reikwijdte

- 2.1 Partijen zullen in onderling overleg de activiteiten en onderlinge rolverdeling bepalen ten behoeve van het project. Hieronder worden in ieder geval begrepen:
- a) het gezamenlijk ontplooiën van activiteiten die nodig zijn om de projecten onder de aandacht te brengen bij en af te stemmen met de provinciale en gemeentelijke overheden met het doel ervoor te zorgen dat de projecten op instemming en medewerking van het bevoegd gezag kunnen rekenen;
 - b) het onderzoeken en bevorderen van de maatschappelijke acceptatie, één en ander in de ruimste zin, waaronder in elk geval (maar niet uitsluitend) wordt begrepen het aangaan van een dialoog met zowel de direct belanghebbenden als de inwoners in de nabije omgeving van het zonnepark en het verbinden van de belangen van de omgeving met het project;
 - c) het wegnemen van inpassingsproblemen voor zo ver redelijkerwijs nodig en mogelijk om instemming voor het project van belanghebbenden in de omgeving te bevorderen;
 - d) het wederzijds, met inachtneming van vertrouwelijkheid, verstrekken van informatie die van belang is voor de goede en ongestoorde voortgang van de onderhavige samenwerking;
 - e) het bepalen van de financieel-economische haalbaarheid;
 - f) het gezamenlijk ontplooiën van activiteiten en het (laten) produceren van documenten die nodig zijn om planologische inpassing mogelijk te maken;

Artikel 3. Stuurgroep

- 3.1 Partijen hebben in het kader van de uitvoering van de overeenkomst een stuurgroep ingesteld (hierna te noemen de "stuurgroep"), waarin van iedere partij een vertegenwoordiger zitting heeft. Een organogram is als bijlage 4 worden opgenomen.
- 3.2 De stuurgroep fungeert als besluitvormend en overlegorgaan in het kader van deze overeenkomst.
- 3.3 De stuurgroep komt ten minste tweemaal per jaar bijeen, of zoveel vaker als partijen of de leden van de stuurgroep dienstig achten.
- 3.4 De stuurgroep voert overleg over de voortgang en uitvoering van de overeenkomst en draagt zorg voor het ter beschikking (laten) stellen van de benodigde middelen ter uitvoering van deze overeenkomst.
- 3.5 Indien in de stuurgroep geen besluit tot stand kan komen wegens het ontbreken van unanimiteit, wordt het betreffende besluit in eerste instantie twee weken aangehouden, binnen welke periode overleg zal plaatsvinden tussen de bestuurders van de partijen. Indien in het overleg tussen de bestuurders geen unanimiteit kan worden bereikt zal eerst een mediator benaderd worden. Als er sprake is van een geschil dan zal in het uiterste geval worden gehandeld overeenkomstig het bepaald in artikel 11 van deze overeenkomst.
- 3.6 Partijen zullen er voor zorg dragen dat zij in ieder overleg van de stuurgroep worden vertegenwoordigd door een daartoe gemachtigde persoon.
- 3.7 De stuurgroep stuurt het projectteam aan. Het projectteam rapporteert aan de stuurgroep. De dagelijkse activiteiten in het kader van de uitvoering voor het project wordt gedaan door een projectteam waarin iedere partij is vertegenwoordigd. De stuurgroep bestaat uit 1 vertegenwoordiger van beide partijen. Partijen zullen een vergaderschema afstemmen voor de stuurgroep en het projectteam.
- 3.8 Bij besluitvorming in de stuurgroep heeft Bronnen VanOns B.V. 1 stem en Pure Energie 1 stem. Bij staking van de stemmen zijn partijen gehouden consensus te bereiken. Alvorens een geschil aan de rechter voor te leggen, ter oplossing daarvan het Nederlands Mediation Instituut te Rotterdam in te schakelen. In dat geval komen zij tevens een verdeling van kosten overeen.

EC

3/15 A

Artikel 4. Doel

- 4.1 Het doel van deze overeenkomst is het vastleggen van een samenwerking tussen partijen om beide het zonnepark Noordbroek te ontwikkelen.
- 4.2 Deze overeenkomst verplicht beide partijen tot een inspanning om het project te ontwikkelen.
- 4.3 Tot de gezamenlijke projectontwikkeling behoren de punten genoemd onder artikel 2.1.
- 4.4 Partijen zullen zonnepark Noordbroek gezamenlijk ontwikkelen. Het aantal panelen en MW zal nader worden afgesproken, op grond van onder andere inpassing en berekende rentabiliteit.

Artikel 5. Externe Communicatie

- 5.1 Het projectteam zal een communicatieplan opstellen en ter goedkeuring aan de stuurgroep voorleggen; dit doet het projectteam zo spoedig als mogelijk. Doel van het plan is om afspraken vast te leggen over de wijze waarop met overheden, omwonenden en andere betrokkenen zal worden gecommuniceerd.
- 5.2 Het communicatieplan treedt in werking nadat het door de stuurgroep is goedgekeurd en wordt vanaf dat moment beschouwd als een bijlage die deel uitmaakt van deze overeenkomst.
- 5.3 Partijen verbinden zich in overeenstemming met het communicatieplan te handelen en de afspraken die hieruit voort vloeien in acht te nemen.
- 5.4 Zolang er geen communicatieplan is vastgesteld stemmen partijen iedere externe communicatie over het project op voorhand af met de andere partij.

Artikel 6. Participatie en omgeving

- 6.1 Mede-eigenaarschap in het zonnepark: Inwoners van en bedrijven in de gemeente Midden-Groningen kunnen financieel participeren in het project. Bronnen VanOns B.V. zal invulling geven aan het 50% lokaal eigenaarschap samen met Duurzaam Menterwolde U.A. Deelnemers worden daarmee indirect mede-eigenaar, namelijk doordat Duurzaam Menterwolde U.A. zeggenschap krijgt over 50% van de aandelen in het zonnepark. De mogelijkheden voor financiële participatie zullen gedeeld worden op inloopavonden en advertenties. Het streven van Partijen is dat zoveel mogelijk inwoners van de gemeente Midden-Groningen kunnen meedoen.

El
1/15 *A*

- 6.2 In overleg met betrokkenen zal het projectteam een plan opstellen dat minimaal in overeenstemming is met de "Gedragscode zon op land" van Holland Solar.
- 6.3 Voor omwonenden richten de partijen een omgevingsfonds op, er zal jaarlijks een bijdrage van € 0,50 per opgewekte megawattuur beschikbaar worden gesteld aan de omgeving voor de duur van 15 jaar. Het beoogde omgevingsfonds zal worden vormgegeven met behulp van de familie Ten Have en Duurzaam Menterwolde U.A. Dit is aanvullend op het 50% lokaal eigendom. BVO zal samen met Duurzaam Menterwolde U.A. een participatieplan opstellen over hoe zij met het 50% aandeel bijdragen aan de omgeving.
- 6.4 Omwonenden kunnen via Bronnen VanOns B.V. of Duurzaam Menterwolde U.A. of een op te richten nieuwe projectentiteit, mede-eigenaar worden en financieel participeren.

Artikel 7. Verdeling kosten en belangen

- 7.1 Partijen zullen de externe kosten ("out-of-pockets") die ten behoeve van elk project gemaakt worden (hierna te noemen de "externe kosten") in het kader van de uitvoering van deze overeenkomst onderling dragen naar rato van de verdeelsleutel. De verdeelsleutel is 50% Pure Energie en 50% Bronnen VanOns B.V.. Alvorens externe kosten ten laste van het project worden gemaakt dienen beide partijen daarmee schriftelijk te hebben ingestemd. Partijen zullen hiertoe jaarlijks een begroting voor het project opstellen (hierna te noemen de "begroting"). Alle externe kosten die zijn opgenomen in deze begroting worden geacht door alle partijen te zijn goedgekeurd.
- 7.2 Partijen zullen binnen 30 dagen na afloop van elk kalenderjaar een overzicht maken van de door elk der partijen in overeenstemming met het bepaalde in deze overeenkomst gemaakte externe kosten. Partijen zullen vervolgens de externe kosten onderling verdelen en op basis daarvan verrekenen zodanig dat elke partij naar rato van de verdeelsleutel zoals vernoemd in artikel 7.1 bijdraagt. Uitbetaling van hetgeen een partij op grond hiervan aan de andere partij verschuldigd is, vindt plaats binnen 30 (dertig) dagen nadat het hiervoor bedoelde overzicht is opgesteld, er overeenstemming is over de verdeling en de partij die iets verschuldigd is een factuur heeft ontvangen van de partij waaraan moet worden betaald.

- 7.3 Ten aanzien van de kosten van inzet van eigen of ingehuurde medewerkers van elk der partijen (hierna te noemen de "Interne Kosten") is het uitgangspunt dat elk der partijen de eigen interne kosten draagt. Partijen streven ernaar dat elke partij zoveel mogelijk gelijke interne kosten heeft, naar rato van de verdeelsleutel zoals vernoemd in artikel 7.1. Indien er een materieel verschil bestaat tussen de door partijen gemaakte interne kosten zullen partijen deze situatie voorleggen aan de stuurgroep. Indien partijen besluiten dat de interne kosten in het kader van de financiering van het project of om een andere reden deel moeten uitmaken van de totale kosten van het project, zullen de bedragen van de interne kosten zoals vermeld in de begroting alsnog ten laste van het project worden gebracht, mits van deze interne kosten een deugdelijke administratie is gevoerd. Daarnaast zullen beide partijen op dezelfde wijze gemaakte uren administreren en een zelfde tarief hanteren.
- 7.4 Door de partijen wordt de goodwill, zoals kennis, ervaring en relaties, in het samenwerkingsverband om niet ingebracht.
- 7.5 De projectontwikkelingskosten die een partij tot datum van ondertekening van deze overeenkomst maakte, van welke aard dan ook, draagt de betreffende partij zelf.

Artikel 8. Overdracht van rechtsverhouding

- 8.1 Een partij kan haar rechtsverhouding onder deze overeenkomst met betrekking tot dit project niet overdragen zonder vooraf verkregen schriftelijke toestemming van de andere partij, die deze toestemming niet op onredelijke gronden zal weigeren. Het is een partij niet toegestaan een gedeelte van diens uit deze overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen over te dragen, anders dan het totaal van de rechten en verplichtingen van het project. Hetgeen hierna in de artikelen 8.2 t/m 8.7 is bepaald.
- 8.2 In afwijking van het in artikel bepaalde 8.1 is overdracht van deze rechten en plichten altijd toegestaan aan energiecoöperaties Duurzaam Menterwolde U.A. dan wel een door Duurzaam Menterwolde U.A. op te richten projectentiteit.
- 8.3 In afwijking van het in artikel bepaalde 8.1 is overdracht van deze rechten en plichten altijd toegestaan aan bedrijven die tot de groep in de zin van artikel 2:24b BW vallen waar Pure Energie deel van uitmaakt.

- 8.4 Een partij die voor financial close zijn rechten en verplichtingen wenst over te dragen aan een derde is gehouden deze in eerste instantie aan te bieden aan de andere partij, die alsdan gerechtigd is om de rechten en verplichtingen over te nemen in overeenstemming met het bepaalde in deze overeenkomst. Deze aanbiedplicht geldt niet als een partij wenst over te dragen aan partijen als bedoeld in 8.2 en 8.3. Indien een partij zijn rechten en verplichtingen aanbiedt aan de andere partij, gelden als grondslag voor de overnamesom de volgende principes en uitgangspunten:
- a) verondersteld wordt dat financial close kan worden bereikt indien:
 - i. de benodigde zakelijke rechten te behoeve van de realisatie van het project onherroepelijk zijn gevestigd;
 - ii. en de voor realisatie en exploitatie van het project benodigde vergunningen onherroepelijk zijn verleend;
 - iii. en er een onherroepelijke subsidiebeschikking voor het project is verleend, dan wel er op een andere wijze voorzien is in een vergoeding van de 'onrendabele top' van het project, zodanig dat kan worden aangenomen dat het project financierbaar is.
 - b) Zolang niet conform het bepaalde onder 8.4 sub a. verondersteld wordt dat financial close kan worden bereikt zal de overdracht van de rechten en verplichtingen van een partij aan de andere partij geschieden tegen een prijs die gelijk is aan de door de overdragende partij gemaakte externe kosten.
- 8.5 Zodra conform het bepaalde onder 8.4 sub a verondersteld wordt dat financial close kan worden bereikt zal de overdracht van de rechten en verplichtingen van een partij aan de andere partij geschieden tegen een prijs die gelijk is aan de marktwaarde van het project, in bijlage 3 is opgenomen hoe deze waarde toegekend wordt. Een partij is met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.7 vrij om na financial close haar rechten en plichten over te dragen aan een derde.
- 8.6 Bij overname door een derde partij dient de overnemende partij in te stemmen met alle rechten en plichten die in deze overeenkomst staan. De overdragende partij zal hiervoor alsdan jegens de andere partij instaan.
- 8.7 De datum financial close van een project is bereikt zodra het bankkrediet onvoorwaardelijk beschikbaar wordt gesteld aan de entiteit die opdracht geeft tot de bouw van het zonnepark.

Artikel 9. Plan van aanpak, planning, kosten, werkafspraken

- 9.1 Het projectteam maakt een plan van aanpak, een planning en begroting voor het project, welke ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de stuurgroep. Doel van het plan van aanpak, de planning en begroting is om partijen inzicht te verschaffen in de doorlooptijd van de ontwikkeling, taakverdeling, besluitmomenten en de verwachte kosten.
- 9.2 Partijen nemen bij de uitvoering van de overeenkomst het door de stuurgroep goedgekeurde plan van aanpak, de planning en de begroting in acht.
- 9.3 De inkoop van de voor het bereiken van de doelstelling benodigde materialen en diensten zal vanuit het samenwerkingsverband geschieden. Daartoe zullen de partijen de beste condities afstemmen waarbij mogelijke jaarafspraken mede ten goede komen aan de overige partijen. Besluiten tot het aangaan van aankopen boven een bedrag van € 5.000,- worden door de stuurgroep genomen. Hogere bedragen kunnen alleen door de projectgroep uitgegeven worden als deze conform de door de stuurgroep goedgekeurde begroting zijn tot een maximum van €25.000,-. Besluiten over besteding van bedragen lager dan € 5.000,- kunnen in het projectteam worden afgestemd
- 9.4 Het delen van documenten wordt gedaan via een systeem dat voor beide partijen AVG bestendig is, hier worden alle relevante documenten ten behoeve van de projecten opgeslagen.

Artikel 10. Geheimhouding

- 10.1 Partijen zullen op geen enkele wijze de inhoud van deze overeenkomst openbaren en elkaars gegevens, verkregen in het kader van deze overeenkomst dan wel de uitvoering daarvan, vertrouwelijk behandelen, tenzij uit wettelijk verplichtingen of regelingen anders dient te worden gehandeld.
- 10.2 Lid 1 van dit artikel is niet van toepassing op de openbaring van de strekking van deze overeenkomst, het feit dat partijen samenwerken.
- 10.3 Lid 1 van dit artikel is niet van toepassing op de openbaring van gegevens verkregen in het kader van deze overeenkomst door partijen aan hun adviseurs en opdrachtgevers in verband met de nakoming van deze overeenkomst mits deze adviseurs de betreffende gegevens vertrouwelijk zullen behandelen.
- 10.4 Dit artikel behoudt zijn werking tot twee jaar na het einde van deze overeenkomst.

Artikel 11. Geschillen

Alle geschillen tussen de partijen die mochten ontstaan naar aanleiding van deze overeenkomst dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg mochten zijn, zullen worden beslecht overeenkomstig het Reglement van het Nederlands Arbitrage Instituut.

Artikel 12. Wijziging overeenkomst

Deze overeenkomst kan slechts worden gewijzigd met schriftelijke instemming van beide partijen.

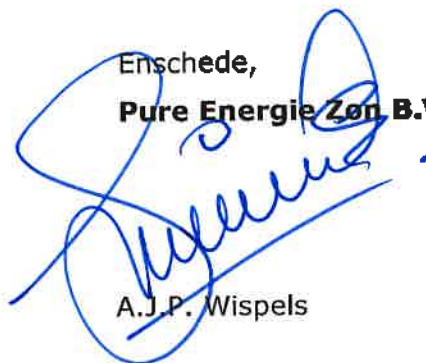
Artikel 13. Inwerkingtreding en duur

- 13.1 Deze overeenkomst treedt in werking op de datum dat deze door beide partijen rechtsgeldig is ondertekend.
- 13.2 Deze overeenkomst wordt aangegaan voor een periode van 2 jaar en bij wederzijds goedvinden verlengd met 3 jaar, tenzij een der partijen de overeenkomst heeft opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste drie maanden. In dat geval eindigt de overeenkomst van rechtswege na het verstrijken van de dan lopende periode van vijf jaar. Indien binnen de periode van 2 jaar het bevoegde gezag een besluit heeft genomen om planologische medewerking te verlenen aan het project Zonnepark Noordbroek, wordt de looptijd van de overeenkomst verlengd met een periode die benodigd is om noodzakelijke planologische procedures en vergunningsprocedures te doorlopen vermeerderd met de tijd die vervolgens nodig is om redelijkerwijze te komen tot realisatie van het project. Indien na een positief besluit tot planologische medewerking onverhoopt blijkt dat de vergunningen definitief niet kunnen worden verkregen, hebben partijen het recht deze overeenkomst te beëindigen. Zodra de onder artikel 1 beoogde entiteit is opgericht zal dit artikel komen te vervallen.
- 13.3 In het geval van opzegging conform het hiervoor in artikel 13.2 bepaalde, zal de niet opzeggende partij het recht hebben om het belang van de opzeggende partij in het project over te nemen. Indien het project gerealiseerd wordt zullen de out of pocket kosten aan de opzeggende partij terugbetaald worden.

Op deze overeenkomst is het Nederlands Recht van toepassing.
Aldus overeengekomen en in tweevoud getekend te:

Enschede,
Pure Energie Zon B.V.

A.J.P. Wispels

Groningen,
Bronnen VanOns B.V.

E. Ludwig

Bijlage 1 Samenwerkingsvoorwaarden Bronnen VanOns B.V.
Bijlage 2 Plangebieden
Bijlage 3 Waardetoekening projecten
Bijlage 4 Organogram

Bijlage 1 Samenwerkingsvoorwaarden Bronnen VanOns B.V.

Samenwerking Bronnen VanOns B.V. met ontwikkelende partner (en projectcoöperatie)

Principes

- Bronnen VanOns B.V. en Pure Energie Zon B.V. nemen als gelijkwaardige partners de ontwikkeling van het duurzame-energieproject ter hand.
- Bronnen VanOns B.V. en Pure Energie Zon B.V. creëren beide waarde, die tot uiting komt in de financiële waarde van het ontwikkelde project.
- Bronnen VanOns B.V. en Pure Energie Zon B.V. stellen op voorhand die waarde op 50% voor beide van de totale waarde tijdens de totale doorlooptijd van de ontwikkeling.
- Bronnen VanOns B.V. en Pure Energie Zon B.V. zijn dus beide voor 50% eigenaar van het project.
- De door beide besteedde eigen uren worden niet met elkaar verrekend.
- Gemaakte out-of-pocketkosten worden over en weer voor 50 % doorberekend.

Toegevoegde waarde van de partners

De waarde toevoeging van Bronnen VanOns B.V. komt tot uitdrukking door kennis van

- het benutten, activeren en/of verbeteren van de lokale acceptatie door omwonenden en betrokken overheden bij het project te betrekken
- Financiering van het 50% gedeelte voor het lokaal eigenaarschap

en tevens door de vergrootte slagingskans, de daardoor gecreëerde versnelling in de realisatie en de kostenbesparing, die het gevolg is van een verbeterde acceptatie.

De waarde toevoeging van Pure Energie Zon B.V. komt tot uiting door

- ervaringskennis van projectontwikkeling bij soortgelijke projecten,
- de reeds opgebouwde verstandhouding met grondeigenaren,

Taakverdeling

Afgeleid van de waarde toevoeging wat meer uitgewerkt van de taken:

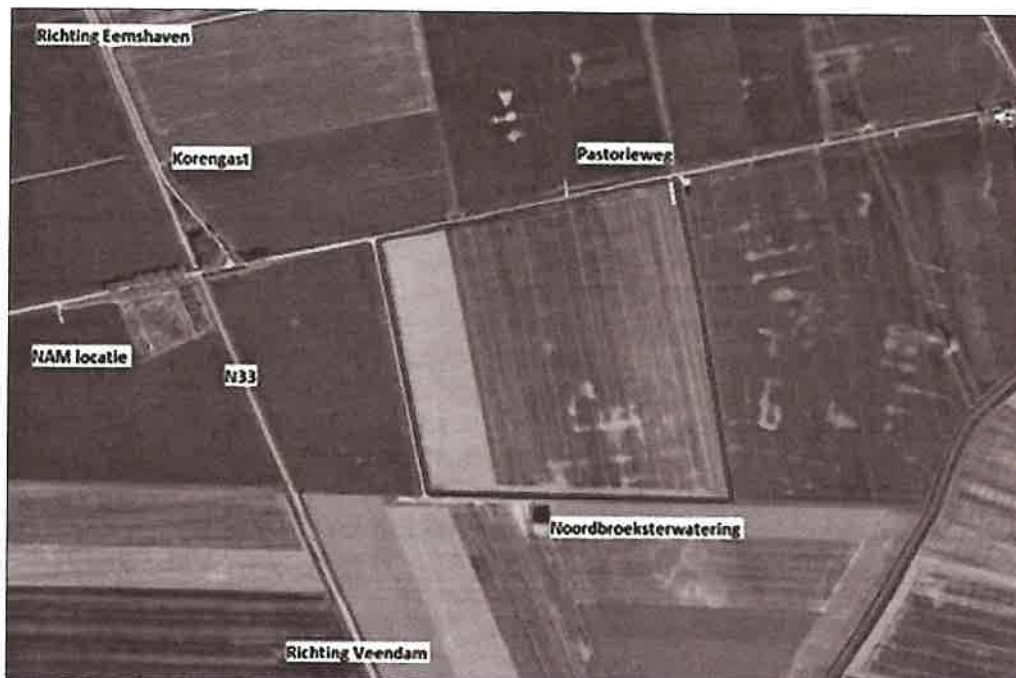
Gezamenlijk:

- Verantwoordelijk voor communicatie uitingen (nieuwsbrief, website etc.?)
- Initiatie- en voorbereidingsfase
- Ontwikkelfase (vergunningen / onderzoekbegeleiding)
- Ondersteunen omgevingsmanagement/ stakeholdermanagement Bronnen VanOns B.V.
- Bouw
- Exploitatie
- Beëindiging productie/afbraak
 - Afstemming met gemeente, regio, provincie
 - Afstemming Enexis

Bronnen VanOns B.V. :

- Organiseren van de betrokkenheid van de omgeving bij de totstandkoming.
- Oprichten of inschakelen van een lokale (project)coöperatie, die het 50% eigendom van Bronnen VanOns B.V. op enig moment overneemt
- Lokale/regionale publiciteit

Bijlage 2 Plangebied

Omgeving Noordbroek

- Plaatselijk bekend:** Percelen grond aan de Pastorieweg ten oosten van de N33 te Noordbroek
- Kadastraal bekend:** Sappemeer sectie I nummers 1194, 1399, 1400, 1196, 1402, 1401, 1198, 1404, 1403
- Oppervlakte:** 38,01 ha
- Eigendom:** Fam. Ten Have

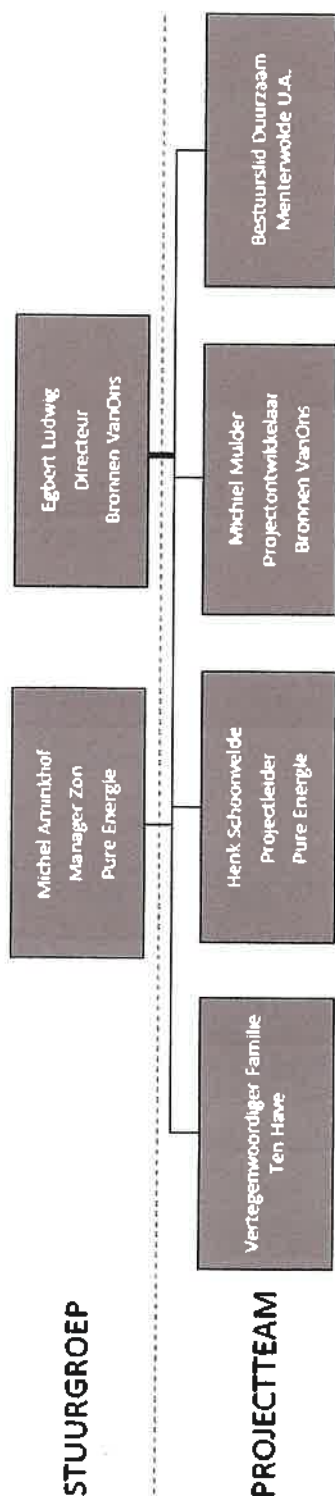
el A

Bijlage 3 Waardetoekenning projecten

- a. De waarde als bedoeld in artikel 8.5 al nader worden bepaald door middel van een taxatie.
- b. De taxatie zal geschieden door twee door iedere partij aan te wijzen onafhankelijke taxateurs (met ruime kennis in het waarderen van zonne-energieprojecten) of indien beide Partijen het erover eens zijn dat één taxateur voldoende is – door één onafhankelijk taxateur, aan te wijzen door de partijen gezamenlijk.
- c. De taxateurs krijgen gelijktijdig een opdracht. De kosten voor de taxatie worden door Partijen ieder bij helfte gedragen.
- d. De taxateurs zullen op het moment dat bijna Financial Close wordt bereikt ieder een waarde bepalen die geldt op datum Financial Close. Dat wil zeggen dat het moment dat de benodigde vergunningen onherroepelijk zijn, een eventueel noodzakelijke subsidie is beschikbaar en een financierer een binding offer heeft afgegeven. De volgende componenten worden in elk geval geacht (nagenoeg) vast te staan op moment van "bijna financial close": Capex (zonnepanelen, civiel werk, netaansluiting, overige kosten), onderhoudscontract, opstalvergoeding, goede indicatie overige kosten, goede indicatie rente (en deel van de financiering), SDE vergoeding, overeengekomen levensduur van de installatie met fabrikant, uitspraak over optiewaarde na afloop SDE periode, dan wel na levensduur project (25 jaar).
- e. De bepaling van de waarde door de taxateurs zal geschieden op basis van zo nauwkeurig mogelijke project- en marktinformatie op dat moment. Hierbij zullen de volgende uitgangspunten in ieder geval aangehouden worden: 25 jarige levensduur, kosteninflatie 1,5% per jaar, APX in jaar 1 tot 16 onder SDE tarief, maar boven de drempel, zodat dit eigenlijk geen impact heeft op de business case. Beide taxaties zullen binnen één maand na opdrachtverlening ter beschikking worden gesteld waarna partijen gezamenlijk binnen twee weken een waarde overeenkomen.
- f. Indien Partijen niet tot overeenstemming over de waarde kunnen komen, zullen beide taxateurs gezamenlijk een derde taxateur aanwijzen die binnen één maand een voor Partijen bindende waardebepaling uitvoert en rapporteert.

Bijlage 4 Organogram

Contractsoverneming

De Besloten Vennootschap Bronnen VanOns, in dezen vertegenwoordigd door haar directeur E. Ludwig (hierna aangeduid als BVO)

en

de coöperatieve Vereniging Duurzaam Menterwolde U.A. vertegenwoordigd door de voorzitter J. Hoogstra en bestuurslid R.M.J. Lanting (hierna aangeduid als DM)

Stellen vast

1. Dat zij sedert februari 2020 in samenwerking met Pure Energie B.V. voorbereidende werkzaamheden hebben ontplooid met het oog op de realisering van het Zonnepark Noordbroek op 38 hectare grond, toebehorend aan de familie Ten Have.
2. Dat op 26 augustus 2020 tussen BVO en Pure Energie Zon B.V. (hierna aangeduid als Pure) de samenwerkingsovereenkomst ontwikkeling zonnepark Noordbroek is gesloten.
3. Dat BVO haar activiteiten per een moment in het tweede kwartaal van 2023 niet of althans niet op dezelfde wijze als tot dusver zal voortzetten.
4. Dat DM bereid en ertoe in staat is om de positie van BVO in het kader van de hiervoor bij punt 2 genoemde samenwerkingsovereenkomst in alle opzichten over te nemen.
5. Dat in een gesprek op dinsdagavond 4 april 2023 tussen BVO, DM en Pure is gebleken dat Pure instemt met de overneming door DM van de rol van BVO in die overeenkomst met de daaraan verbonden rechten en verplichtingen.
6. Dat in dat gesprek is overwogen dat dit met onmiddellijke ingang zou kunnen gebeuren en dat daartoe toen is besloten.
7. Dat de overgang om niet plaatsvindt, zodat er door DM in verband met de overneming van de positie van BVO geen betaling aan BVO gedaan behoeft te worden.
8. Dat Pure heeft kennisgenomen van deze acte en daarmee instemt, hetgeen blijkt uit de ondertekening voor "akkoord" aan de voet van deze acte.

komen overeen

Dat er per 4 april 2023 in de samenwerkingsovereenkomst tussen BVO en Pure d.d. 26 augustus 2020 contractsoverneming plaatsvindt, waarbij DM in alle opzichten in de plaats treedt van BVO.

namens Bronnen VanOns B.V.

Bedum, 24 april 2023

E. Ludwig, directeur

Akkoord,

namens Pure Energie Zon B.V.

Enschede, 25 april 2023

M.J.C. Arninkhof, handelend op de voet van de machtiging d.d. 10 januari 2023

namens Duurzaam Menterwolde U.A.

Muntendam, 25 april 2023

J. Hoogstra, voorzitter

Haren, 26 april 2023

R.M.J. Lanting, bestuurslid

Reactie van Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels op uitgangspuntnotitie Zonnepark Noordbroek.

Opmerkingen voor het gehele document:

1. Naam van onze organisatie is Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels.
2. De soort 'grote gele kwikstaart' komt niet in het gebied voor, dit moet zijn 'gele kwikstaart'.

Andere opmerking vooraf:

Zonnepark Noordbroek is een opzichzelfstaand initiatief, maar blijkt direct te grenzen aan het plangebied voor een ander nog te bouwen zonnepark van ontwikkelaar Solarfields ter grootte van 70 ha (het exacte aantal ha is bij ons niet bekend). Dat maakt dat in het gebied indien vergund meer dan 100 ha aan zonneparken zou komen en daarmee een negatief cumulatief effect op de populatie akkervogels waaronder de grauwe kiekendief zeer waarschijnlijk lijkt.

Opmerkingen bij Ecologische analyse en uitgangspunten:

Bestaande situatie/Kansen en knelpunten

- Plangebied (perceel): naast intensief beheer op het perceel liggen er hier al jaren achtereenvolgende maatregelen i.h.k.v. agrarisch natuurbeheer.
- Leefgebied akkervogels (Open akkerland A12) is een combinatie van gangbare landbouwgewassen met agrarisch natuurbeheermaatregelen (ideaaliter 10%) en het totaal maakt dat soorten hier broeden en foerageren.
- Verlies van het leefgebied voor akkervogels bij aanleg zonnepark: de landbouwgewassen in het plangebied functioneren als broedgewas voor akkervogels zoals: gele kwikstaart, veldleeuwerik en grauwe kiekendief. Bij het plaatsen van zonnepanelen gaat juist de broedgelegenheid voor deze soorten verloren. Maatregelen zoals genoemd in de uitgangspuntnotitie dienen voor gele kwikstaart en veldleeuwerik hooguit als foerageergebied, terwijl voor de grauwe kiekendief naast broedhabitat ook belangrijk jachtgebied verdwijnt. Dit maakt dat er voor grauwe kiekendieven andere maatregelen nodig zijn dan zoals die nu voorgesteld worden. Afhankelijk van de hoeveelheid open ruimte binnen het park en geschiktheid van de directe omgeving blijft het ook de vraag of gele kwikstaart en veldleeuwerik nog nabij of in het zonnepark zullen broeden.
- Kwartel en kwartelkoning zijn niet genoemd, maar beide soorten zijn broedvogels in het gebied.
- De 10% maatregelen voor het behoud van akkervogelleefgebied, is niet in relatie tot zonneparken maar de ideale hoeveelheid maatregelen in verhouding tot het oppervlakte aan landbouwgewassen, die al grotendeels geschikt broed- of foerageerhabitat voor akkervogels vormen in tegenstelling tot zonnepanelen.

- Plas-dras is niet een maatregel voor akkervogels maar voor weidevogels. Daar dient rekening gehouden te worden met de directe omgeving. Als direct aangrenzend (zoals nu de situatie is) intensief beheerd grasland ligt werkt de plas-dras als een ecologische val voor weidevogels.
- De soorten die in de uitgangspuntnotitie in relatie tot de plas-dras als mogelijkheid genoemd worden zijn voor dit oppervlak maar ook voor deze omgeving verre van reëel (waterral, porseleinhoen, waterspitsmuis). Idem voor sprinkhaanzanger en grote modderkruiper.

Beplanting en beheer

- Van welk termijn wordt uitgegaan als het gaat om dat het stadium van minder voedselrijke vegetatie bereikt wordt? Let op: minder voedselrijke vegetatie vraagt jaren zeker in gangbaar landbouwgebied waar in direct aangrenzende percelen intensief beheerd grasland en gangbare landbouw liggen waar gangbare bemesting plaatsvindt.
- Houdt rekening met de groei van veel distels. Op zich voor insecten en bepaalde vogels een geschikte ontwikkeling maar voor de omliggende landerijen zal dit negatieve reacties geven. Daarom ook nadenken over eventuele maatregelen om die groei tegen te gaan.
- In te zaaien mengsels alleen kiezen voor inheemse/steekkeigen soorten.
- Uit welke reeds gerealiseerde zonneparken in Midden-Groningen kan lering getrokken worden m.b.t. inzaaien en beplanting?
- De schuine strook die vrijgehouden moet worden i.v.m. drukleidingen van het waterschap wordt van 10 naar 20 meter verbreed. Wij adviseren om deze naar 50 meter te verbreden en zo kansen te scheppen voor veldleeuwerik en gele kwikstaart als foerageerhabitat en eventueel broedhabitat, en met het juiste beheer wellicht als jachtgebied voor de grauwe kiekendief. Deze strook mag niet gemaaid worden in het broedseizoen (na 15 juli maaien en bij aanwezigheid van een kwartelkoning na 1 augustus) en indien gemaaid moet het maaisel afgevoerd worden.
- Er wordt gesproken over nauwe samenwerking met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels maar wat wordt er van ons verwacht? Is Landschapsbeheer Groningen hier ook al voor benaderd?
- Het verbreden van de sloten met natuurlijke oeversranden zien wij als een positieve oplossing als afscheiding.

Conclusie

Een akkervogelvriendelijke inrichting van 10% van het geplande zonnepark is onvoldoende om de situatie voor akkervogels in het gebied te behouden of zelfs te verbeteren, dit zou ons inziens voor dit park minstens tussen de 20-30% moeten liggen. Met als uitgangspunt dat de huidige situatie met

percelen landbouwgewassen geschikt leefgebied voor akkervogels is zowel om te foerageren als broeden.

Opmerking bij Principe doorsnedes:

Let op: in dit gebied is een fruitbedrijf aanwezig het planten van meidoorn is dan vrijwel zeker niet toegestaan.

Overige opmerkingen

Advies over opstelling panelen:

1. Zaagtandopstelling
 2. Meer ideale afstand is 5m tussen de rijen.
 3. Breedte van strook 30 - 50 meter i.p.v. 20 meter.
- Struweel is alleen aantrekkelijk voor struweelsoorten als geelgors en kneu.
 - In het perceel broedt afhankelijk van soort verbouwd gewas 1 tot 2 paar veldleeuwerik en 3-4 paar gele kwikstaarten, maar ook onregelmatig grauwe kiekendieven zoals nu in 2020.
 - Een aantal jaar geleden zijn er in een natuurbraakstrook (maatregelen agrarisch natuurbeheer) kuikens van een kwartelkoning aangetroffen. Daarnaast komt ook de kwartel als broedvogel in het gebied voor.
 - Houdt sterk rekening met sterke groei van distels en andere onkruidendruk. De vraag is voor hoelang een perceel als dit voedselrijk blijft waardoor 'probleemkruiden' de overhand zullen blijven houden. Daar zou dan nagedacht moeten worden over eventueel maairegime.
 - Bij maken van een maairegime dient er rekening gehouden te worden met maaisel afvoeren en de maaidatum (na 15 juli, na 1 augustus bij aanwezigheid van kwartelkoning) i.v.m. eventueel aanwezige broedvogels.
 - Bij een nat en koud voorjaar zijn alle broedvogels later en loopt het broedseizoen langer door, daarvoor zou het goed zijn de maaidatum flexibel te houden.
 - Nadenken over wat er mogelijk qua bewerking nodig is wanneer er al panelen staan als het gaat om grondbewerkingen, inzaaien en maaien van bijvoorbeeld de strook door het park heen? Eventueel te denken aan een strook zomergraan als wintervoedsel of later als stoppel.
 - Hoe ziet het onderhoud van de panelen eruit? Wat moet er jaarlijks gebeuren? In welke tijd van het jaar? Moet er dan bijvoorbeeld door de voor vogels en andere dieren bedoelde maatregelen gereden worden?

Scheemda, 4 juli 2021.

Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels

Contact met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels

Op 2 juni 2021 heeft Frank Schothuis (Pure Energie) de door Eelerwoude opgestelde Uitgangspuntennotitie Zonnepark Noordbroek gedeeld met Madeleine Postma van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels met de vraag wat zij van het plan vinden. Op 5 juli 2021 heeft Frank van Madeleine een reactie ontvangen op de uitgangspuntennotitie. Gelet op de inhoud van de reactie is daarop een overleg ingepland tussen beide partijen om kennis met elkaar te maken en elkaars standpunten toe te lichten.

Gesprek met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens

Op 2 september 2021 hebben Frank Schothuis en Michiel Mulder (Bronnen VanOns) een overleg met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens van Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels gehad over de landschappelijke inpassing van Zonnepark Noordbroek. Bij het overleg was tevens Aagtje ten Have aanwezig.

Hieronder volgt een overzicht van de besproken punten op hoofdlijnen.

- Frank en Michiel hebben uitgelegd wie de initiatiefnemers zijn van dit zonnepark en hun rollen. Uitgelegd dat we werken volgens de “Gedragscode Zon op Land” en het zorgvuldig willen doen voor de omgeving. Dat vertaalt zich in duidelijk en veel communiceren, horen wat mensen vinden (rondgang door de buurt), rekening houden met het open landschap (vinden veel omwonenden belangrijk), natuur en zorgen dat Noordbroek en omgeving er financieel ook iets aan heeft.
- Popko en Henk Jan hebben uitgelegd wat hun rol is binnen Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels spreekt haar zorg uit voor het geplande zonnepark naast ons initiatief. Frank en Michiel geven aan daar beperkte invloed op te kunnen uitoefenen en begrijpen dat als beide parken doorgaan dit cumulatieve effecten heeft voor de akkervogels. Zoals het nu lijkt zullen niet beide parken worden aangelegd maar zal het er maar één zijn.
- Frank heeft uitgelegd waar we staan: we zijn in de voorbereiding om een concreet landschappelijk inpassingsplan te maken. Dit doen we in samenspraak met de omgeving (omwonenden en betrokken organisaties). Gelet op de huidige actieve rol van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels in het plangebied en de omgeving willen wij graag deze partij betrekken bij ons plan voor het zonnepark en weten wat zij belangrijk vinden.
- Frank heeft aan de hand van de uitgangspuntenkaart uitgelegd hoe we met landschappelijke inpassing en natuurontwikkeling aan de slag zijn gegaan en wat onze werkwijze hierin is.
- Gezamenlijk wordt gesproken over de nu ingetekende plas-dras zone. Deze maatregel is door de aanwezige akkervogels niet gewenst in het gebied. Wij hebben aangegeven de plas-dras zone te schrappen en het plangebied meer in te richten voor akkervogels. Wellicht is het inrichten van een strook zomergraan als wintervoedsel of later als stoppel een optie?
- Gesproken wordt over de schuine strook die vrijgehouden van zonnepanelen moet worden i.v.m. drukleidingen van het waterschap. Er is nu een 20 meter brede strook ingetekend. Er wordt gevraagd of een verdere verbreding van de vrije strook mogelijk is.
- In relatie tot de vrij te houden schuine strook wordt tevens gesproken over of het mogelijk is de gehele strook ten oosten van de schuine strook vrij te laten van panelen.
- Voor het zonnepark is uitgegaan van ongeveer 2,5 meter vrije ruimte tussen de rijen met zonnepanelen. Er wordt aangegeven dat meer ruimte tussen de rijen met panelen erg

gunstig is voor akkervogels. Deze ruimte zal dan door akkervogels gebruikt kunnen worden voor zowel het foerageren als het broeden.

- Als voorbeeld van een zonnepark waarbij expliciet sprake is van meer ruimte tussen de rijen ten behoeve van akkervogels wordt Zonnepark Zuidvelde genoemd. Zowel Michiel als Henk Jan zijn hierbij betrokken geweest en beiden vinden dit een goed voorbeeld. Binnen dit park is gebruik gemaakt van een staffel in de ruimte tussen de rijen met panelen. Er zijn stukken op dit zonnepark waar 5 meter tussen de rijen zit, 3,5 meter tussen de rijen en 2,5 meter tussen de rijen. Michiel zal de tekening van dit zonnepark delen met Frank.
- Frank stelt de vraag wat meer wenselijk is voor akkervogels. Een brede vrije strook (geen zonnepanelen) of meer ruimte tussen de rijen met panelen? Popko en Henk Jan geven aan dat akkervogels meer gebaat zijn met meer ruimte tussen de rijen met panelen.
- Voor de businesscase van het zonnepark is een goede bezetting met zonnepanelen in het plangebied noodzakelijk. Frank en Michiel geven daarop aan dat in relatie tot de businesscase zal worden bekeken in hoeverre het mogelijk is om meer ruimte tussen de rijen met panelen vrij te houden. Hierin nemen we het voorbeeld van Zonnepark Zuidvelde mee. Afgesproken wordt om gezamenlijk een goede balans te vinden die voor iedereen werkbaar is. Tevens kan de businesscase worden gedeeld indien dat meer inzicht geeft.
- Gesproken wordt over de opstelling van de panelen en de verschillende plus- en minpunten ten opzichte van de hoogte van de opstelling. Om de openheid van het gebied te behouden wordt als hoogte van de panelen maximaal 1,80 meter aangehouden.
- Aangegeven wordt dat beheer van het zonnepark een belangrijk punt is. Bijv. maaien buiten het broedseizoen en het verschraken. Toegelicht wordt dat het beheer van het zonnepark zal worden toegelicht in het op te stellen landschappelijk inpassingsplan. Doordat het plan wordt toegespitst op akkervogels zal zeker goed naar de periode van het uitvoeren van beheer moeten worden gekeken en moeten worden vastgelegd.
- Voor het uitvoeren van beheer werken we altijd graag samen met lokale partijen. Wellicht dat de familie Ten Have hierin ook een rol kan betekenen. Aagtje vindt een goede natuurlijke inpassing van het zonnepark ook erg belangrijk.
- Frank stelt de vraag of de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels een rol wil/kan spelen in het monitoren van de ontwikkelingen omtrent akkervogels binnen het zonnepark. Hierin zien Popko en Henk Jan zeker een rol voor de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. We nemen dit mee en zullen hier verder in het traject nog op terug komen.

Afgesproken wordt om het verslag met elkaar te delen en dat wij gaan bekijken in hoeverre het plan voor het zonnepark kan worden aangepast zodat er meer ruimte tussen de rijen met panelen wordt gerealiseerd.

Contact met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels

Naar aanleiding van het overleg op 2 september 2021 is het ontwerp van het zonnepark in de door Eelerwoude opgestelde Uitgangspuntennotitie Zonnepark Noordbroek aangepast. In het aangepaste schetsontwerp is in plaats van de plas-dras zone een fauna akker van 1,6 hectare ingetekend en in het midden van het zonnepark is een zone door het park (west-oost) voorzien van een variabele grotere tussenruimte tussen de rijen met panelen. Het aangepaste ontwerp is met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens op 30 september 2021 gedeeld.

Op 11 oktober 2021 is er door Popko Wiersma namens de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels per e-mail gereageerd op het aangepaste ontwerp. Naar aanleiding daarvan is een overleg ingepland om over de opmerkingen van gedachten te wisselen.

Gesprek met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens

Op 18 oktober 2021 hebben Frank Schothuis, Henk Schoonvelde (beide Pure Energie) en Michiel Mulder (Bronnen VanOns) een overleg met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens (beide Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels) gesproken over de landschappelijke inpassing van Zonnepark Noordbroek.

Hieronder volgt een overzicht van de besproken punten op hoofdlijnen.

- Henk Jan stelt de vraag waar het zonnepark staat in het proces. Frank heeft uitgelegd waar we staan: we zijn nog in de voorbereidingsfase om een concreet landschappelijk inpassingsplan te maken. Mede met de opmerkingen vanuit de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels willen we het plan in een volgende fase uitwerken tot een landschappelijk inpassingsplan. Dit plan zal vervolgens ook weer worden gedeeld met de omgeving.
- Frank heeft aan de hand van het aangepaste schetsontwerp uitgelegd wat is gewijzigd ten opzichte van de eerste versie en hoe we de opmerkingen van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels interpreteren.
- Frank geeft aan dat het voor initiatiefnemers een optie is om de gehele strook ten oosten van de waterleiding vrij van panelen te houden (ca. 5,5 hectare). Dan is er qua businesscase echter geen ruimte om meer ruimte tussen de rijen aan te houden.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels geeft aan dat vooral waarde wordt gehecht aan grotere tussenruimte tussen de rijen met panelen. Het alleen vrij houden van de strook ten oosten van de waterleiding heeft dan ook geen voorkeur.
- Voor de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels is het verbreden van de vrije strook boven de waterleiding (nu 20 meter ingetekend) naar 50 meter ook een goede optie.
- Frank geeft aan dat wanneer de vrije strook wordt verbreed naar 50 meter er dan een 'rare' punt wordt gecreëerd die landschappelijk en technisch niet goed in te passen is. Er worden dan als het ware 'twee velden' gerealiseerd. Vanuit opties oogpunt zal dit ook door de gemeente waarschijnlijk niet als positief wordt beoordeeld.
- Frank stelt de vraag wat volgens de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels meer wenselijk is. Een brede vrije strook zonder zonnepanelen of meer ruimte tussen de rijen met panelen? Popko en Henk Jan geven aan dat akkervogels waarschijnlijk meer gebaat zijn met meer ruimte tussen de rijen met panelen.
- De Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels is vooral benieuwd in hoeverre de akkervogels de ruimte tussen de rijen met panelen gaan gebruiken als foerageer- en

broedgebied en wil dit ook graag onderzoeken. Hoe dit onderzoek kan worden uitgevoerd is nog niet bekend.

- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels vraagt of de initiatiefnemers financieel willen bijdragen aan het onderzoek. De initiatiefnemers geven aan dan eerst te willen weten wat de kosten zijn en wat hiervoor gedaan gaat worden. Michiel Mulder geeft aan best samen met de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels de provincie te willen benaderen om gezamenlijk te kijken of hier budget voor kan komen.
- Gezamenlijk wordt gesproken over de nu ingetekende variabele tussenruimte en wat hierin goed zou zijn voor akkervogels. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels geeft als eerste optie aan:
 - midden in het plangebied over 150 meter 5 meter tussenruimte
 - aan weerszijden van de zone met 5 meter tussenruimte (noord en zuid) over 75 meter 3,5 meter tussenruimte
 - aan de beide buitenzijdes (noord en zuid) van het plangebied over 75 meter 2 meter tussenruimte.
- Frank en Henk geven aan de mogelijkheden voor deze uitvoering nader te gaan onderzoeken in relatie tot de businesscase. Hier komen zij zo spoedig mogelijk op terug.
- Popko en Henk Jan geven aan dat zij deze eerste optionele uitvoering nog wel intern bij de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels willen bespreken en dat er mogelijk dus nog een optie 2 door hen zal worden ingebracht.

Afgesproken wordt dat initiatiefnemers gaan bekijken in hoeverre het plan voor het zonnepark kan worden aangepast zodat er meer ruimte tussen de rijen met panelen wordt gerealiseerd.

Contact met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels

Naar aanleiding van het overleg op 2 september 2021 is het ontwerp van het zonnepark in de door Eelerwoude opgestelde Uitgangspuntennotitie Zonnepark Noordbroek aangepast. In het aangepaste schetsontwerp is in plaats van de plas-dras zone een fauna akker van 1,6 hectare ingetekend en in het midden van het zonnepark is een zone door het park (west-oost) voorzien van een variabele grotere tussenruimte tussen de rijen met panelen. Het aangepaste ontwerp is met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens op 30 september 2021 gedeeld.

Op 11 oktober 2021 is er door Popko Wiersma namens de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels per e-mail gereageerd op het aangepaste ontwerp. Naar aanleiding daarvan is een overleg ingepland om over de opmerkingen van gedachten te wisselen.

Op 18 oktober 2021 hebben Frank Schothuis, Henk Schoonvelde (beide Pure Energie) en Michiel Mulder (Bronnen VanOns) in een overleg met Popko Wiersma en Henk Jan Ottens (beide Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels) gesproken over de landschappelijke inpassing van Zonnepark Noordbroek.

Gesprek met Popko Wiersma

Door initiatiefnemers is aan de hand van de business case bekeken hoeverre het plan voor het zonnepark kan worden aangepast zodat er meer ruimte tussen de rijen met panelen wordt gerealiseerd. Op 4 november 2021 hebben Frank Schothuis, Henk Schoonvelde (beide Pure Energie) en Michiel Mulder (Bronnen VanOns) hierover met Popko Wiersma (Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels) gesproken.

Hieronder volgt een overzicht van de besproken punten.

- Het verslag van het vorige overleg is akkoord, geen aanvullingen.
- Frank heeft contact gehad met Waterschap Hunze en Aa's. Het Waterschap ziet eigenlijk alleen maar voordelen in het verbreden van de watergangen en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Dit is dus geen probleem. Hierdoor blijft het uitgangspunt voor het ontwerp van het zonnepark dat een hekwerk aan de oost-, west- en zuidzijde niet nodig is.
- Initiatiefnemers begrijpen de wens van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels ten aanzien van de gewenste ruimte tussen de rijen met panelen goed maar op basis van de business case is het niet haalbaar volledig te voldoen aan de wensen van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. Initiatiefnemers stellen een inrichting van het zonnepark voor met:
 - midden in het plangebied over ± 75 meter 5 meter tussenruimte
 - aan weerszijden van de zone met 5 meter tussenruimte (noord en zuid) over ± 37 meter 3,5 meter tussenruimte (in totaal ± 75 meter)
 - aan de beide buitenzijdes (noord en zuid) van het plangebied over de rest van het plangebied 2 meter tussenruimte.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels heeft begrip voor de toelichting van initiatiefnemers. Initiatiefnemers stellen daarop voor om voorgenoemde inrichting in een schets uit te laten werken en dit opnieuw met elkaar te bespreken. Popko stemt hier mee in.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels heeft tijdens het vorige overleg aangegeven zeer benieuwd te zijn op welke wijze het beheer van met name het kruidenrijke gras tussen de rijen, de akkervegetatie en het struweel en het kruidenrijke gras aan de randen zal worden beheerd. Afgesproken wordt dat de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum

Akkervogels een aantal aandachtspunten/richtlijnen bij initiatiefnemers aanleveren die kunnen worden gebruikt in het uitwerken van het beheerplan voor het zonnepark.

Afgesproken wordt dat de laatste schets door initiatiefnemers wordt aangepast en wordt gedeeld met Popko en Henk Jan. Daarop volgend zal dan opnieuw een overleg met elkaar worden ingepland.

Van: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>

Verzonden: woensdag 24 november 2021 21:15

Aan: Frank Schothuis <F.Schothuis@pure-energie.nl>; Henk Jan Ottens <henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

CC: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; 'Michiel Mulder (Bronnen van Ons)' <michiel.mulder@bronnenvanons.org>

Onderwerp: RE: gespreksverslag 18 oktober

Beste Frank,

Mooi dat het op deze manier nog aangepast kan worden. We denken dat dit aantrekkelijkere optie is voor vogels zou kunnen zijn.

Met vriendelijke groet,

Popko Wiersma

Popko Wiersma
+31 (0)6 50 50 66 84

Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels
Postadres: Postbus 46, 9679 ZG Scheemda
[WEBSITE](#) | [TWITTER](#) | [FACEBOOK](#)

From: Frank Schothuis <F.Schothuis@pure-energie.nl>

Sent: 24 November 2021 03:01

To: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>; Henk Jan Ottens <henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

Cc: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; 'Michiel Mulder (Bronnen van Ons)' <michiel.mulder@bronnenvanons.org>

Subject: RE: gespreksverslag 18 oktober

Beste Popko en Henk Jan,

Zoals aangegeven hebben we jullie voorstel intern besproken. Wat ons betreft is jullie voorstel om de voorgestelde inrichting (1 x 75 m 5 m opstelling en daarna 1 x 75 m 3,5 m opstelling) niet in het centrum te organiseren maar aan de zuidrand akkoord.

Wij hebben jullie voorstel verwerkt in het ontwerp, zie bijlage. Door de te hanteren paneelopstelling (zuid-oostelijk) en doordat de vorm van het perceel aan de zuidkant niet rechthoekig is hebben we gekozen voor een strook van 136 meter met 5 meter tussenruimte en een strook van 104 meter met 3,5 meter tussenruimte. Hierdoor wordt 25 % van het totale plangebied (38 ha) met variabele

grotere tussenruimte tussen de panelen uitgevoerd. Gelet op de business-case denken wij hiermee zoveel als mogelijk tegemoet te komen aan jullie wens voor een zo'n groot mogelijke oppervlakte met grote tussenruimtes. Graag horen wij wat jullie vinden van het aangepaste ontwerp.

Jullie opmerkingen ten aanzien van beheer en monitoring zullen we meenemen in de uitwerking van het ontwerp in een landschappelijk inrichtingsplan (inclusief beheerplan).

Met vriendelijke groet,

Frank Schothuis
Adviseur vergunningen duurzame energie

T +31 53 434 1200
M +6 512 652 42
E F.Schothuis@pure-energie.nl

Pure Energie
Hengelsestraat 585
Postbus 3141, 7500 DC Enschede

Door de Consumentenbond uitgeroepen tot groenste energieleverancier van Nederland.

Disclaimer

De inhoud van deze e-mail en de eventueel daarbij behorende bijlagen zijn persoonlijk gericht aan en derhalve uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Zij kunnen gegevens met betrekking tot een derde bevatten. De ontvanger die niet de geadresseerde is, noch bevoegd is dit bericht namens geadresseerde te ontvangen, wordt verzocht de afzender onmiddellijk op de hoogte te stellen van de ontvangst. Elk gebruik van de inhoud van dit bericht en/of van de daarbij behorende bijlagen door een ander dan de geadresseerde is onrechtmatig jegens afzender respectievelijk de hiervoor bedoelde derde.

De Pure Energie Groep B.V. aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enigerlei schade voortvloeiend uit het gebruik en/of acceptatie van de inhoud van het bericht. Voorts kunnen aan deze e-mail geen rechten worden ontleend jegens een vennootschap deel uitmakend van de Pure Energie Groep B.V., tenzij in deze e-mail uitdrukkelijk anders is bepaald. Op overeenkomsten die worden aangegaan zijn de Algemene Inkoopvoorwaarden van de Pure Energie Groep B.V. van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Enschede.

🌱 Denk aan het milieu voordat je dit print.

Van: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>

Verzonden: dinsdag 16 november 2021 19:21

Aan: Frank Schothuis <F.Schothuis@pure-energie.nl>; Henk Jan Ottens
<henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

CC: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; 'Michiel Mulder (Bronnen van Ons)'

<michiel.mulder@bronnenvanons.org>

Onderwerp: RE: gespreksverslag 18 oktober

Beste Frank,

Ik en Henk Jan hebben de tekeningen bekeken. Zoals ik in ons gesprek ook al aangaf hadden wij vanuit natuuroogpunt natuurlijk graag nog meer gezien, maar we beseffen ook dat daar grenzen aan zitten. Het is jammer dat het niet haalbaar is dat de oppervlakte met grote tussenruimtes beperkter zijn geworden dan we graag zouden willen. In het park zelf wordt hiermee de oppervlakte die door vogels van open akkers kan worden gebruikt een flink stuk kleiner. In welke mate dit de mogelijkheden voor broeden of foerageren beperkt weten we niet.

Wat we nog wel willen voorstellen is om de voorgestelde inrichting (2 x 37 m 3,5-m opstelling en 1x 75 meter 5-m) niet in het centrum van het gebied te organiseren maar aan de zuidrand. Hier sluit dat beter aan op het onbebouwde gebiedje in het park en krijgt daarmee mogelijk een betere magneetfunctie. Voorstel wordt dan vanuit de zuidrand: 1 x 75 m 5-m opstelling en daarna 1 x 75 m 3,5-m opstelling. Alles daarboven 450 m x 2-m opstelling.

Beheer richten op verschraling (grond in rust brengen) en aankleding park met struikgewas. Geen activiteiten binnen broedseizoen. Monitoring of onderzoek bevelen we natuurlijk aan; als wij daar mogelijkheden toe zien en daarin meerdere parken zouden kunnen betrekken zou dat ook zinvol zijn. Er moet ook nagedacht worden over wat er wordt ingezaaid en hoe het word beheerd, om het aantrekkelijk te maken voor insecten en voor eventuele grondbroeders.

Als er nog behoefte is om over het huidige plan kort te overleggen dan wil ik dat proberen in te plannen, maar deze week lukt dat niet meer.

Met vriendelijke groet,

Popko Wiersma

Popko Wiersma
+31 (0)6 50 50 66 84

Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels
Postadres: Postbus 46, 9679 ZG Scheemda
[WEBSITE](#) | [TWITTER](#) | [FACEBOOK](#)

From: Frank Schothuis <F.Schothuis@pure-energie.nl>

Sent: 11 November 2021 03:47

To: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>; Henk Jan Ottens

<henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

Cc: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; 'Michiel Mulder (Bronnen van Ons)'

<michiel.mulder@bronnenvanons.org>

Subject: RE: gespreksverslag 18 oktober

Hallo Popko en Henk Jan,

Naar aanleiding van ons overleg van vorige week hebben wij een aangepaste schets laten maken, zie bijlagen, waarbij specifiek een inrichting is verwerkt met:

- midden in het plangebied over 75 meter 5 meter vrije ruimte tussen de rijen;
- aan weerszijden van de zone met 5 meter vrije ruimte tussen de rijen (noord en zuid) over 37 meter 3,5 meter vrije ruimte tussen de rijen (in totaal $\pm$ 75 meter);
- aan de beide buitenzijdes (noord en zuid) van het plangebied over de rest van het plangebied 2 meter tussenruimte.

Graag horen wij wat jullie vinden van het aangepaste ontwerp. We kunnen dit bespreken tijdens een in te plannen Teams overleg. Kunnen jullie bijvoorbeeld op 15, 16 of 17 november in de middag? Ik hoor graag even van jullie. Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Frank Schothuis

Adviseur vergunningen duurzame energie

T +31 53 434 1200

M +6 512 652 42

E F.Schothuis@pure-energie.nl

Pure Energie

Hengelsestraat 585

Postbus 3141, 7500 DC Enschede

Door de Consumentenbond uitgeroepen tot groenste energieleverancier van Nederland.

Disclaimer

De inhoud van deze e-mail en de eventueel daarbij behorende bijlagen zijn persoonlijk gericht aan en derhalve uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Zij kunnen gegevens met betrekking tot een derde bevatten. De ontvanger die niet de geadresseerde is, noch bevoegd is dit bericht namens geadresseerde te ontvangen, wordt verzocht de afzender onmiddellijk op de hoogte te stellen van de ontvangst. Elk gebruik van de inhoud van dit bericht en/of van de daarbij behorende bijlagen door een ander dan de geadresseerde is onrechtmatig jegens afzender respectievelijk de hiervoor bedoelde derde.

De Pure Energie Groep B.V. aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enigerlei schade voortvloeiend uit het gebruik en/of acceptatie van de inhoud van het bericht. Voorts kunnen aan deze e-mail geen rechten worden

ontleend jegens een vennootschap deel uitmakend van de Pure Energie Groep B.V., tenzij in deze e-mail uitdrukkelijk anders is bepaald. Op overeenkomsten die worden aangegaan zijn de Algemene Inkoopvoorwaarden van de Pure Energie Groep B.V. van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Enschede.

🌲 Denk aan het milieu voordat je dit print.

Van: Frank Schothuis

Verzonden: vrijdag 5 november 2021 10:13

Aan: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>

CC: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; Michiel Mulder (Bronnen van Ons) <michiel.mulder@bronnenvanons.org>; Henk Jan Ottens <henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

Onderwerp: RE: gespreksverslag 18 oktober

Hallo Popko,

Naar aanleiding van ons overleg van gistermiddag hierbij nog even weer kort de besproken punten:

- Het verslag van het vorige overleg is akkoord, geen aanvullingen.
- Frank heeft contact gehad met Waterschap Hunze en Aa's. Het Waterschap ziet eigenlijk alleen maar voordelen in het verbreden van de watergangen en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Dit is dus geen probleem. Hierdoor blijft het uitgangspunt voor het ontwerp van het zonnepark dat een hekwerk aan de oost-, west- en zuidzijde niet nodig is.
- Initiatiefnemers begrijpen de wens van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels ten aanzien van de gewenste ruimte tussen de rijen met panelen goed maar op basis van de business case is het niet haalbaar volledig te voldoen aan de wensen van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. Initiatiefnemers stellen een inrichting van het zonnepark voor met:
 - midden in het plangebied over ± 75 meter 5 meter tussenruimte
 - aan weerszijden van de zone met 5 meter tussenruimte (noord en zuid) over ± 37 meter 3,5 meter tussenruimte (in totaal ± 75 meter)
 - aan de beide buitenzijdes (noord en zuid) van het plangebied over de rest van het plangebied 2 meter tussenruimte.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels heeft begrip voor de toelichting van initiatiefnemers. Initiatiefnemers stellen daarop voor om voorgenoemde inrichting in een schets uit te laten werken en dit opnieuw met elkaar te bespreken. Popko stemt hier mee in.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels heeft tijdens het vorige overleg aangegeven zeer benieuwd te zijn op welke wijze het beheer van met name het kruidenrijke gras tussen de rijen, de akkervegetatie en het struweel en het kruidenrijke gras aan de randen zal worden beheerd. Afgesproken wordt dat de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels een aantal aandachtspunten/richtlijnen bij initiatiefnemers aanleveren die kunnen worden gebruikt in het uitwerken van het beheerplan voor het zonnepark.

Zodra wij een aangepaste schets hebben zullen wij die delen met jou en Henk Jan. Daarop volgend zal dan opnieuw een overleg met elkaar worden ingepland.

Mocht je aanvullingen of opmerkingen hebben dan hoor ik dat graag. Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Van: Frank Schothuis

Verzonden: woensdag 20 oktober 2021 11:03

Aan: Popko Wiersma <popko.wiersma@grauwekiekendief.nl>; Henk Jan Ottens

<henkjan.ottens@grauwekiekendief.nl>

CC: Henk Schoonvelde <h.schoonvelde@pure-energie.nl>; Michiel Mulder (Bronnen van Ons)

<michiel.mulder@bronnenvanons.org>

Onderwerp: gespreksverslag 18 oktober

Hallo Popko en Henk Jan,

Voor de volledigheid heb ik van ons overleg van afgelopen maandag nog even een kort verslag gemaakt van de besproken punten.

Hieronder volgt een overzicht van de besproken punten op hoofdlijnen.

- Henk Jan stelt de vraag waar het zonnepark staat in het proces. Frank heeft uitgelegd waar we staan: we zijn nog in de voorbereidingsfase om een concreet landschappelijk inpassingsplan te maken. Mede met de opmerkingen vanuit de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels willen we het plan in een volgende fase uitwerken tot een landschappelijk inpassingsplan. Dit plan zal vervolgens ook weer worden gedeeld met de omgeving.
- Frank heeft aan de hand van het aangepaste schetsontwerp uitgelegd wat is gewijzigd ten opzichte van de eerste versie en hoe we de opmerkingen van de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels interpreteren.
- Frank geeft aan dat het voor initiatiefnemers een optie is om de gehele strook ten oosten van de waterleiding vrij van panelen te houden (ca. 5,5 hectare). Dan is er qua businesscase echter geen ruimte om meer ruimte tussen de rijen aan te houden.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels geeft aan dat vooral waarde wordt gehecht aan grotere tussenruimte tussen de rijen met panelen. Het alleen vrij houden van de strook ten oosten van de waterleiding heeft dan ook geen voorkeur.
- Voor de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels is het verbreden van de vrije strook boven de waterleiding (nu 20 meter ingetekend) naar 50 meter ook een goede optie.
- Frank geeft aan dat wanneer de vrije strook wordt verbreed naar 50 meter er dan een 'rare' punt wordt gecreëerd die landschappelijk en technisch niet goed in te passen is. Er worden dan als het ware 'twee velden' gerealiseerd. Vanuit opties oogpunt zal dit ook door de gemeente waarschijnlijk niet als positief wordt beoordeeld.
- Frank stelt de vraag wat volgens de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels meer wenselijk is. Een brede vrije strook zonder zonnepanelen of meer ruimte tussen de rijen met panelen? Popko en Henk Jan geven aan dat akkervogels waarschijnlijk meer gebaat zijn met meer ruimte tussen de rijen met panelen.
- De Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels is vooral benieuwd in hoeverre de akkervogels de ruimte tussen de rijen met panelen gaan gebruiken als foerageer- en broedgebied en wil dit ook graag onderzoeken. Hoe dit onderzoek kan worden uitgevoerd is nog niet bekend.
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels vraagt of de initiatiefnemers financieel willen bijdragen aan het onderzoek. De initiatiefnemers geven aan dan eerst te willen weten wat de kosten zijn en wat hiervoor gedaan gaat worden. Michiel Mulder geeft aan best samen met de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels de provincie te willen benaderen om gezamenlijk te kijken of hier budget voor kan komen.
- Gezamenlijk wordt gesproken over de nu ingetekende variabele tussenruimte en wat hierin goed zou zijn voor akkervogels. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels geeft als eerste optie aan:
 - midden in het plangebied over 150 meter 5 meter tussenruimte

- aan weerszijden van de zone met 5 meter tussenruimte (noord en zuid) over 75 meter 3,5 meter tussenruimte
- aan de beide buitenzijdes (noord en zuid) van het plangebied over 75 meter 2 meter tussenruimte.
- Frank en Henk geven aan de mogelijkheden voor deze uitvoering nader te gaan onderzoeken in relatie tot de businesscase. Hier komen zij zo spoedig mogelijk op terug.
- Popko en Henk Jan geven aan dat zij deze eerste optionele uitvoering nog wel intern bij de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels willen bespreken en dat er mogelijk dus nog een optie 2 door hen zal worden ingebracht.

Afgesproken wordt dat initiatiefnemers gaan bekijken in hoeverre het plan voor het zonnepark kan worden aangepast zodat er meer ruimte tussen de rijen met panelen wordt gerealiseerd.

Hopelijk is dit overzicht volledig en heb ik alles correct geformuleerd. Mochten jullie aanvullingen of opmerkingen hebben dan hoor ik dat graag. Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Frank Schothuis

Van: Zonnepark Noordbroek
Verzonden: vrijdag 3 december 2021 08:08
Onderwerp: Uitnodiging bijeenkomst werkgroep Zonnepark Noordbroek
Bijlagen: 2021 12 14 Instructie Microsoft Teams.pdf

Beste leden van de werkgroep voor Zonnepark Noordbroek,

Het is enige tijd geleden dat we elkaar voor het laatst spraken. In de afgelopen periode hebben we het plan voor Zonnepark Noordbroek (beoogd aan de Pastorieweg) concreter gemaakt, met name op het gebied van landschappelijke inpassing en de toevoeging van natuurlijke elementen. Graag lichten we jullie dit concrete plan toe in een bijeenkomst. Deze willen we houden op:

- Datum: 14 december 2021
- Tijd: 19.30 – 21.00 uur
- Digitaal, via Microsoft Teams

Helaas moeten we de bijeenkomst vanwege het coronavirus digitaal houden. We doen dat via het programma Microsoft Teams. Als jullie erbij kunnen zijn, kunnen jullie dat dan laten weten door te reageren op deze e-mail of door te bellen met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie op 06 – 57870755?

Op 14 december kunnen jullie deelnemen [door hier te klikken](#).

In de bijlage vinden jullie nog enkele instructies voor het gebruik van Microsoft Teams, maar neem ook gerust contact op als jullie hier vragen over hebben.

We lichten in de bijeenkomst toe wat de stand van zaken is van het zonnepark, wie uit de omgeving – naast de werkgroep – betrokken is geweest bij het maken van dit plan, wat de inhoud van het plan is en wat onze beoogde vervolgstappen zijn. Uiteraard is er ook alle ruimte voor jullie vragen en opmerkingen.

De essentie van het plan is dat we met deze inpassing ervoor zorgen dat het zicht op de panelen voor omwonenden minimaal is, dat het open landschap blijft behouden en dat een flink deel van het plangebied geschikt is voor akkervogels. Dit lichten we in het overleg nog nader toe. We proberen jullie voorafgaand aan het overleg nog het volledige landschappelijk inpassingsplan te sturen, op dit moment worden daarvoor nog de laatste puntjes op de i gezet. Meer (achtergrond)informatie over het zonnepark vinden jullie ook op www.zonneparknoordbroek.nl.

Hopelijk tot 14 december!

Met vriendelijke groet, ook namens de familie Ten Have,

Harm Loer, Roelof Lanting en Michiel Mulder
Duurzaam Menterwolde en Bronnen VanOns

Henk Schoonvelde, Frank Schothuis en Matthijs Oppenhuizen
Pure Energie

Van: Zonnepark Noordbroek
Verzonden: donderdag 16 december 2021 08:21
Aan: j.devries@darnoordbroek.nl; j.meijerhof@darnoordbroek.nl; info@darnoordbroek.nl
Onderwerp: Informatieavond over plan Zonnepark Noordbroek
Bijlagen: Plattegrond Zonnepark Noordbroek.jpg

Geacht bestuur van de Dorps Advies Raad van Noordbroek,

Met deze e-mail informeren we u graag over ons plan voor Zonnepark Noordbroek en nodigen we u van harte uit voor een informatieavond hierover.

Uitnodiging digitale informatieavond en samenvatting plan

In de afgelopen periode hebben we het plan voor Zonnepark Noordbroek (beoogd aan de Pastorieweg) concreter gemaakt, met name op het gebied van landschappelijke inpassing en de toevoeging van natuurlijke elementen. Hierbij hebben we onder andere geprobeerd vragen, zorgen en opmerkingen van inwoners en maatschappelijke organisaties te vertalen naar concrete maatregelen in het plan. Graag lichten we u dit concrete plan toe tijdens een digitale informatieavond. We vertellen dan wat de stand van zaken is van het zonnepark, wat de inhoud van het plan is en wat onze beoogde vervolgstappen zijn. Uiteraard is er ook alle ruimte voor uw vragen en opmerkingen. Verderop in deze mail vatten we het plan reeds samen.

Deze informatieavond houden we op:

- Datum: 6 januari 2022
- Tijd: 19.30 – 21.00 uur
- Digitaal, via Microsoft Teams

Aanmelden voor digitale informatieavond verplicht

Helaas moeten we vanwege het coronavirus de informatieavond digitaal houden. Om deel te kunnen nemen, moet u zich hiervoor aanmelden. Dat kan door te mailen naar info@zonneparknoordbroek.nl of door te bellen met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie op 06 – 57870755. U krijgt dan uiterlijk een dag voorafgaand aan de informatieavond de link toegestuurd waarmee u kunt deelnemen aan de digitale informatieavond. We sturen dan ook enkele tips voor het gebruik van het programma dat we gebruiken en enkele afspraken voor een goed verloop van de informatieavond.

Zicht beperken, open landschap behouden, beter voor akkervogels

Hieronder vatten we alvast het landschappelijk inpassingsplan samen. We hebben ons erop gericht dat het zicht op de panelen voor omwonenden zo beperkt mogelijk is, dat het open landschap zoveel mogelijk behouden blijft en dat een flink deel van het plangebied van het zonnepark geschikt is voor akkervogels. Dit zijn aandachtspunten die omwonenden en maatschappelijke organisaties ons in de afgelopen periode meegaven. Met name voor de akkervogels heeft Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels ons goed van advies voorzien. Bovengenoemde doelen bereiken we door de volgende maatregelen te nemen:

- Het hoogste punt van de zonnepanelen is 1,80 meter boven maaiveld. Het plangebied ligt ook iets lager dan de Pastorieweg waaraan het zonnepark is beoogd. De begroeiing die we rondom het zonnepark plaatsen, wordt maximaal circa 2 meter hoog.
- De afstand tussen de Pastorieweg en de eerste rij panelen is 30 meter. Deze ruimte wordt vanaf de Pastorieweg gezien eerst ingericht met een 5 meter brede sloot, dan een 20 meter brede strook van akkerbloemen en vervolgens een 5 meter brede strook van ruigte (inheemse struiken, kruidachtigen) om zicht op de panelen te beperken.

- De sloten rondom het zonnepark worden 5 meter breed met een ecologisch ingerichte oever. Door deze brede sloten hoeft er geen hek rondom het zonnepark. Op de oevers aan de oost-, west- en zuidzijde komt begroeiing (met name rietbegroeiing) die het zicht op de panelen beperkt. Aan de oostzijde komt daarnaast over de gehele lengte een 10 meter brede strook van kruidenrijk grasland.
- In de zuidoostelijke hoek komt een fauna-akker van 1,6 hectare. Hier staan dus geen zonnepanelen.
- Tussen de meeste rijen zonnepanelen blijft 2 meter vrije ruimte. In deze tussenruimte groeit een mengsel van kruiden en grassen. Doordat er eveneens ruimte zit tussen de afzonderlijke zonnepanelen, bereiken zonlicht en regenwater ook de bodem onder de panelen waardoor hier tevens kruiden en grassen groeien. In de zuidelijke 25 procent van het plangebied, naast de fauna-akker, is de ruimte tussen de rijen zonnepanelen groter. Vanaf de zuidrand is over een lengte van 136 meter de ruimte tussen de rijen 5 meter. Daarop volgt over een lengte van 104 meter een ruimte tussen de rijen van 3,5 meter. De fauna-akker en deze grotere tussenruimtes zijn bedoeld om ruimte te geven aan akkervogels.
- Van de noordelijke zijde (Pastorieweg) van het zonnepark tot aan de fauna-akker loopt een strook van 20 meter breed zonder zonnepanelen. Hier groeien akkerbloemen. Deze strook ligt boven een drukleiding waardoor hier geen zonnepanelen mogen staan.
- Door dit plan staan op 42 procent van het plangebied van circa 38 hectare groot geen zonnepanelen.
- We maken een beheerplan om al deze elementen te beheren. Dit zorgt ervoor dat het eruit komt te zien zoals is bedoeld en dat er geen wildgroei ontstaat.

Plattegrond en volledig landschappelijk inpassingsplan

Het volledige landschappelijk inpassingsplan waarin bovenstaande maatregelen staan met meer toelichting en illustraties, staat op onze website. U vindt het op de pagina <https://zonneparknoordbroek.nl/het-idee/natuurontwikkeling/>. Als bijlage bij deze mail hebben we een plattegrond van het zonnepark gevoegd waarop bovenstaande maatregelen staan samengevat, zodat u er een beeld bij heeft.

Lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds

Twee andere belangrijke onderdelen van het plan voor het zonnepark zijn 50 procent lokaal eigenaarschap en het omgevingsfonds. [Klik hier](#) om meer te lezen over lokaal eigenaarschap en [klik hier](#) voor meer informatie over het omgevingsfonds.

Vervolgstappen

Voor dit plan willen wij graag een omgevingsvergunning aanvragen bij de gemeente Midden-Groningen. Na de informatieavond nemen we hierover contact op met de gemeente.

We staan u graag te woord

Kunt u niet deelnemen aan de informatieavond, maar heeft u wel vragen of opmerkingen? Neem dan contact met ons op via info@zonneparknoordbroek.nl of bel met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie via 06 - 57870755. Via onze website www.zonneparknoordbroek.nl kunt u zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief, mocht u dat nog niet hebben gedaan. Dan blijft u per e-mail op de hoogte.

We hopen u te zien bij de informatieavond!

Met vriendelijke groet, de initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek,

Familie Ten Have
Jan Hoogstra, voorzitter Duurzaam Menterwolde
Michiel Mulder, projectleider Bronnen VanOns
Henk Schoonvelde, projectleider Pure Energie

Van: Zonnepark Noordbroek
Verzonden: vrijdag 17 december 2021 13:02
Aan: j.tiemens@nmfgroningen.nl
Onderwerp: Informatieavond over plan Zonnepark Noordbroek
Bijlagen: Plattegrond Zonnepark Noordbroek.jpg

Geachte heer Tiemens,

Met deze e-mail informeren we via u graag Natuur- en Milieufederatie Groningen over ons plan voor Zonnepark Noordbroek en nodigen we u van harte uit voor een informatieavond hierover.

Uitnodiging digitale informatieavond en samenvatting plan

In de afgelopen periode hebben we het plan voor Zonnepark Noordbroek (beoogd aan de Pastorieweg) concreter gemaakt, met name op het gebied van landschappelijke inpassing en de toevoeging van natuurlijke elementen. Hierbij hebben we onder andere geprobeerd vragen, zorgen en opmerkingen van inwoners en maatschappelijke organisaties te vertalen naar concrete maatregelen in het plan. Graag lichten we u dit concrete plan toe tijdens een digitale informatieavond. We vertellen dan wat de stand van zaken is van het zonnepark, wat de inhoud van het plan is en wat onze beoogde vervolgstappen zijn. Uiteraard is er ook alle ruimte voor uw vragen en opmerkingen. Verderop in deze mail vatten we het plan reeds samen.

Deze informatieavond houden we op:

- Datum: 6 januari 2022
- Tijd: 19.30 – 21.00 uur
- Digitaal, via Microsoft Teams

Aanmelden voor digitale informatieavond verplicht

Helaas moeten we vanwege het coronavirus de informatieavond digitaal houden. Om deel te kunnen nemen, moet u zich hiervoor aanmelden. Dat kan door te mailen naar info@zonneparknoordbroek.nl of door te bellen met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie op 06 – 57870755. U krijgt dan uiterlijk een dag voorafgaand aan de informatieavond de link toegestuurd waarmee u kunt deelnemen aan de digitale informatieavond. We sturen dan ook enkele tips voor het gebruik van het programma dat we gebruiken en enkele afspraken voor een goed verloop van de informatieavond.

Zicht beperken, open landschap behouden, beter voor akkervogels

Hieronder vatten we alvast het landschappelijk inpassingsplan samen. We hebben ons erop gericht dat het zicht op de panelen voor omwonenden zo beperkt mogelijk is, dat het open landschap zoveel mogelijk behouden blijft en dat een flink deel van het plangebied van het zonnepark geschikt is voor akkervogels. Dit zijn aandachtspunten die omwonenden en maatschappelijke organisaties ons in de afgelopen periode meegaven. Met name voor de akkervogels heeft Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels ons goed van advies voorzien. Bovengenoemde doelen bereiken we door de volgende maatregelen te nemen:

- Het hoogste punt van de zonnepanelen is 1,80 meter boven maaiveld. Het plangebied ligt ook iets lager dan de Pastorieweg waaraan het zonnepark is beoogd. De begroeiing die we rondom het zonnepark plaatsen, wordt maximaal circa 2 meter hoog.
- De afstand tussen de Pastorieweg en de eerste rij panelen is 30 meter. Deze ruimte wordt vanaf de Pastorieweg gezien eerst ingericht met een 5 meter brede sloot, dan een 20 meter brede strook van akkerbloemen en vervolgens een 5 meter brede strook van ruigte (inheemse struiken, kruidachtigen) om zicht op de panelen te beperken.

- De sloten rondom het zonnepark worden 5 meter breed met een ecologisch ingerichte oever. Door deze brede sloten hoeft er geen hek rondom het zonnepark. Op de oevers aan de oost-, west- en zuidzijde komt begroeiing (met name rietbegroeiing) die het zicht op de panelen beperkt. Aan de oostzijde komt daarnaast over de gehele lengte een 10 meter brede strook van kruidenrijk grasland.
- In de zuidoostelijke hoek komt een fauna-akker van 1,6 hectare. Hier staan dus geen zonnepanelen.
- Tussen de meeste rijen zonnepanelen blijft 2 meter vrije ruimte. In deze tussenruimte groeit een mengsel van kruiden en grassen. Doordat er eveneens ruimte zit tussen de afzonderlijke zonnepanelen, bereiken zonlicht en regenwater ook de bodem onder de panelen waardoor hier tevens kruiden en grassen groeien. In de zuidelijke 25 procent van het plangebied, naast de fauna-akker, is de ruimte tussen de rijen zonnepanelen groter. Vanaf de zuidrand is over een lengte van 136 meter de ruimte tussen de rijen 5 meter. Daarop volgt over een lengte van 104 meter een ruimte tussen de rijen van 3,5 meter. De fauna-akker en deze grotere tussenruimtes zijn met bedoeld om ruimte te geven aan akkervogels.
- Van de noordelijke zijde (Pastorieweg) van het zonnepark tot aan de fauna-akker loopt een strook van 20 meter breed zonder zonnepanelen. Hier groeien akkerbloemen. Deze strook ligt boven een drukleiding waardoor hier geen zonnepanelen mogen staan.
- Door dit plan staan op 42 procent van het plangebied van circa 38 hectare groot geen zonnepanelen.
- We maken een beheerplan om al deze elementen te beheren. Dit zorgt ervoor dat het eruit komt te zien zoals is bedoeld en dat er geen wildgroei ontstaat.

Plattegrond en volledig landschappelijk inpassingsplan

Het volledige landschappelijk inpassingsplan waarin bovenstaande maatregelen staan met meer toelichting en illustraties, staat op onze website. U vindt het op de pagina <https://zonneparknoordbroek.nl/het-idee/natuurontwikkeling/>. Als bijlage bij deze mail hebben we een plattegrond van het zonnepark gevoegd waarop bovenstaande maatregelen staan samengevat, zodat u er een beeld bij heeft.

Lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds

Twee andere belangrijke onderdelen van het plan voor het zonnepark zijn 50 procent lokaal eigenaarschap en het omgevingsfonds. [Klik hier](#) om meer te lezen over lokaal eigenaarschap en [klik hier](#) voor meer informatie over het omgevingsfonds.

Vervolgstappen

Voor dit plan willen wij graag een omgevingsvergunning aanvragen bij de gemeente Midden-Groningen. Na de informatieavond nemen we hierover contact op met de gemeente.

We staan u graag te woord

Kunt u niet deelnemen aan de informatieavond, maar heeft u wel vragen of opmerkingen? Neem dan contact met ons op via info@zonneparknoordbroek.nl of bel met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie via 06 - 57870755. Via onze website www.zonneparknoordbroek.nl kunt u zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief, mocht u dat nog niet hebben gedaan. Dan blijft u per e-mail op de hoogte.

We hopen u te zien bij de informatieavond!

Met vriendelijke groet, de initiatiefnemers van Zonnepark Noordbroek,

Familie Ten Have
Jan Hoogstra, voorzitter Duurzaam Menterwolde
Michiel Mulder, projectleider Bronnen VanOns
Henk Schoonvelde, projectleider Pure Energie

BRONNEN

VanOns

Persbericht

16 december 2021

Veel aandacht voor landschap en akkervogels in Zonnepark Noordbroek

NOORDBROEK – In het plan voor Zonnepark Noordbroek aan de Pastorieweg bij Noordbroek wordt rekening gehouden met omwonenden, het open landschap en akkervogels. Initiatiefnemers familie Ten Have, coöperatie Duurzaam Menterwolde, Bronnen VanOns en Pure Energie lichten tijdens een digitale informatieavond op 6 januari 2022 het plan verder toe.

Digitale informatieavond over landschappelijk inpassingsplan zonnepark

De initiatiefnemers hebben de afgelopen periode het plan voor Zonnepark Noordbroek concreter gemaakt, met name op het gebied van landschappelijke inpassing en de toevoeging van natuurlijke elementen. Graag lichten zij dit concrete plan toe tijdens een digitale informatieavond. Zij vertellen dan wat de stand van zaken is, wat de inhoud van het plan is en wat de beoogde vervolgstappen zijn. Uiteraard is er ook alle ruimte voor vragen en opmerkingen van aanwezigen.

Deze informatieavond wordt gehouden op:

- Datum: 6 januari 2022
- Tijd: 19.30 – 21.00 uur
- Digitaal, via Microsoft Teams

Aanmelden voor digitale informatieavond verplicht

Vanwege het coronavirus moet de informatieavond digitaal worden gehouden. Iedereen die geïnteresseerd is in het zonnepark, is welkom om aan deze informatieavond deel te nemen. Vooraf aanmelden hiervoor is verplicht. Dat kan via info@zonneparknoordbroek.nl of door te bellen met Matthijs Oppenhuizen van Pure Energie op 06 – 57870755. Deelnemers krijgen uiterlijk een dag voorafgaand aan de informatieavond de link toegestuurd waarmee ze kunnen deelnemen, en enkele tips voor het gebruik van het programma dat wordt gebruikt en enkele afspraken voor een goed verloop van de informatieavond.

Zicht beperken, open landschap behouden, beter voor akkervogels

De initiatiefnemers hebben zich erop gericht dat het zicht op de panelen voor omwonenden zo beperkt mogelijk is, dat het open landschap zoveel mogelijk behouden blijft en dat een flink deel van het plangebied geschikt is voor akkervogels. Met name voor de akkervogels heeft Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels de initiatiefnemers van advies voorzien. Bovengenoemde doelen worden bereikt door de volgende maatregelen te nemen:

- Het hoogste punt van de zonnepanelen is 1,80 meter boven maaiveld. Het plangebied ligt ook iets lager dan de Pastorieweg waaraan het zonnepark is beoogd. De begroeiing die rondom het zonnepark wordt geplaatst, wordt maximaal circa 2 meter hoog.
- De afstand tussen de Pastorieweg en de eerste rij panelen is 30 meter. Deze ruimte wordt vanaf de Pastorieweg gezien eerst ingericht met een 5 meter brede sloot, dan een 20 meter brede strook van akkerbloemen en vervolgens een 5 meter brede strook van ruigte (inheemse struiken, kruidachtigen) om zicht op de panelen te beperken.

- De sloten rondom het zonnepark worden 5 meter breed met een ecologisch ingerichte oever. Door deze brede sloten hoeft er geen hek rondom het zonnepark. Op de oevers aan de oost-, west- en zuidzijde komt begroeiing (met name rietbegroeiing) die het zicht op de panelen beperkt. Aan de oostzijde komt daarnaast over de gehele lengte een 10 meter brede strook van kruidenrijk grasland.
- In de zuidoostelijke hoek van het zonnepark komt een fauna-akker van 1,6 hectare groot. Hier staan dus geen zonnepanelen.
- Tussen de meeste rijen zonnepanelen blijft 2 meter vrije ruimte. In deze tussenruimte groeit een mengsel van kruiden en grassen. Doordat er eveneens ruimte zit tussen de afzonderlijke zonnepanelen, bereiken zonlicht en regenwater ook de bodem onder de panelen waardoor hier tevens kruiden en grassen groeien.
In de zuidelijke 25 procent van het plangebied, naast de fauna-akker, is de ruimte tussen de rijen zonnepanelen groter. Vanaf de zuidrand is over een lengte van 136 meter de ruimte tussen de rijen 5 meter. Daarop volgt over een lengte van 104 meter een ruimte tussen de rijen van 3,5 meter. De fauna-akker en deze grotere tussenruimtes zijn bedoeld om ruimte te geven aan akkervogels.
- Van de noordelijke zijde (Pastorieweg) van het zonnepark tot aan de fauna-akker loopt een strook van 20 meter breed zonder zonnepanelen. Hier groeien akkerbloemen. Deze strook ligt boven een drukleiding waardoor hier geen zonnepanelen mogen staan.
- Door dit plan staan op 42 procent van het plangebied van circa 38 hectare groot geen zonnepanelen.
- Er wordt een beheerplan gemaakt om al deze elementen te beheren. Dit zorgt ervoor dat het eruit komt te zien zoals is bedoeld en dat er geen wildgroei ontstaat.

Het volledige landschappelijk inpassingsplan staat op de website van het zonnepark:

<https://zonneparknoordbroek.nl/het-idee/natuurontwikkeling/>.

Vervolgstappen

Voor dit plan willen de initiatiefnemers graag een omgevingsvergunning aanvragen bij de gemeente Midden-Groningen. Na de informatieavond nemen zij hierover contact op met de gemeente.

Locatie en omvang Zonnepark Noordbroek

Zonnepark Noordbroek is beoogd ten zuiden van de Pastorieweg, nabij de N33 in Noordbroek in de gemeente Midden-Groningen. Het gaat om een stuk grond van ongeveer 38 hectare groot.

Circa zeven procent van totale elektriciteitsverbruik in Midden-Groningen

Naar verwachting wekt dit zonnepark jaarlijks ongeveer 50 miljoen kilowattuur (kWh) aan elektriciteit op. Dat is ruim zeven procent van het totale elektriciteitsgebruik in de gehele gemeente Midden-Groningen.

Vijftig procent lokaal eigenaarschap en omgevingsfonds

De helft van het zonnepark wordt eigendom van coöperatie Duurzaam Menterwolde. Dat betekent dat ook de helft van de inkomsten via Duurzaam Menterwolde beschikbaar is voor de lokale samenleving. Dit kan bijvoorbeeld door bijdragen vanuit het zonnepark aan lokale projecten waarvoor inwoners uit de omgeving suggesties kunnen aandragen bij Duurzaam Menterwolde. Verder stellen de initiatiefnemers jaarlijks – voor de duur van 15 jaar - een deel van de inkomsten

beschikbaar aan de omgeving via het omgevingsfonds. Deze bijdrage is 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar. De precieze hoogte van de jaarlijkse bijdrage is dus afhankelijk van de hoeveelheid elektriciteit die wordt opgewekt. Ter indicatie: als het zonnepark in een jaar 50.000 MWh opwekt, gaat er dat jaar 25.000 euro naar het omgevingsfonds. De wens van de initiatiefnemers is dat met de omgeving wordt besproken hoe het omgevingsfonds wordt beheerd en waaraan het wordt besteed.

Bijlage bij persbericht:

1. In de bijlage vindt u een plattegrond van het ontwerp van het zonnepark. Deze afbeelding kunt u rechtevrij gebruiken.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Voor meer informatie of vragen kunt u contact opnemen met Matthijs Oppenhuizen van duurzaam energiebedrijf Pure Energie via info@zonneparknoordbroek.nl of 06-57870755.